

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

28. заседание

Вторникъ, 17 декемврий 1940 г.

(Отрито въ 16 ч. 20 м.)

Председателствували: председателътъ Никола Логофетовъ и подпредседателътъ Димитъръ Пешевъ

Секретари: Георги Михайловъ и Атанасъ Цвѣтковъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		на 20.000.000 кгр. каменна соль, която ще се внесе отъ С. С. С. Р. съ по 55 стотинки на килограмъ (Приемане)	604
Отпуски	603	Законопроекти:	
Питания	603	1) за измѣнение на нѣкои закони по прѣжитъ данъци (Второ четене)	605
Законопроекти	603	Говорили: Г. Тодоровъ	605
Прочитане отъ председателя на Народното събрание речта на Негово Величество Царя, произнесена следъ поднасяне отговора на тронното слово	603	Н. Василевъ	607
По дневния редъ:		Министъръ Д. Божиловъ	608
Предложения: 1) за одобряване V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно освобождаване отъ бандеролъ мурури и общински налогъ на около 3.500 кгр. папириси, които тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ подарява безплатно на войската (Приемане)	604	2) за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъка върху приходитъ (Второ четене)	609
2) за одобряване XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно намаляването на акциза по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ		Говорили: П. Савовъ	610
		Министъръ Д. Божиловъ	611
		3) за организиране на българската младежъ (Първо четене — продължение разискванията)	613
		Говорили: С. Василевъ	613
		А. Държански	618
		И. Батембергски	621
		Дневенъ редъ за следващото заседание	630

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нужния брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитъ представители: Аврамъ Гачевъ, Александъръ Карапетровъ, Атанасъ Ганчевъ, Атанасъ Каишевъ, д-ръ Божко Ковачевски, Борисъ Мончезъ, д-ръ Василъ Георгиевъ, Василъ Велчевъ, Велизаръ Багárovъ, Георги Кендеровъ, Георги Петковъ, Жико Струнджевъ, Иванъ Райчевъ, Иванъ Керемидчиевъ, Игнатъ Хайдудовъ, Киро Арнаудовъ, Милети Начовъ, Никола Генковъ, Никола Градевъ, Петъръ Думановъ, Петъръ Дограмаджиевъ, Светославъ Славовъ, Симеонъ Андреевъ, Симеонъ Симеоновъ, Спасъ Ганевъ, Стефанъ Багриловъ, Стефанъ Керкенецовъ, Филипъ Махмудиевъ и Цеко Дамановъ)

Разрешенъ е отпускъ на следнитъ г-да народни представители:

Василъ Велчевъ — 2 дена;
д-ръ Василъ Георгиевъ — 4 дни;
Гаврилъ Ленковъ — 1 день;
Жико Струнджевъ — 2 дена;
Иванъ Райчевъ — 4 дни;
Иванъ Керемидчиевъ — 2 дена;
Игнатъ Хайдудовъ — 2 дена;
Никола Генковъ — 4 дни;
Никола Градевъ — 1 день;
Симеонъ Андреевъ — 5 дни;
Симеонъ Симеоновъ — 4 дни;
Стефанъ Керкенецовъ — 8 дни, по болестъ;
Петъръ Думановъ — 2 дена и
Цеко Дамановъ — 2 дена.

Постъпило е питане до г-на министъръ-председателя отъ народния представител г-нъ Борисъ Кисовъ относно мѣрцитъ, които правителството ще вземе за подпомагане

пострадалото отъ последното наводнение свилеградско население и отстранение периодичнитъ наводнения въ бъдеще въ този градъ.

Ще се изпрати на г-нъ министъръ-председателя.

Постъпило е запитване до г-нъ министра на външнитъ работи и на изповѣданията отъ народния представител г-нъ Дени Костовъ по външната политика на България. (Оживление)

Постъпили сж:

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ за освобождаване пенситъ отъ запови за първото тримесечие на 1941 г.;

Отъ сжщото министерство — законопроектъ за допълнение на наредбата-законъ за гербовия налогъ;

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за измѣнение на чл. 13 отъ наредбата-законъ за настаняване на безработни съ срѣдно и висше образование;

Отъ Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти — законопроектъ за уреждане положението на агрономитъ, лесовѣдитъ, ветеринарнитъ лѣкари и свършитъ срѣдни училища по земедѣлие и скотовѣдство въ Добруджа.

Ще се раздадатъ на г-да народнитъ представители.

Г-да народни представители! Преди да минемъ къмъ дневния редъ (Става правъ), съобщавамъ, че Негово Величество Царьтъ (Всички г-да министри, народни представители и публиката въ галериятъ и ложитъ ставатъ прави), следъ поднасянето му отговоръ на тронното слово, произнесе следната речъ: (Чете)

„Г-не председателю, г-да народни представители! Благодаря ви отъ сърдце за думитъ, които ми отправяте отъ страна на народното представителство и които изслушахъ

съ най-живъ интересъ. Приемайки отговора на тронното слово, щастливъ съмъ, че днесъ, благодарение на една установена парламентарна традиция, отново имамъ случай да бъда въ срѣдата на частъ отъ народните избраници и да размѣня съ тяхъ мисли по положението на страната и нуждитъ на народа.

Въ тия изключителни и сѣдбоносни времена, които преживява свѣтътъ и които даватъ своя отзвукъ и у насъ, азъ съ истинско задоволство констатирамъ дълбокото съзнание и единодушнѣето, което вдъхновява народното представителство за творческа работа, както и сериозността и загрижеността, съ които народните избраници се отнасятъ къмъ голѣмѣтъ въпроси на нашата външна и вътрешна политика. Съ вашето съдействие и подкрепа правителството ще продължи водената досега политика, целяща да осигури външния миръ и вътрешното спокойствие на страната, въ духъ на социална справедливостъ, както и да отстоява правата и жизненитъ интереси на България.

Въ дни на усилия и изпитания като днешнитъ, когато се гради новъ редъ въ свѣта и се коватъ сѣдбинитъ на народитъ, върховенъ дългъ на всички ни е да запазимъ единството на нашия народъ както и цѣлостта на неговата морална и творческа мощъ. Защото никога повече отъ днесъ сплотеността на всички български сили не е била тъй необходима. Обединени подъ светото знаме на България, нека всички наши мисли и дѣла бѣдатъ само за нея и нека, като се пазимъ отъ временни увлѣчения, да не забравяме действителността и да държимъ смѣтка за възможноститъ.

Г-да народни представители! Въ изпълнение на вашия дългъ на законодатели, вие сте и не преставайте да бѣдете въ неразривна връзка съ народа, който винаги се е отличавалъ съ своитъ ценни качества, благодарение на които е можалъ да преодолѣе всички изпитания презъ вѣковетъ. Нека тия неговни качества, неговата трезвеностъ, самообладание и родолюбие бѣдатъ изворъ на сила и вдъхновение въ вашата предана служба за свѣтлото бъдеще на България.

Нека Богъ благослови и закриля нашата хубава родна земя, а вие да дава успѣхи въ народополезната ви дейностъ.

Да живѣе българскиятъ народъ! (Продължителни ръкоплѣскания)

Минаваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

Одобрение предложението за одобряване V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно освобождаване отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ на около 3.500 кгр. папириси, които тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ подарява безплатно на войската.

Кои то приематъ да се прочетатъ само мотивитъ къмъ предложението, моля да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете само мотивитъ къмъ предложението.

Зам.-секретаръ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобряване на V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 година, протоколъ № 215, относно освобождаването отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ на около 3.500 кгр. стари изостанали папириси въ бившата тютюнева фабрика на Леонъ Асеовъ въ гр. Кюстендилъ.

Г-да народни представители! Главното интендантство при Министерството на войната известява, че въ бившата фабрика на Леонъ Асеовъ — гр. Кюстендилъ има останали стари цигари около 3.500 кгр., които същиятъ иска да подари на войската.

При изнасянето на папириситъ отъ тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ — Кюстендилъ, следва същитъ да бѣдатъ обандеровани.

Предвидъ, обаче, на това, че бандеролътъ въ случая трѣбва да се плати отъ държавата, затова почитаемиятъ Министерски съветъ, съ V-то си постановление, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 година, протоколъ № 215 реши, да се позволи изнасянето на споменатитъ 3.500 кгр. папириси отъ тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ, като същитъ папириси се освободятъ отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ.

Като имате предвидъ горензложеното, имамъ честь да ви помоля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате въ текущата сесия настоящето проекторешение.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ.

(Ето и текстътъ на проекторешението:

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно освобождаване отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ на около 3.500 килограма папириси, които тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ подарява безплатно на войската.

Одобрява се V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, което гласи:

„Освобождаватъ се отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ около 3.500 килограма стари, изостанали и папириси въ бившата тютюнева фабрика на Леонъ Асеовъ въ гр. Кюстендилъ, които папириси ще бѣдатъ вземани отъ Главното интендантство при Министерството на войната и ще бѣдатъ раздадени на войницитъ.

Настоящото постановление ще се внесе за одобрение въ Народното събрание.“)

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ проекторешението за одобрение V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно освобождаване отъ бандеролъ, мурурие и общински налогъ на около 3.500 кгр. папириси, които тютюневата фабрика на Леонъ Асеовъ подарява безплатно на войската, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинството, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Одобрение предложението за одобряване XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно намаляването на акциза по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 кгр. каменна соль, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., съ по 55 ст. на единъ килограмъ.

Кои то приематъ да се прочете само предложението, моля да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете само предложението.

Зам.-секретаръ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобрение XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно намаляването на акциз: по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 кгр. каменна соль, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., се намалява съ по 55 стотинки на единъ килограмъ.

Одобрява се XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, което гласи:

„Въз основа на чл. 28 отъ закона за осигуряване на снабдяването и регулиране на ценитъ, акцизътъ по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 кгр. каменна соль, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., се намалява съ по 55 стотинки на единъ килограмъ.“

(Ето и текстътъ на мотивитъ къмъ проекторешението:

МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобряване XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декемврий 1940 г., протоколъ № 215, относно намаляването на акциза по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 килограма каменна соль, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., съ по 55 стотинки на единъ килограмъ.

Г-да народни представители! Отъ С. С. С. Р. ще се внесатъ 20.000.000 кгр. каменна соль, която трѣбва да допълни нуждитъ отъ соль въ страната, поради слабата солна реколта презъ тази година.

При внасянето на въпросната каменна соль, същата ще трѣбва да се обезмита и да се плати за нея следующия се акцизъ по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ.

Предвидъ, обаче, на това, че каменната соль, закупена отъ С. С. С. Р., поради превоза и др., е по-скѣпа, а по качество — по-лоша отъ ромънската, вследствие на което плащантътъ на същата ще бѣде доста затрудненъ, почитае-

мият Министерски съвет съ XX-то си постановление, взето въ заседанието му отъ 7 декември 1940 г., протоколъ № 215, реши, въз основа на чл. 28 отъ закона за осигуряване на снабдяването и регулиране на ценитъ, акцизътъ по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 килограма каменна сол, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., се намалява съ по 55 стотинки на единъ килограмъ.

Като имате предвидъ горензложеното, имамъ честъ да ви помоля, господа народни представители, да разгледате и гласувате въ текущата сесия настоящето проекторешение.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ)

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ проекторешението за одобрение XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 7 декември 1940 г., протоколъ № 215, относно намалението на акциза по чл. 210 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ на 20.000.000 кгр. каменна сол, която ще се внесе отъ С. С. С. Р., съ по 55 стотинки на единъ килограмъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка трета отъ дневния редъ:

Второ четене законопроекта за измѣнение на нѣкои закони по прѣкитъ данѣци.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение на нѣкои закони по прѣкитъ данѣци.

Чл. 1. Патентитъ по чл. чл. 7, 8 и 11, данѣктъ занятие внасятъ въз основа на оборота и по особенитъ правила, безобложниятъ данѣкъ занятие по чл. 20 отъ наредбата-законъ за данѣка върху приходитъ се събиратъ за 1941 г. съ 50% върхнинна.

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Георги Тодоровъ.

Георги Тодоровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По чл. 1 на законопроекта за измѣнение на нѣкои закони по прѣкитъ данѣци азъ правя писмено предложение, което е въ противоречие съ онова измѣнене, което е било направено отъ почитаемота комисия. Моятъ предложение гласи така: „Процентътъ 50% да стане 80%“.

Никола Василевъ: Г-нъ Тодоровъ! Не можете да правите такава предложение, защото не сте били въ комисията.

Георги Тодоровъ: Моля. — Въ връзка съ това предложение азъ си позволявамъ да ви занимамъ накратко — защото тѣзи въпроси ще бѣдатъ дебатирани въ пленума при разискванията, които ще станатъ по експозето на г-нъ министъра на финанситъ — казвамъ, позволявамъ си да ви занимамъ накратко съ ония положения, които сѣ усвоени еднакво, както отъ комисията, така и отъ г-нъ вносителя на законопроекта за измѣнение на нѣкои закони по прѣкитъ данѣци.

Г-да народни представители! Въ това, което е направилъ почитаемота бюджетарна и финансова комисия, а именно намалението на процента на върхнината отъ 70%, както бѣше предвиденъ въ първоначалния текстъ на законопроекта, приетъ на първо четене, на 50%, азъ съзирамъ, че наистина комисията създава едно ново гнѣздо за развиване на недоволства, които ще дойдатъ именно отъ това намаление на процента на върхнината, която се установява за по-едритъ сѣществувания. Върхнината отъ 70%, както бѣше предвидена отъ г-нъ министъра на финанситъ въ първоначалния текстъ на законопроекта, приетъ на първо четене, целѣше единствено, съгласно неговитъ изъвления както въ речта му, така сѣщо и въ мотивитъ му къмъ законопроекта, да може да се вземе отъ здравитъ и едритъ сѣществувания онова, което може изобщи да бѣде получено за задоволяване на всички нови нужди, които сѣ крещаяти и които налагатъ наистина да се събиратъ повече данѣци. Еднакво както въ мотивитъ си къмъ законопроекта, така и въ речта си при първото четене на законопроекта, г-нъ министърътъ на финанситъ подчертава, че единственото му съображение за налагането на тази върхнинна върху прѣкитъ данѣци е било само социалната справедливостъ; че тя го е движала къмъ преоблагане на данѣкоплатцитъ, за да се задоволятъ

всички нови крещаящи нужди, които сѣ сѣществени и които на всѣка цена трѣбва да бѣдатъ задоволени.

И понеже става дума за социална справедливостъ, азъ си позволявамъ само съ нѣколко думи да ви занимамъ съ нея. Г-да народни представители! Социалната справедливостъ вече не е празна приказка и не може да бѣде третирана като такава. Щомъ като за социална справедливостъ говори г-нъ министърътъ на финанситъ въ експозето си отъ 10 априлъ настоящата година, и то много обстойно, както ще имамъ възможностъ следъ малко да посоча нѣкои пасажи отъ това експозе; щомъ като Негово Величество Царътъ въ току що прочетената речъ по случай връчването отговора на тронното слово изразява своето особено голѣмо задоволство отъ това, че ние, народнитъ представители, държимъ смѣтка за социалната справедливостъ; щомъ като за сѣщата социална справедливостъ толкова обстойно и толкова убедително говорѣше Негово Величество въ тронната речъ съ знаменателнитъ думи, които той казва тамъ, именно, че основната задача на всѣко управление е да бѣде постоянно отзивчиво къмъ нуждитъ и болкитъ на народа, да се полагатъ всички грижи за по-голѣмо рационализиране и опростотворяване на данѣчнитъ тежести за социална справедливостъ въ понасянето на данѣчнитъ тежести, въпрѣки твърде значителнитъ извънредни разходи, налагащи се постоянно отъ усложняването на международното положение; щомъ като, казвамъ, въ тѣзи важни държавни актове ние виждаме да се набѣгва и подчертава, че социалната справедливостъ вече не е празна приказка, а трѣбва да се държи доволно голѣма смѣтка за нея — тогава действително ще трѣбва да се заключи, че еднакво както изпълнителната властъ, въ лицето на г-на министъра на финанситъ, така и почитаемото народно представителство, което вече нѣколкократно доказа това, ще трѣбва да държатъ особено много за провеждането на тази социална справедливостъ.

Г-да народни представители! Азъ се намирамъ предъ голѣмото изкушение само набързо да ви спомена нѣколко пасажи отъ експозето на финансовия министъръ, дадено намъ на 10 априлъ 1940 г., които сѣ много характерни, за да видите, съ каква осезаемостъ, и съ каква чувствителностъ той набелязва своето разположение къмъ удовлетворението на социалната справедливостъ. На стр. 49 отъ неговата речъ, ние намираме единъ много важенъ пассаж. Г-нъ министърътъ на финанситъ дословно казва: „Каквото можемъ да направимъ повече, ще го направимъ. Ще вървимъ по този пътъ, защото за всички е ясно, че това е една социална необходимостъ“ — социалната справедливостъ. „Тежко и горко на оня народъ, който се противопоставя и не върви съ изискванията на живота“. Ако г-нъ министърътъ на финанситъ казва тия думи, въ които има една дързостъ и една голѣма компетентностъ, каквато той притежава; ако той може отъ своята маса тъй велегласно да говори за досега провежданата финансова и данѣчна система, наистина ще трѣбва всички да останемъ съ убеждението и заключението, както казахъ, че идеята за задоволяване на социалната справедливостъ не е една празна приказка и не е нѣкаква си утопия. Аргументацията за нейното провеждане въ живота по отношение на всички слаби сѣществувания въ тази нещастна страна ще трѣбва да търсимъ точно въ тия голѣми държавни актове, не и въ теоритъ на утопиститъ.

Г-да народни представители! Социалната справедливостъ на първо мѣсто е проведена въ този законопроектъ. Въ мотивитъ сѣ особено добре подчертани отъ г-нъ вносителя следнитъ нѣколко мисли, които искамъ да сподѣля съ васъ и на които, ако ми бѣде позволено, ще направя и съответенъ анализъ.

На първо мѣсто, финансовиятъ министъръ подчертава, че разходитъ на държавното съкровище растатъ всѣкидневно поради наложителността на извънреднитъ нужди; на второ мѣсто — че не е справедливо да се търсятъ нови данѣци тѣмъ, където приходитъ не позволяватъ, и на трето мѣсто — че военната конюнктура донесе увеличение на печалбитъ на по-едритъ сѣществувания и че тия извънредни печалби — той иска да каже военни — другде сѣ били облагани съ 90%. Но той, като държи особена смѣтка за мѣстнитъ условия и за всичко онова, което е било преживяно въ миналото отъ насъ и което го обезсърдчава, казва, че нѣма защо да отиваме до този максимумъ, да вземаме 90% данѣкъ отъ извънреднитъ печалби, и затова препоръчва на народното представителство да приеме върхнинна въ размѣръ на 70% върху нѣкои данѣци. Важното и сѣществено отъ всичко онова, което говори г-нъ министърътъ въ своята мотивировка и което заслужава нашето внимание, е, че тая нова върх-

нина 70% върху нѣкои сѣществувачи данѣци не всички данѣкоплатци ше я плащатъ, а ше я плащатъ тия, които плащатъ повече отъ 8.000 л. данѣкъ и които той третира като едни и добри сѣществувачия, които могатъ да понесатъ още данѣци. Важно и сѣществено е и това, че г-нѣ министърътъ твърди, какво повече не може да се турятъ данѣчни обекти и нови данѣци не могатъ да се турятъ на грѣба на българския данѣкоплатецъ. Затова той препорѣчва своята нова система — задоволяването на особенитѣ нужди, които времето е наложило, да стане по този начинъ, а именно съ поставянето 70% върхнини. Много важна и сѣществена е онази констатация, която г-нѣ вносителътъ прави — че точно това можемъ да направимъ, защото той го е проучвалъ, защото той притежава съответнитѣ данни отъ компетентнитѣ мѣста и поема отговорността, че нѣма да бѣдатъ счупени грѣбнацитѣ на тия, на които ше бѣде турена новата върхнина отъ 70%.

Г-да народни представители! При тия набелязвания, които се правятъ въ мотивировката на законопроекта, тия 70% сѣ класифицирани като напълно умѣстни. Г-нѣ министърътъ отстъпва отъ констатацията, че въ странство облагатъ съ 90% извънреднитѣ печалби и видимъ отъ съображение да не се забърка нѣщо въ връзка съ мѣстнитѣ условия — не зная какво съдържание той дава на това понятие „мѣстни условия“ — той се задоволява да ни препорѣчва и твърди, че е умѣстно да остане едно допълнително облагане въ размѣръ на 70%. Тогава какъ вие ще характеризирате това, което ви носи почитаемота комисия, която е намалила върхнината отъ 70% на 50%? Лично азъ за себе си поемамъ отговорността и смѣя да го кажа предъ васъ, че съ това тя прави една лоша услуга изобщо на държавното управление, защото когато компетентниятъ казва, че 70% сѣ умѣстни върхнини, които могатъ да се турятъ, намалението отъ комисията трѣбва да се обясни съ недостатъчно добре развитото чувство за отговорност у нѣкои членове на комисията, които сѣ намалили върхнината отъ 70% на 50%.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че моегѣ предложене трѣбва да бѣде прието заради туй, защото ще видите, че този законопроектъ не се задоволява само съ поставянето на върхнината 70% върху едритѣ и здрави сѣществувачия. Въ него има нѣкои постановления, които се отнасятъ и до дребнитѣ и срѣдни сѣществувачия. Това сѣ постановленията на чл. 3 за тѣй наречения данѣкъ за обезпечаване сигурността на страната. Той бѣше приетъ наистина миналата година съ аплодисменти. Всички смѣтаха, че наистина сигурността на държавата трѣбва да получи онова, което може да се получи и да се даде. Днесъ нѣ министърътъ констатира въ мотивировката на законопроекта, че съображенията, които сѣ извикали на сѣществувание този данѣкъ, не сѣ отменили. Нѣщо повече — увеличили сѣ се още даннитѣ за неговото засилване. И наистина трѣбва да признаемъ, че съ тоя законопроектъ се прави едно увеличение. Какво е увеличението, г-да народни представители? Ще видите, че докато по-рано се плащаше по една таблица, съобразно съ приходитѣ на всѣки единъ отъ данѣкоплатцитѣ, сега се въвежда 20% върхнина върху данѣкъ занаемъ, върху допълнителния данѣкъ върху общия доходъ, върху поземелния данѣкъ и върху данѣкъ сгради. Азъ нѣмамъ нищо противъ това. Шомъ като г-нѣ министърътъ прави съответната констатация, че нуждитѣ за сигурността на страната изискватъ още жертви, азъ сподѣлямъ неговото схващане и разбираме, че ше трѣбва да даваме. Ще дадатъ всички, както и въ миналото поддържаха — и дребнитѣ, и срѣднитѣ сѣществувачия. Но той, финансовиятъ министъръ, сѣ по така правѣше изявления, че оня, на когото Господъ е далъ повече, ше трѣбва и повече да се отплати за сигурността на страната. И когато азъ предлагамъ въ чл. 1 върхнината отъ 50%, както комисията препорѣчва, да стане 80%, азъ имамъ съображението, че ония, които плащатъ данѣкъ надъ 8.000 л., нищо нѣма да ги заболи и ше могатъ да го понесатъ, ако внесатъ данѣка си въ двоенъ размѣръ — 80% върхнина по чл. 1 и 20% върхнина за сигурността на страната, следователно, 100%. Или оня, който плаща 8.000 л., да плати 16.000 л.; оня, който е плащалъ досега 16.000 л., да плати 32.000 л.

Зато, г-да народни представители, да не приповторимъ онова, което многократно вече се е изтъквало и писало? Азъ ви цитирамъ самия финансовъ министъръ така, както той се изрази въ тазгодишното си експозе презъ м. априлъ. Той подчерта, бихъ казалъ, не само убедително, но и много драстично своята мисль. Ако другъ нѣкой отъ тая трибуна би казалъ това, което той каза, може би щѣха да го злокачествено таксуватъ. На стр. 49 отъ своята речъ г-нѣ министърътъ дословно казва: (Чете) „А у насъ 95%

отъ данѣкоплатцитѣ иматъ доходъ до 60.000 л., които 60.000 л. сѣ необходими за едно 3-4-членно семейство, за да може да преживѣе.“

На стр. 51 той казва: (Чете) „Но като дадемъ Божието Богу и кесаревото кесарю, трѣбва въ този моментъ, когато държавата има нужда, да иска отъ тѣзи, които иматъ повече, да платятъ повече, като и тукъ не бива да се проявяватъ увлечения, страсти, завистъ или лоши чувства къмъ тѣзи или онѣзи.“

Е, трѣбва да ви призная, че най-малко отъ тази трибуна лоши чувства сѣ били проявени по отношение на онѣзи, които могатъ да платятъ повече. И ако министърътъ самъ твърди въ своето експозе, че всѣки трѣбва да даде Божието Богу и кесаревото кесарю, той е изяснилъ мисльта си и е далъ да се разбере, че тия, които получаватъ повече отъ организацията на държавата, отъ нейното стопанско развитие, сѣществувание и преуспѣване, безспорно трѣбва и да се отплатятъ повече на държавата подъ формата на данѣци.

Председател Никола Логофетовъ: Свършвайте, г-нѣ Тодоровъ!

Георги Тодоровъ: Свършвамъ, г-нѣ председателю.

Г-да народни представители! Ето истинското съдържание на социалната справедливостъ, за която толкова много се говори, но по отношение на която ние ше трѣбва да останемъ коректни и убедителни съ своитѣ дѣла, съ постановленията, които ше гласуваме. Азъ повтарямъ пакъ мисльта: шомъ като компетентниятъ министъръ внася такъвъ законопроектъ, въ който казва, съобразно съ онаи констатация, която той прави, какво военната конюнктура е увеличила доходността на едритѣ сѣществувачия, тѣ трѣбва да платятъ повече. И той цели точно да прокара едно дублиране на данѣка по отношение на тѣхъ въ формата на 70% върхнини, както бѣше предвидено първоначално и 20% данѣкъ за обезпечаване сигурността на страната, или всичко 90%, за да дойде до това, което сѣществува въ странство и за което той говори — че онѣзи, които сѣ облагодетелствувани отъ военната конюнктурата, трѣбва да понесатъ и повече данѣчни тежести за отблагодаряване на държавата.

Председател Никола Логофетовъ: Свършвайте, г-нѣ Тодоровъ!

Георги Тодоровъ: Свършвамъ.

Дали комисията е постигнала справедливо, като е поставила вмѣсто 70% върхнина 50%, т. е. 20% по-малко, оставамъ на вашата преценка. За себе си азъ нося отговорностъ, като казвамъ, че недостатъчно патриотично се е проявила комисията, като е направила това намаление. Трѣбва предъ васъ да бѣде направена една малка смѣтка, за да видите какво е положението на онѣзи, които иматъ малко — дребнитѣ сѣществувачия.

Съгласно постановленията на чл. 4 отъ законопроекта, установява се вече плащането на данѣка за обезпечаване сигурността на страната подъ една друга форма и отъ държавнитѣ и други служачи, надничаритѣ, пенсионеритѣ и военно-инвалидитѣ. Трѣбва да признаемъ, че всички, обаче, сѣ освободени отъ плащане върхнини, ако получаватъ малко — едно разумно схващане, че екзистенцъ-минимумътъ на българския гражданинъ не трѣбва да бѣде засѣгнатъ, защото когато тоя екзистенцъ-минимумъ бѣде ошѣрбенъ, тогава, съгласно поговорката за натовареното магаре, ше се счупи грѣбнака му. Макаръ изключението по чл. 4 да е добро и похвално, трѣбва да признаемъ, следъ като се направи една малка смѣтка за слабитѣ сѣществувачия, каквито сѣ особено служачитѣ и пенсионеритѣ, че наистина тѣ сѣ злепоставени. Отъ една страна увеличаваме тѣхнитѣ заплати и пенсийки съ нѣкакви си 7, 10 и ли 15%, а отъ друга страна ние имъ вземаме нѣщо чувствително. Азъ не правя абсолютно никакъа демагогия, като изнасямъ предъ васъ тоя примѣръ, по който съмъ направилъ смѣтка. Единъ чиновникъ, който получава брутно заплатата 2.000 л., ше трѣбва, съгласно постановленията на тоя законопроектъ, да плати върху презумтивния данѣкъ-занаемъ смѣтанъ по 8% върху заплатата, 20% върхнина за обезпечаване сигурността на страната, което прави 32 л. Това е голѣма сума за слабия, който недосяга сѣ жена си и децата си!

Г-да народни представители! Да направя предъ васъ една изповѣдь.

Председател Никола Логофетовъ: Свършвайте, г-нѣ Тодоровъ!

Георги Тодоровъ: Свършвамъ.

Председател Никола Логофетовъ: Половинъ часть говорите.

Георги Тодоровъ: Когато слушате министърътъ на финанситъ, той е наистина твърде много убедителенъ, защото притежава единъ шармъ при говоренето си и често нѣти ние се очароваме отъ онова, което той казва. Но когато четемъ неговата речъ, която той е казалъ предъ насъ по-късно, трѣбва да признаемъ, че тамъ можемъ да прочетемъ много ценни мисли. Ценното въ нашия финансовъ министъръ, — мога да го кажа на всеуслухание, безъ да се мисли, че го осмивамъ — е това, че въ него говорятъ две души. Едната душа го съветва и му казва: „Ти си човѣкъ на народа; дръжъ смѣтка за тоя грамаденъ резервоаръ, народа, защото той не умира, защото само той остава, той е единствената реалностъ“. Другата душа, която той е добилъ отъ Народната банка, му говори: „Не се увличай! Финансови пѣприси съ сантименталности не се разрешаватъ. По-полекачка, по-малко дай зобъ, полека-полека. Болно е времето, ще мине; отгдето си вземалъ, пакъ отъ тамъ вземай.“

Азъ признавамъ, че въ законопроекта, който ни занимава въ тоя моментъ, г-нъ финансовиятъ министъръ се рисува предъ мене по-симпатиченъ въ смисълъ, че той иска да отиде до оня максимумъ, за който той твърди въ мотивировката на законопроекта, че трѣбва да бѣде достигнатъ въ облагането на едритѣ съществування, за да бѣде гарантирана сигурността на страната и бѣдатъ задоволени нуждитѣ разходи за правилното развитие на страната, безъ да се доубиватъ слабитѣ същества.

Председател Никола Логофетовъ: Свършвайте!

Георги Тодоровъ: Той предложи върхнина 70%. Сега комисията я намалява на 50%. При тия смѣтки и съображенията, които изнесохъ предъ васъ, азъ ви моля върхнината да бѣде увеличена отъ 50% на 80%, та като дойде и върхнината отъ 20% за обезпечаване сигурността на страната, едритѣ съществування да дадатъ това, което трѣбва да дадатъ — да бѣде удвоенъ тѣхниятъ данѣкъ. Времето го изисква. Нѣма нужда да ви давамъ други цитати. Всѣкидневно се изтъква, че въ свѣта има две борящи се системи. Кой каквото ще да ми разправа, но г-нъ министърътъ на финанситъ е правъ, като казва, че нашата финансова система е остарѣла, че тя не може да издържа колосалната сграда на държавата, че тя не може да задоволява всичкитѣ нужди, които трѣбва да бѣдатъ задоволени. Той знае добре — пѣкъ и ние го виждаме, нѣма нужда да бѣдемъ финансовъ министъръ, за да го разберемъ — че двѣтъ системи, които съществува въ свѣта, сѣ въ борба въ конкуренцията. Това може да не се хареса на нѣкого, но, щемъ-нешемъ, ние ще вървимъ или къмъ едната система, или къмъ другата. Едната система е системата на националъ-социализма, а другата система е системата на болшевиизма. Болшевишката система нешемъ. Но оня, който наистина иска да върви съ прогреса, съ новия редъ, който иска да преуспѣва неговата държава, ще трѣбва да не стѣга своитѣ гологани, да не води гологанджиска политика, а да се приобщи къмъ новата националъ-социалистическа система, която казва: трудъ и който повече има, всѣкидневно повече трѣбва да дава. Изходътъ отъ полужението е: къмъ социална справедливостъ, къмъ действителна социална, финансова и данѣчна политика съ дѣла, а не съ думи и думи. (Рѣжкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Василевъ.

Никола Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Преговорившиятъ уважаемъ колега г-нъ Тодоровъ обвини финансовата комисия въ липса на патриотизмъ и каза, че финансовиятъ министъръ билъ въ едно състояние на човѣкъ съ две души, а въ края на краищата ни разви теории, които може би отъ локална гледна точка иматъ голѣмо значение, но на българската действителностъ абсолютно не отговарятъ.

Георги Тодоровъ: Ще видимъ, ако сме живи и здрави.

Никола Василевъ: Г-нъ Тодоровъ приказва за социална справедливостъ. Изглежда, че уважаемиятъ ораторъ изпуска изпредвидъ, че преди известно време тукъ мина единъ законъ, по силата на който данѣкъ на всички данѣкоплатци съ доходъ до 80.000 л. остава същиятъ, непромѣненъ и за въ бѣдеще. Следователно, широкитѣ маси на данѣкоплатцитѣ въ България оставатъ обложени

съ оня данѣкъ, който е билъ преди. Така че, ако се касае въпросътъ за социална справедливостъ, политиката на финансовия министъръ по отношение тия данѣкоплатци е абсолютно съобразна съ принципа за социалната справедливостъ.

По-нататѣкъ новитѣ увеличения на данѣцитѣ се правятъ съ огледъ не на една социална справедливостъ, а съ огледъ на извънреднитѣ нужди, които държавата има въ тоя моментъ и които извънредни нужди се покриватъ съ така нареченото, по сегашното законодателство, еднократно облагане. Въпросътъ бѣше, дали съ известенъ процентъ увеличение на данѣцитѣ ние бихме могли да задоволимъ тѣзи нужди, или не. И когато направихме смѣтка, за да видимъ, при едно увеличение съ 50%, бихме ли могли да покроемъ тѣзи нужди, отговори се: да, ние можемъ да покроемъ тѣзи нужди. Защо тогава е необходимо да претоварваме данѣкоплатцитѣ и да има свърх-приходи държавата, когато нуждитѣ се покриватъ съ 50% увеличение на данѣцитѣ? Главниятъ мотивъ на комисията бѣше, че ние не можемъ да мислимъ само за днесъ, трѣбва да мислимъ и за утре, да имаме предвидъ и това, че войната може би ще продължи идущата година и че тогава българската държава ще има нужда отъ още срѣдства. И ако ние тази година направимъ едно претоварване въ облагането на българскитѣ данѣкоплатци, отъ къде ще потърсимъ срѣдства идущата година? Не бива да се изпуска изпредвидъ и друго нѣщо — че данѣкътъ върху оборота не е данѣкъ върху чистия приходъ. Това увеличение отъ 50% засѣга една много малка категория данѣплатци, а именно тѣзи, които плащатъ патентъ отъ 8.000 до 16.000 л. и плащатъ данѣка си възъ основа на предполагаемъ чистъ доходъ. Може би отъ гледна точка на социална справедливостъ данѣкътъ за тѣхъ да бѣде много голѣмъ или много малѣкъ. За ония, обаче, които плащатъ данѣкъ върху оборота, не може да се говори за едно облагане на базата на социалната справедливостъ. Данѣкътъ върху оборота е единъ данѣкъ, който има за целъ преди всичко да даде сигурни срѣдства на българската държава. И най-много данѣци българската държава получава отъ данѣка върху оборота. Отъ търговското съсловие тритѣ четвѣрти данѣкоплатци плащатъ патентенъ данѣкъ. Отъ занаятчийското съсловие 99% отъ данѣкоплатцитѣ плащатъ патентенъ данѣкъ. Само индустриалното съсловие и може би 20% отъ търговцитѣ плащатъ данѣкъ върху оборота. И сега, когато данѣкътъ върху оборота се увеличава, отъ проучванията, които се направиха, нѣкъде стигаме до парадоксално положение. Че има предприятия, които, като плащатъ данѣкъ върху оборота, увеличенъ не съ 70%, не съ 50%, а даже съ 40%, ще попаднатъ вече въ загуба и може би ще бѣдемъ свидетели въ скоро време на едно ново явление въ българския животъ: спиране работата отъ известни предприятия поради това, че тѣ нѣма да иматъ възможностъ да посрещнатъ данѣчното бреме, защото благодарение увеличението на данѣка върху оборота, вмѣсто да иматъ реална печалба, ще иматъ загуба.

И като се имаше предвидъ отъ комисията онова, което е най-същественото въ случая, че българската държава чрезъ това увеличение на данѣцитѣ търси извънредни срѣдства, че това увеличение е еднократно и че отъ смѣтката, която направихме, съ 50% увеличение ще постигнемъ резултата, който гонимъ, нѣмаме абсолютно никакъвъ смисълъ да оставимъ увеличението 70%, защото българската държава не е търговско предприятие, което има за целъ да печели пари. Българската държава има единъ бюджетъ, който трѣбва да бѣде уравновесенъ. И когато за уравновесяването на бюджета е достатъчно това увеличение, което комисията предлага, нѣмаме защо да трупаеме по-голѣми данѣци.

Ако г-нъ министърътъ на финанситъ излѣзеше тукъ съ едно предложение, съ което да кажеше: ние намаляваме извънредното облагане отъ 70% на 50%, но ще увеличимъ облагането на другитѣ, по-низшитѣ категории тогава г-нъ Тодоровъ би билъ правъ и азъ щѣхъ да бѣда на едно мнение съ него. Но такова нѣщо не съществува. Следователно, да защищаваме тукъ нѣкаква социална справедливостъ, е абсолютно излишно и неумѣстно.

Имайте предвидъ и друго, че въ България данѣкътъ върху оборота е, който дава повече ресурси на българската държава. Приходътъ отъ патентното облагане, въ сравнение съ прихода отъ данѣка върху оборота, е много малѣкъ. Българскитѣ селянини пѣкъ изобщо не плаща данѣкъ-занятие. Остава една много малка категория данѣкоплатци, които плащатъ. И така, нѣма абсолютно нищо общо принципътъ за социалната справедливостъ, нѣма нищо общо и принципътъ за подходящото обла-

гане съ тази система, която ние въвеждаме, за еднократно облагане за получаване само за една бюджетна година извънредни сръдства за българската държава. И прави ви тая декларация, че идущата година, ако българската държава ще има нужда от нови сръдства, тогава той процентът от 50% ще го увеличим на 70%, на 80% и т. н., за да може да посрещне — ако това се наложи разбира се от момента — новите извънредни разходи, които тя ще има нужда да прави. (Ръжкоплъскания)

Министър Добри Божилов: Г-да народни представители! Азъ благодаря на г-нъ Тодоровъ за това, което каза въ моя подкрепа, но същевременно съжалявамъ, че не е дошълъ въ комисията, защото може би много недоразумения щѣха да се избѣгнатъ.

Азъ се задоволявамъ само да кажа, че, като финансовъ министъръ, служа и ще служа само на единъ принципъ, именно на тази социална справедливостъ, която г-нъ Тодоровъ подчерта въ моето експозе отъ миналата година и по която вие ще ме чуете въ по-големи подробности следъ нѣколко дни, когато ще направя експозето си по бюджета за 1941 г. За мене е ясно, че навсѣкѣ е така, въ всички страни е така, следователно и у насъ не може да бѣде другояче. Не може никой да вързи противъ течението на живота. Но същевременно трѣбва да съобща и това, че ако г-нъ Тодоровъ, както той каза, мисли, че въ мене се борятъ две души, отъ които едната се бори за социална справедливостъ, а другата се поддава на протеститѣ за неувеличаване въ облагането на по-состоятелнитѣ, трѣбва да му кажа, че азъ имамъ само една душа и че тя е вѣлата за социалната справедливостъ. (Ръжкоплъскания)

Ако г-нъ Тодоровъ бѣше дошълъ въ комисията, той щѣше да чуе какви възражения се направиха, какви скандални станаха по това намаление на върхнината отъ 70% на 50%. Обаче въ края на краищата азъ трѣбва да заявя, че пакъ наддѣлъ принципътъ за социална справедливостъ съ туй, което стана. Обаче разглежданиятъ законопроектъ е свързанъ съ законопроекта, който е следна точка отъ дневния редъ. Съ другия законопроектъ се предлага да се обложи износътъ съ 20%, но не бѣше направено още изчислението какво ще ни даде това облагане. Следъ като се изчисли, се видѣ, че това, което искаме, ще ни се даде съ 13 или 14%. Азъ се съгласихъ да туримъ 5% повече, за да стане 18%, обаче комисията каза: по-добре е да приемемъ тукъ 20%, но държимъ да намалимъ по другия законопроектъ върхнината отъ 70% на 50%, което ще засѣгне повече лица. Тютюнитѣ, които сѣ най-малко 1/5 отъ стойността на нашето земеделско производство и най-малко 40% отъ стойността на нашия износъ, досега се облагахъ по чл. 26 и чл. 26а отъ закона за данѣка върху приходитѣ, безъ разлика на тѣхната стойностъ, така: за първитѣ продадени 50.000 кгр. по 1 л., за следнитѣ 50.000 кгр. по 1.50 л., за следнитѣ 100.000 кгр. по 2 л., за разликата надъ 200.000 кгр. — по 2.50 л. Питамъ азъ, защо този, който ще продаде тютюни, които струватъ 30-40 л. килограма, трѣбва да плати по 2.50 л., ако продаде надъ 200.000 кгр., а пъкъ този, който ще продаде Кърджалийски тютюнъ, „Баши-балджъ“, който отива въ Америка и струва по 120 л. кгр. и затова се купува въ малко количество, да плати 1 л. или 1.50 л.? Затова постановихме тютюнитѣ да плащатъ по 20% върху стойността. Следователно, отъ тамъ ще имаме единъ много по-голямъ приходъ, въ замѣна на който пъкъ се направи тази отстъпка, като се намали тукъ върхнината отъ 70% на 50%. На колко души се прави това намаление отъ 70% на 50%? Трѣбва да ви съобща, че на патентно облагане подлежатъ 190.000 души. Отъ тѣхъ надъ 8.000 л. патентъ плащатъ само 1.165 души. Отъ патентитѣ се получаватъ всичко 137.000.000 л., а тѣзи 1.165 души плащатъ 15.970.050 л. Или по размѣръ на сумата тия 1.165 души плащатъ 10-10%, макаръ по количество да сѣ 1-6%. Данѣкъ върху оборота плащатъ 16.263 души, отъ които надъ 8.000 л. плащатъ 4.500 души. Така че съ предлагания законопроектъ отъ плащащитѣ надъ 8.000 л. данѣкъ върху оборота се засѣгатъ само 26-1%, които плащатъ 75% отъ този данѣкъ, равни на една сума отъ около 230.000.000 л. Разбира се, че азъ направихъ добра смѣтка, че това, което ще получа въ повече отъ облагането на тютюна и на износа съ 20% върху стойността, ще се компенсира това, което ще получа въ по-малко, поради намаление на върхнината отъ 70 на 50%, по решение на комисията.

Освенъ това, г-да народни представители, азъ трѣбва откровено да призная, че въ комисията имаше лица, които изразяватъ своето мнение. Тѣ представляватъ своитѣ избиратели и азъ имамъ право да се сърдя въ никого.

Тукъ не сме се събрали да си правимъ комплименти, а да вършимъ обществена работа съ всичкото чувство на отговорностъ. Повтарямъ, имамъ право да се сърдя на никого, но за установяване на самата истина ще кажа, че не мога да се оплача отъ тѣзи, които сѣ засѣгнати отъ това увеличение — индустриалцитѣ, търговцитѣ и износители. Напротивъ, трѣбва да кажа, че винаги, когато съмъ се отнасялъ съ апелъ къмъ тѣхъ, тѣ сѣ отговаряли съ най-симпатично отзоваване. Когато научихъ, че отдѣлни предприятия сѣ реализирали грамадни печалби, че при 10.000.000 л. капиталъ сѣ дали 40% дивидентъ и сѣ образували резерви за каквото трѣбва и за каквото не трѣбва, азъ повдигнахъ въпроса, че това дразни, че трѣбва да вземемъ частъ отъ тия свръхпечалби, както става навсѣкѣ. Следъ дълги преговори съ управителнитѣ съвети на професионалнитѣ организации на индустриалци, на търговци и на експортѣри, дойдохме до заключението да не става това по старата система на подаване декларации и провѣрка на тия декларации, защото, отъ една страна, това може да се изрази въ единъ тор-мозъ, който да продължи години, отъ друга страна, може би и финансовата администрация не ще може да действа така бързо и точно, както въ други държави и, отъ трета страна, не бива десетки години да се водятъ процеси по обжалване предъ първоначални комисии, контролни комисии и Административния съдъ. Въ първоначалнитѣ и контролнитѣ комисии сѣ взетитѣ мѣрки обжалването не се бави повече отъ единъ месецъ, но въ съдилищата, колкото и да признавамъ, че тѣ даватъ на по-едритѣ дѣла бързина, за по-дребнитѣ забавянето отива година и две, а сега не е време за такива протакания. Управителнитѣ съвети на тѣзи професионални организации казаха: ако правителството смѣта, че действително ние трѣбва да дадемъ нѣщо повече въ този моментъ, ние сме готови да дадемъ. Ние дължимъ това, което имаме, на собствената си инициатива, но ние го дължимъ и на държавата, защото тя ни е помогнала да създадемъ това, което имаме; ние сме българи и не можемъ да откажемъ да помогнемъ на държавата. И тѣ казаха: турете 50% върхнина върху данѣка върху оборота и 20% върху дивидентитѣ. Азъ не се съгласихъ да туря върху дивидентитѣ, защото смѣтамъ, че ще бѣда изгубанъ, тѣй като тамъ, където въ акционернитѣ дружества сѣ близки хора, тѣ ще намѣрятъ начинъ да не дадатъ дивидентъ или да дадатъ много малък дивидентъ, като увеличатъ заплатитѣ, върху които ще платятъ само 8% данѣкъ.

Но трѣбва да призная и другъ единъ фактъ, който преди нѣколко дни се спомена тукъ, но мина незабелязано. Въ сѣщото време, когато се водѣха преговоритѣ съ съюзитѣ на индустриалцитѣ, на търговцитѣ и на експортѣритѣ, и както ви казахъ, още отъ първия день тѣ казаха: „Щомъ трѣбва, ще дадемъ, една година нѣма да печелимъ, за да помогнемъ на държавата“, въ туй време, по инициатива пакъ на правителството, г-нъ военниятъ министъръ и азъ свикахме представителитѣ на тритѣ съюзи, заедно съ председателя на Българското дружество „Червенъ кръстъ“, и направихме къмъ тѣхъ апелъ да дадатъ нѣщо за належащитѣ нужди на дружество „Червенъ кръстъ“. И за честта на индустриалцитѣ, търговцитѣ и експортѣритѣ, трѣбва да ви съобща, че тѣ се съгласиха доброволно да се обложатъ съ 120.000.000 л., които да поставятъ на разположение на правителството, като тия 120.000.000 л. се събератъ върху изработенитѣ отъ тѣхъ материали и върху тѣхния вносъ за времето отъ 15 ноемврий 1940 г. до 15 ноемврий 1941 г. Азъ съмъ дълженъ отъ името на правителството, отъ името на г-нъ военния министъръ и отъ мое име публично да имъ изкажа най-сърдечна благодарностъ за тѣхния жестъ. (Ръжкоплъскания)

Понеже отъ промѣната на облагането на тютюна и на износа ще получа сѣщото, което искахъ да получа съ 70-тѣ процента върхнина, азъ сега не правя въпросъ отъ това, че комисията намали върхнината отъ 70% на 50%.

Главнитѣ мотиви на болшинството отъ комисията бѣха, че върхнината отъ 70% засѣга повече хора и че е по-справедливо да се увеличи данѣкъ върху износа. Азъ смѣтамъ, че отъ туй, което направиха тия три съсловия, имамъ причини да не бѣда доволенъ. Ако, както спомена г-нъ Никола Василевъ, положението се влоши, ние ще вървимъ въ този пътъ — ще облагаме тамъ, където има. Мина вече времето, когато се мислѣше, че като продадешъ на бедняцитѣ котлитѣ или чергитѣ, ще напълнишъ хазната на държавата. Затова ние и не се занимаваме съ увеличение данѣцитѣ на тая категория данѣкоплатци. Тамъ, където има повече, ще трѣбва да се вземе повече. Азъ съмъ съгласенъ да наричаме нѣщата съ истинскитѣ имъ имена. Ще взимаме повече отъ тия, които иматъ до-

ходъ отъ 80.000 л. годишно нагоре. Съ закона за опростотворяване на данъчната система ние въвеждаме една друга пропорция. Споредъ този законъ, желѣзнопътниятъ и пътниятъ данъкъ имѣа да бѣдатъ на глава, а процентъ върху данъка; значи който има повече, ще плати повече. Споредъ мене, данъкътъ на тия, които иматъ приходъ надъ 80.000 л. годишно се увеличава съ 125%, като вземамъ всичкитъ върхнини подъ внимание.

Разбира се, азъ, като министъръ на финанситъ, не мога да не бѣда доволенъ, ако Камарата, въпрѣки всичко, поиска да увеличи процента, който е приела комисията, обаче азъ бѣхъ длъженъ да разясня сѣщността на работата и да ви кажа кои съображения и мотиви накарала мнозинството на комисията да намали върхнината отъ 70% на 50%. Съ облагането на износа съ една върхнина отъ 20% ще бѣде разхвърлено върху по-голяма група хора това, което искамъ да получа.

Съ тази промѣна, която правимъ по другия законопроектъ, азъ смѣтамъ, че ще имаме 40-50 милиона лева въ повече и че данъчната тежестъ се разпредѣля по-справедливо. (Рѣкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Постѣпило е писмено предложение отъ народния представителъ г-нъ Георги Тодоровъ по чл. 1 въ смисълъ върхнината отъ 50% да се увеличи на 80%. Г-не министри, съгласенъ ли сте?

Министъръ Добри Божиловъ: Както реши Парламентътъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ предложението на г-нъ Георги Тодоровъ.

Който приематъ въ чл. 1 на края думитъ „50% върхнина“ да бѣдатъ замѣнени съ думитъ „80% върхнина“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието не приема.

Който приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, както се докладваха съ направенитъ поправки отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Върхнината по предшествуващия членъ не се налага върху данъка-занятие по чл. 6; чл. 10, т. 2, само за доставки отъ странство; за процентното увеличение по чл. 13, алинея 2 и чл. 15, алинея 4; за данъка върху приходитъ отъ наеми по чл. 20, както и за данъка-занятие по чл. 40, само по отношение облагането на проходящитъ лица (включително и амбулантнитъ търговци и занаятчии) съ върхоятенъ чистъ приходъ до 36.000 л. включително годишно. Върхнина не се налага още върху патентитъ по членове 7, 8 и 11, както и върху данъка, внасянъ въз основа на оборота, когато не надминаватъ 8.000 л. годишно.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 3. Данъкътъ-занятие (безъ този върху приходи отъ наеми и по чл. 6, алинея 1) и допълнителниятъ данъкъ върху общия доходъ по наредбата-законъ за данъка върху приходитъ, поземлениятъ данъкъ и данъкътъ върху сградитъ, се събиратъ съ 26% върхнина за посрѣщане извършенитъ разходи по обезпечаване сигурността на страната.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 4. За служителитъ и работницитъ при държавнитъ и държавно-автономнитъ учреждения, държавнитъ фондове, Българската народна банка, Българската земеделска и кооперативна банка, търговско-индустриалнитъ, земеделскитъ и архитектурно-инженерната камари, борситъ и общинскитъ учреждения, както и за пенсионеритъ вносната по предшествуващия членъ, се изчислява върху предполагаемия данъкъ-занятие, смѣтанъ по 8% върху брутната заплата, надница или пенсия.

Не плащатъ тази вноска:

а) служителитъ, които получаватъ до 1.000 л. включително месечна заплата;

б) надничаритъ, които получаватъ до 40 л. включително дневна надница;

в) пенсионеритъ, които получаватъ до 1.000 л. включително месечна пенсия;

г) военноинвалиднитъ лични или наследствени пенсии, безъ огледъ на размѣра имъ.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Г-да народни представители! Въ комисията чл. 5 претърпѣ измѣнение, като въ края се прибави една нова алинея, въ смисълъ, лихвата да се внася въ приходъ на държавното съкровище или на общината, въ зависимостъ отъ това къде се внася самиятъ основенъ данъкъ, върху който е изчислена върхнината. И така чл. 5 добива следната редакция: (Чете)

„Чл. 5. Върхнинитъ по членове 1 и 3 се събиратъ едновременно съ събирането на данъка.

Вноска по чл. 4 се задържа при изплащането на заплатитъ, надницитъ и пенситъ и се внася въ приходъ на държавното съкровище до 20 число на следващия месецъ.

За незадържането на сумитъ по този законъ и невнасянето имъ по принадлежностъ, оставатъ отговорни като прями данкоплатци за държавнитъ учреждения и държавнитъ фондове-платцитъ на заплатитъ, а при всички останали учреждения и частни предприятия и самото учреждение, съответно собственикътъ на предприятието. Получателътъ на сумата остава отговоренъ само за дължимата вноска, въ случай, че сѣщата не е била задържана при изплащането на сумата.

Невнесенитъ въ срока върхнини по членове 1 и 3 върху данъцитъ по наредбата-законъ за данъка върху приходитъ и вноска по чл. 4 се събиратъ съ лихва по чл. 102 отъ наредбата-законъ за данъка върху приходитъ. Върхнинитъ по чл. 3 върху поземления данъкъ и данъка върху сградитъ се събиратъ съ лихва по чл. 19 отъ закона за събиране на прѣжитъ данъци.

Лихвата се внася въ приходъ на държавното съкровище или на общината, въ зависимостъ отъ това къде се внася самиятъ основенъ данъкъ, върху който е изчислена върхнината.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 5, както е допълненъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Прибавя се новъ чл. 6: (Чете)

„Чл. 6. Въ случаитъ, когато данкоплатецътъ получава 10% намаление за предплатени данъци, това намаление се прави и за върхнинитъ по този законъ.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Чл. 6 става чл. 7 и добива следната нова редакция: (Чете)

„Чл. 7. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1 януарий 1941 г. и има приложение за данъцитъ, наложени за 1941 бюджетна година.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Който приематъ чл. 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Минавамъ на точка четвърта отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъка върху приходитъ

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Г-да народни представители! Въ законопроекта за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъка върху приходитъ комисията направи нѣкои измѣнения, които ще ви докладвамъ съответно. (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъка върху приходитъ.“

Комисията прибави новъ § 1 съ следния текстъ: (Чете)

„§ 1. Въ чл. 6 следъ алинея 3 и преди забележката, която става забележка втора, се вписва следната нова

„Забележка 1. Работницитъ, работещи въ предприятия, за които съгласно закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, министърътъ на търговията, промишлеността и труда определя „мъртавъ сезонъ“, се облагатъ върху действителния имъ приходъ полученъ презъ годината по начинъ, опредѣленъ отъ министъра на финанситъ.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 1 и заглавието на законопроекта, както се прочетоха, моля, да вдигнат ръка.

Петър Савов: Искан думата.

Председател Никола Логофетов: Извинявайте.

Има думата народният представител г-н Петър Савов.

Петър Савов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Разглежданият законопроект действително сочи на един социален устъг на правителството и на г-на министъра на финансите — да подпомогнат и без това твърде много обременените многодетни семейства у нас. Тоя законопроект, обаче, ми дава поводъ съвкупно сериозно да спра вашето внимание на въпроса за раждаемостта въ страната, който въпросъ напоследък става, бихъ казалъ, единъ голъмъ държавен въпрос. Отъ това, което наблюдаваме и което ни дава статистиката отъ нѣколко години насамъ, ние виждаме, че имаме едно кресчендно намаление на раждаемостта у насъ, едно кресчендно намаление чистото на новородените деца. Презъ 1934 г. имаме новородени деца 180.000, а презъ 1939 г. — 120.000. Тѣзи цифри, г-да народни представители, трѣбва да спратъ вашето внимание и да ви обезпокоятъ, защото, ако това намаление върви все така кресчендно, ние, подобно на една топка която слиза по една наклонена плоскост, отиваме къмъ обезлюдване.

Нѣма да ви соча, г-да народни представители, процеса на обезлюдването въ другите държави. Ще ви съобща само, че държавите, които искане да стѣпятъ здраво на краката си, особено онѣзи държави, които бѣха засегнати сериозно отъ вихъра на европейската война, съ всичката сериозностъ спрѣха вниманието си на този процесъ на намаление раждаемостта и направиха всичко възможно да го спратъ и да увеличатъ раждаемостта. Какво направиха тѣ въ тая насока, говорятъ много ясно цифрите. Германия въ 1933 г. е имала 970.000 новородени деца, а въ 1938 г. — 1.800.000.

Г-да народни представители! Когато говоримъ за Германия и констатираме, че тя действително върви въ единъ път на възходъ и на стѣпане здраво на краката си, когато говоримъ за последната реставрация на мощта на тая голѣма европейска държава, трѣбва да посочимъ като една върна индикация за нейния възходъ увеличението на раждаемостта въ нея. А и днешниятъ държавен глава на Франция, маршалъ Петенъ, въ една отъ своите речи следъ потрома на Франция, когато обясняваше причините за поражението на Френската империя, открито заяви, че декадансътъ на французкия народъ го е довелъ до неговото военно поражение и че причините за тоя декадансъ на френския народъ сѣ: алкохолизмътъ, венеризмътъ и голѣмото намаление на раждаемостта. Той сочеше като едно върно срѣдство за възхода на Франция поощряването на раждаемостта въ нея.

Уважаеми г-да народни представители! И Германия, и Италия, и Съветска Русия вървятъ въ този път на увеличаване раждаемостта. Не напразно и голѣмитъ управници отъ миналото, като Солонъ азъ Гърция и Конфуций въ Китай, сѣ сочили увеличението на раждаемостта като изворъ на истинско могѣщество, като изворъ на истинско увеличаване материалното състояние на единъ народъ.

Е, добре, г-да народни представители, ние се намираме предъ една сериозна опасност. Тѣй както върви процесътъ на намаляване раждаемостта у насъ, може би, въ едно по-продължително или по-кратко време — не е мѣстото тукъ да се правятъ пророчества — ние ще дойдемъ до едно действително сериозно намаление на населението въ България. А това, г-да народни представители, е на първо мѣсто въпросъ фискаленъ, защото, очевидно е, че съ намалението на населението се намаляватъ и обектите на фискалното облагане, намаляватъ се бройките данъкоплатци. Азъ мога да ви кажа, че хубавите постройки на нашите училища въ градовете и селата — това се забелязва — сѣ вече почти оправдани, защото нѣма достатъчно деца, които да се учатъ въ тѣхъ. Ние трѣбва да се замислимъ и да видимъ какво можемъ да направимъ за увеличение раждаемостта у насъ, защото напоследъкъ при това кресчендно намаление на раждаемостта и, следователно, на населението у насъ, ние ще стигнемъ, може би, до печалното състояние да бѣде опразднена по единъ заплашителенъ начинъ и казармата, която изпълнява материалната мощъ на нацията.

Г-да народни представители! Това състояние на нѣщата трѣбва да спре нашето внимание на законодатели,

трѣбва да спре вниманието и на отговорните въ тая държава. Ние трѣбва да се замислимъ и да видимъ какъ може да се спре този процесъ, какво можемъ да направимъ за подпомагане на многодетните семейства и за поощряване на раждаемостта.

Г-да народни представители! Излишно е да ви приказвамъ, че намалението на раждаемостта води неминуемо и къмъ общо обедняване. Обеднява земеделскиятъ стопанинъ, защото производството на земеделския стопанинъ има за обектъ изхранването на населението; обеднява еснафътъ, обеднява търговецътъ, обедняватъ и свободните професии, защото всичките тѣзи стопански категории иматъ за прѣка задача на своята функция въ обществото да задоволяватъ нуждите на едно по-големо народонаселение.

Ако тия констатации сѣ върни — по това не може да имъ спорѣ — ако тѣ намиратъ потвърждение и въ статистическите данни, ние си поставяме въпроса: какъ ще спремъ процеса на намаление раждаемостта и какъ ще поощримъ увеличението на раждаемостта? Прави се едно сериозно възражение, което и азъ навремето правѣхъ, въ смисълъ, че действително трѣбва да се създадатъ необходимите материални предпоставки, за да можемъ да поощримъ и женитбите, за да можемъ да поощримъ и раждаемостта. Днесъ действително обективните материални условия възпрепятствуватъ твърде много на мъжа и на жената да встѣпватъ въ бракъ, защото материалните условия сѣ първичните условия, които могатъ да обосноватъ една такава смѣла крачка въ живота — да встѣпи въ бракъ единъ мъжъ съ една жена, или една жена съ единъ мъжъ. И това е естествено. Днесъ уплахата, г-да народни представители, отъ брака е стигнала до тамъ, че действително замисълътъ, намѣренето, хрумването на нѣкой ергенъ да встѣпи въ бракъ, или на нѣкоя мома да встѣпи въ бракъ, се предшества отъ една сериозна загадка: какъ ще могатъ да се изхранватъ децата отъ този бракъ? Тази е обективната прѣчка, която намалява числото на женитбите, а отъ тамъ и раждаемостта, тази е сериозната прѣчка, която прѣчи за увеличение на народонаселението.

Г-да народни представители! Създаде се въ България единъ съюзъ, който си постави за задача подпомагане на многодетните семейства. Създаденъ преди година и половина тукъ, въ София, отъ нашия столиченъ колега Захари Жековъ, днесъ Съюзътъ на многодетните семейства има въ своя обсегъ близу 1500 организации, организиращи близу 1.000.000 народонаселение.

Г-да народни представители! Законопроектътъ, който внася г-нъ министърътъ на финансите, съ който се увеличава данъкътъ на малолетните и бездетните семейства и се намалява данъкътъ съ по 500 л. на дете на многодетните семейства съ четири и повече деца, е една похвална инициатива. Това е единъ законопроектъ, който иде отъ малко малко да разреши проблема. Обаче по този въпросъ при другъ случай ние ще се изкажемъ, за да се доберемъ до неговото пълно и безъ остатъкъ разрешение.

Г-да народни представители! Азъ искамъ, обаче, да обърна вниманието ви и върху следното. Ще ви съобща нѣщо, което ще бѣде сензация за ония, които че го знаятъ. Азъ мога да ви кажа, че и въ България днесъ има стахановци, съ които можемъ да се гордѣмъ, има сѣщо и изобретатели, съ които можемъ да се гордѣмъ, и които идатъ насреща на една въпиеща нужда за нашето национално стопанство. Думата ми е за тѣзи, които изнамираха начинъ за произвеждането на синтетиченъ каучукъ у насъ. И тукъ азъ ви припомнямъ онзи днешния законопроектъ, който мина по спешности и съ който ние освободихме отъ акцизъ въгледвуокиса и карбида, които влизатъ като главна съставна частъ при производството на синтетиченъ каучукъ. Това направихме, за да поощримъ инициативата на българина отъ с. Добри-дѣлъ, Горноорѣховско, инженеръ-химикътъ Петко Николински, който, подпомогнатъ отъ младия индустриалецъ Емануилъ Ивановъ, съ голѣми усилия и жертви тури началото на една инсталация за получаването по единъ оригиналенъ български начинъ на синтетиченъ или изкуственъ каучукъ. Азъ ви го съобщавамъ. Вѣрвамъ, че за нѣкой може да е сензация, защото иде насреща на една въпиеща нужда, особено когато днесъ международниятъ обмѣнъ е сериозно възпрепятствуванъ. Както ви е известно суровиятъ каучукъ се внася отъ вънъ, а синтетичниятъ каучукъ сега иде да задоволи една насѣщна *rag excellence* нужда, каквато е снабдяването на населението съ тѣй наречената народна обувка, която носятъ 80—90% отъ селяните, а именно каучуковата, гумената обувка.

Г-да народни представители! Ние гласувахме законъ за освобождаване отъ акцизъ на тѣзи два главни деривата за производството на синтетиченъ каучукъ. Трѣбва да ви кажа, че съмъ помоленъ отъ Дирекцията на гражданската мобилизация чийто ръководители, които я възглавяватъ — г-нъ генералъ Бакърджиевъ и г-нъ подполковникъ Тодоровъ — сж въ взторгъ отъ това оригинално изобретение на нашата индустрия, да спра вниманието на Парламента на този фактъ и той да даде необходимото поощрение, за да се създаде едно производство, което да задоволи една такава крещяща нужда, каквато е нуждата отъ каучукъ въ нашата страна. Нѣмаме нужда отъ германската „Буна“, нѣмаме нужда отъ съветския изкуственъ каучукъ — може и тѣ да се внасятъ по силата на сключенитѣ конвенции — но съ тази инициатива ние идемъ да задоволимъ до голѣма степенъ нуждата отъ каучукъ въ нашата страна.

Само съ проститѣ дървени въглища, обикновената варъ и карбидъ, който представлява главниятъ елементъ за това производство, се получава синтетиченъ каучукъ. Петко Николински отъ Добри дѣлъ, чистъ расовъ българинъ, ако мога да се изразя така по последната терминология, донесе тукъ единъ чифтъ галоши — наше изобретение, което ще предизвика вашето възхищение. Азъ съмъ оставилъ въ кабинета на подпредседателя г-нъ Захариевъ единъ чифтъ галоши, които искахъ да ви демонстрирамъ тукъ. Идете да видите, какви хубави галоши се правятъ отъ нашия оригиналенъ каучукъ, полученъ по синтетиченъ начинъ! Даже компетентни лица се произнасятъ, че нашиятъ каучукъ е по-издръжливъ, по-здравъ отъ естествения.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че изпълнявамъ дълга си като народенъ представител и българинъ, като повдигамъ този въпросъ, и ви моля да приемете едно предложение, което съмъ приготвилъ по тоя поводъ. Съ чл. 30 на закона се облага съ данъкъ върху оборота изразходваната електрическа енергия. Понеже карбидътъ, главниятъ елементъ за получаване на синтетиченъ каучукъ, се произвежда съ електрическа енергия, която се използва въ работилницитѣ за карбидъ, и понеже той е най-скѣпиятъ артикулъ за производството на каучукъ — въглищата и варъта нѣматъ голѣма стойностъ — азъ ви моля да направимъ едно облекчение за това производство. Следъ като гласувахме закона за освобождаване отъ акцизъ въгледвуокиса и карбида, азъ ви моля да освободимъ отъ данъкъ изразходваната електрическа енергия за производството на карбида, който е действително най-скѣпиятъ артикулъ, най-скѣпиятъ елементъ, най-скѣпиятъ първиченъ материалъ за производството на изкуственъ каучукъ. Съ това ние ще направимъ едно намаление съ около 5-50 до 6 л. на килограмъ.

Г-да народни представители! Азъ сондирахъ уважаемия министъръ на финанситѣ по този въпросъ. Той счита, обаче, че може да се създаде прецедентъ. Азъ очаквамъ, той да намѣри формула и да се изкаже по този въпросъ, следъ като заяви, че гледа съ съчувствие не, а съ симпатия на тази инициатива, на това българско производство на синтетиченъ каучукъ, за да му се даде едно поощрение.

Ето защо, азъ ви моля да се съгласите, следъ като чувате и становището на г-на министра на финанситѣ, да приемете това предложение, което депозирахъ на почетаемото бюро въ смисълъ: „Освобождава се отъ данъкъ електрическата енергия изразходвана за производството на калиевъ карбидъ и солна киселина, необходими сурови материали за добиване на синтетиченъ (изкуственъ) каучукъ“.

Г-да народни представители! Това облекчение ще се отрази върху костюмата цена на синтетичния каучукъ, който се получава у насъ и който има известно преимущество предъ този, който се внася отъ вънъ. Дали точно съ това облекчение ще се намалятъ производственитѣ разходи на синтетичния каучукъ, или г-нъ министърътъ на финанситѣ, който въ такива случаи е майсторъ да намѣри формулата, ще предложи нѣщо друго, за да бѣде задоволена тази нужда — оставямъ той да се изкаже, за да се отбележи това въ дневницитѣ на Народното събрание. Азъ ви моля да се съгласите, да се даде едно поощрение на това производство, защото не е само Съветска Русия, която може да се хвали съ стахановци, но и въ България има твърде много стахановци, които представляватъ гордостъ за българския народъ. (Ржкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Ще гласувамъ § 1. Ония, които приематъ заглавието и новия § 1 на законопроекта, както се докладваха, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамo Колчевъ: Г-да народни представители! Въ § 1, който става § 2, сж направени сжщо известни измѣнения въ комисията.

Председателъ Никола Логофетовъ: Четете параграфъ тѣй, както комисията го е приела.

Докладчикъ Стамo Колчевъ: Въмѣсто процентно намаляние на патента, възприето е намаление изразено въ 500 л. на дете. Параграфъ 2 добива следната редакция. (Чете)

„§ 2. Следъ чл. 11 се прибавя следниятъ новъ

Чл. 11а. Патентътъ по членове 7, 8 и 11 се събира съ увеличение:

3% — за данъкоплатцитѣ съ две деца;

6% — за данъкоплатцитѣ съ едно дете;

9% — съ данъкоплатцитѣ безъ деца и

12% — за данъкоплатцитѣ, които не сж женени (омѣжени) или сж вдовци (вдовици), или разведени безъ деца.

Данъкоплатцитѣ съ 4 и повече деца сж предполагаемъ чистъ годишенъ приходъ до 200.000 л. включително, плащатъ опредѣления имъ патентъ съ намаление по 500 л. годишно за всѣко дете. Ако намалението е по-голѣмо отъ опредѣления годишенъ патентъ, разликата не се връща.

Данъкоплатцитѣ съ 10 и повече деца не плащатъ патентъ, ако иматъ предполагаемъ чистъ приходъ до 200.000 л. включително годишно.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамo Колчевъ: § 2, който става § 3, има измѣнение досежо процентитѣ. Намалението е пакъ до 500 л. на глава. Комисията го прие въ следната редакция. (Чете)

„§ 3. Следъ чл. 15 се прибавя следниятъ новъ

Чл. 15а. Едноличнитѣ фирми, събирателнитѣ и команднитѣ безъ акции дружества, които внасятъ данѣкъ-занятие възъ основа на оборота, внасятъ следващия се данѣкъ по членове 13 и 15, както следва:

а) съ увеличение:

3% — за данъкоплатцитѣ съ две деца;

6% — за данъкоплатцитѣ съ едно дете;

9% — за данъкоплатцитѣ безъ деца и

12% — за данъкоплатцитѣ, които не сж женени (омѣжени) или сж вдовци (вдовици), или разведени безъ деца.

б) Данъкоплатцитѣ съ четири и повече деца, съ оборотъ до 2.000.000 л. включително годишно, плащатъ следващия се данѣкъ съ намаление по 500 л. годишно за всѣко дете. Ако намалението е по-голѣмо отъ съответния годишенъ данѣкъ, разликата не се връща.

Данъкоплатцитѣ съ 10 и повече деца не плащатъ данѣкъ, ако иматъ годишенъ оборотъ до 2.000.000 л. включително.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2 който става § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Съ следващия § 3 се измѣня чл. 36 отъ наредбата-законъ за данѣка върху приходитѣ. Дълженъ съмъ да ви докладвамъ предложението, което прави народниятъ представител г-нъ Петъръ Савовъ за допълнение на чл. 30. По формални съображения това предложение не мога да го гласувамъ, защото въ текста на самия законопроектъ не е визиранъ чл. 30. За това предложението на г-нъ Савовъ нѣма да го положа на гласуване и минаваме по-нататѣкъ.

Петъръ Савовъ: Азъ бихъ молилъ, г-нъ министърътъ на финанситѣ да се изкаже по този въпросъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Нѣма какво да се изкаже. Това предложение не е разисквано.

Министъръ Добри Божиловъ: Позволете да кажа нѣколко думи.

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситѣ.

Министър Добри Божилов: Г-да народни представители! Вие знаете, че преди няколко дни освободихме от акциз и общински налог въгледуокиса и карбида, именно за да насърдим производството на синтетичен каучук. Г-нъ Савовъ, може би, основателно иска да се дадат още някои облекчения. Обаче, ако тръгнем по този път да освобождаваме от данък производството, за да го насърчаваме, ще се създаде много лошъ прецедентъ. От друга страна, трѣба да се има предвидъ, че единъ килограмъ синтетиченъ каучукъ ще струва 400—500 л., следователно не сѣ тия 4—5 л. данъкъ върху електрическата енергия, която ще се отразятъ върху цената на каучука, та да се иска премахването на този данъкъ за да се облекчи производството. Абсолютно невъзможно е да се правятъ такива облекчения чрезъ опростяване на данъци. При определянето цената на каучука отъ Министерството на търговията ще се иматъ предвидъ всички тежести, които лежатъ върху производството, и съобразно съ това ще се определи една подходяща цена. Ако тръгнемъ по другия път — да облекчаваме производството съ отмѣнение на данъци — ще отидемъ много далечъ. Това не сме го правили никога, не бива да го правимъ и сега.

Това е моятъ отговоръ.

Петъръ Савовъ: Г-не председателю! Следъ тия обяснения на г-на министра на финанситъ азъ оттеглямъ предложението си. Да се смѣта, че не е дадено.

Председател Никола Логофетовъ: Нѣма значение. То остава безъ разглеждане. (Оживление)

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Г-да народни представители! Комисията прие следния новъ § 4: (Чете)

„§ 4. Въ чл. 26, алинеи 1, 2, 3 и 4 се замѣняватъ съ следната нова алинея 1:

„Лицата, които търгуватъ съ тютюни на листа, за всѣки продаденъ за странство или за вътрешността на страната тютюнъ, безъ огледъ на манипулация, за карантии, шкарта отъ манипулация, селски шкарта и пулъ, плащатъ 2% данъкъ.

Алинеи 5, 6, 7, 8, 9 и 10 ставатъ съответно 2, 3, 4, 5, 6 и 7.“

Министър Добри Божиловъ: 2% ли е казано или 20%?

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Тукъ е писано 2%. Грѣшка е. Ще се поправи на 20%.

Председател Никола Логофетовъ: Значи, ще се поправи на 20%.

Министър Добри Божиловъ: Трѣба да бѣде 20%, за да бѣде съгласувано съ облагането.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Така е и решението на комисията. Печатна грѣшка е. Ще се поправи.

Председател Никола Логофетовъ: Г-да стенографитъ да отбележатъ това.

По § 4 е постѣпило писмено предложение отъ народниятъ представителъ г-нъ д-ръ Липовански, въ смисълъ: „Въ § 4, алинея 2, следъ думата „данъкъ“ да се прибави текстътъ „върху продажната стойностъ“. Пропустнато е да се прибави: „20% върху продажната стойностъ.“

Министър Добри Божиловъ: Бихъ се съгласилъ, ако се каже „върху действителната продажна стойностъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Предложението на г-нъ д-ръ Липовански се коригира отъ г-на министъра на финанситъ така: въ края на алинея 2 да се каже: „върху действителната продажна стойностъ“. Г-нъ Липовански, съгласенъ ли сте?

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ предложението така, както предлага г-нъ министърътъ на финанситъ.

Единъ народенъ представителъ: Министърътъ на финанситъ съгласенъ ли е?

Министър Добри Божиловъ: Казахъ, че съмъ съгласенъ съ добавката „върху действителната продажна стойностъ“. Въ закона е казано: върху фактурната стойностъ. Въз основа на закона азъ имамъ право да провѣрявамъ, дали е действителната стойностъ или не.

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ предложението на г-нъ Липовански, поправено отъ г-на министъра на финанситъ въ смисълъ, да се прибавятъ къмъ алинея 2 думитъ: „върху действителната продажна стойностъ“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ § 4 допълненъ съ приетото предложение на г-нъ Липовански, както се поправи отъ г-на министъра на финанситъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 3 става § 5. (Чете)

„§ 5. Чл. 36 се измѣня така:

Чл. 36. При износъ на стоки, материали, предмети, добитъкъ и пр. въ чужбина, изключая случаитъ, за които се плаща данъкъ по членове 26 и 29, митницата събира отъ лицата, които изнасятъ, данъкъ-занятие въ размѣръ на 20 на хиляда върху стойността на изнесенитъ стоки и пр.

Данъкътъ по горната алинея се определя отъ митницата върху стойността на стокитъ, по ценитъ по които митницитъ събиратъ горбовия налогъ.

Сѣщиятъ размѣръ данъкъ се плаща и за продажбитъ въ вътрешността на яйца, птици, — живи и заклани — розово и др. етерични масла.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 4 става § 6. (Чете)

„§ 6. Членове 37, 38 и 39 се заличаватъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 5 става § 7. (Чете)

„§ 7. Къмъ чл. 51 се прибавя следната нова алинея трета:

а) съ увеличения:

3% — за данъкоплатцитъ съ две деца;

6% — за данъкоплатцитъ съ едно дете;

9% — за данъкоплатцитъ безъ деца и

12% — за данъкоплатцитъ, които не сѣ женени (омѣ-

жени) или сѣ вдовци (вдовици), или разведени безъ деца.

б) Данъкоплатцитъ съ 4 и повече деца, съ облагаемъ общъ доходъ до 200.000 л. включително плащатъ определения данъкъ съ намаление по 500 л. годишно за всѣко дете. Ако намалението е по-големо отъ определения годишенъ данъкъ, разликата не се зръща.“

Данъкоплатцитъ съ 10 и повече деца не плащатъ допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ, ако иматъ облагаемъ общъ доходъ до 200.000 л. включително.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 6 става § 8. (Чете)

„§ 8. Следъ чл. 55 се прибавя следниятъ новъ

Чл. 55а. При промѣна въ семейното положение увеличението или намалението на данъка се извършва:

а) за патентитъ — отъ началото на следващото календарно четиримесечие;

б) за данъка внасянъ въз основа на оборота — отъ началото на следващия месецъ;

в) за допълнителния данъкъ върху общия доходъ — отъ началото на следващата година.

Въ подаванитъ декларации по членове 56, 58 и 60, данъкоплатцитъ посочватъ семейното си положение. При събирателнитъ и командитнитъ безъ акции дружества се посочва семейното положение на всѣки членъ отдѣлно, като увеличението, съответно намалението на данъка се прави върху следващия се на всѣки съдружникъ данъкъ. За даване сведения за семейното положение, както и за даване невѣрни такива, се налага глоба по чл. 107.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 7 става § 9. (Чете)

„§ 9. Последната алинея на чл. 92 се измѣнява така:

Данъкътъ занятие по чл. 31 при вноса на нафтови деривати и по чл. 36 при износъ на стоки се задържа отъ мит-

ницата срещу квитанция от кочанъ. Събранитъ въ митни-
цата суми се внасятъ въ Българската народна банка по
специална смѣтка на директора на прѣжитъ данци.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9,
както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство,
Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: § 8 става § 10. (Чете)
„§ 10. Този законъ влиза въ сила отъ 1 януарий 1941 г.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10,
както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство,
Събранието приема.

Законопроектътъ е окончателно приетъ.

Г-да народни представители! Моля да се съгласите да
прескочимъ точка пета отъ дневния редъ — второ четене
законопроекта за осигуряване на умственитъ работници —
и да приминемъ къмъ точка шеста отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за организиране на
българската младеж — продължение разискванията.**

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ
рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Славейко
Василевъ.

Славейко Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни пред-
ставители! Съ когото и да се срещнете, съ когото и да за-
говорите, все единъ и сѣщи въпросъ зълнува нѣски бъл-
гаринъ. Този въпросъ е на устата на всички, които сѣ
загрижени за съдбата на България. При всѣка среща
въпросътъ е: каква ще бѣде съдбата на нашата страна,
предвид на ония времена, въ които ние живѣемъ? „Въ
сериозни и сѣдбоносни времена живѣемъ“. — Това е на-
чалото на всѣка статия въ всѣки вестникъ или списание,
това е началото на всѣка речъ, произнесена било въ Пар-
ламента, било вънъ отъ Парламента. Въ сериозни времена
живѣемъ. Следователно, сериознитъ времена задължаватъ
тѣзи, които носятъ отговорностъ за съдбинитъ на народа
и държавата, сериозно да гледатъ и на събитията, и на
своитъ отговорни длъжности.

Великиятъ водачъ на гениалния германски народъ,
канцлерътъ Хитлеръ, въ навечерието на м. май т. г. преди
да насочи усилията и енергията на нѣмската нация на
западъ, се обърна съ манифестъ къмъ своя народъ, къмъ
своята войска, въ който е подчертана мисълта: събития
назрѣватъ, събития се решаватъ за 1000 години за герман-
ската империя! Ние, които нѣмаме тази претенция да ре-
шаваме събития за 1000 години, всетаки сме задължени да
следимъ тѣзи събития, затуй защото постепенно-посте-
пенно пламъцитъ на буритъ настѣпватъ къмъ насъ. А
всѣки отъ опитъ знае, пѣкъ и логиката му подсказва, че
когато има пожаръ въ сѣседната къща, колкото и да
искашъ да се пазитъ, топлината отъ пламъцитъ на този
пожаръ ще обгорятъ твоето лице. Ние вече чувствуваме
топлината на пожара, защото на границата на една държава,
която е наша сѣседка и съ която имаме обща граница
480 км., се водятъ военни действия. Какъ ще се пазира
опасността? Какъ ще се запази държавата и народътъ ни?

Има пакъ една фраза, една мисълъ, която вече добива
гражданственостъ. Тя е: сигурниятъ щитъ срещу подобни
събития, това е единството на нацията, единството на
народа ни.

Азъ се спирамъ на тѣзи две фрази: „Живѣемъ въ
сериозни времена“, и „Единството на нацията“, защото тѣ
се повтарятъ отъ всички почти мѣста.

Единството на нацията! Макаръ да не се вижда, то е
една реална действителностъ. И ние виждаме, че прави-
телството и Парламентътъ вървятъ къмъ това единство съ
всички мѣрки било отъ законодателенъ, било отъ админи-
стративенъ характеръ, които се взематъ не само днесъ.
И вчера е било сѣщото и утре пакъ ще се взематъ. Зако-
нодателни мѣрки отъ стопански характеръ, отъ материа-
ленъ характеръ — това сѣ всички закони, които ни внася
г-нъ министърътъ на финанситъ, всички законодателни
предложения, които ни правятъ министърътъ на търговията,
министърътъ на земедѣлието. Чрезъ тѣзи мѣрки отъ мате-
риаленъ характеръ се гони една социална справедливостъ
въ този народъ. А ако вие си представите единството на
нацията като единъ паметникъ, единъ отъ стълбоветъ на
този паметникъ ще бѣде социалната справедливостъ вътре
въ държавата.

Паралелно на това, обаче, се взематъ и редъ законода-
телни мѣрки, които сѣ вече отъ духовенъ, отъ нравственъ
характеръ. Такива законодателни мѣрки напоследъкъ ние
имахме удоволствието да разгледаме тукъ въ Парламента.

Първата законодателна мѣрка на правителството и на Пар-
ламента отъ нравственъ, отъ духовенъ характеръ е зако-
нопроектътъ, който се внесе отъ г-на министра на вътреш-
нитъ работи, за защита на нацията. Законопроектътъ за
защита на нацията се разгледа основно отъ тази трибуна.
Сѣщиятъ законопроектъ, обаче, предизвика много по-
обширни, много по-детайлни, много по-обстойни разисква-
ния въ комисията. Сѣществениятъ пунктъ на законопро-
екта за защита на нацията е: отстранение на всички ония
групировки, отстранение на всички ония сѣрѣди, които
могатъ да прѣчатъ на единството на нацията. Въ законо-
проекта ясно и дебело е подчертано, че тия сѣрѣди сѣ: отъ
една страна масонството, отъ друга страна еврейството.
Азъ съмъ дълбоко убеденъ, тѣй както познавамъ състава
на XXV-то обикновено Народно събрание, че то ще отбие
всички ония приказки, които се пушатъ на улицата въ
вързка съ законопроекта за защита на нацията и че ще ни
даде действително единъ законъ, който ще достигне целта
си. Всичко онова, което може да прѣчи на единството,
трѣбва да бѣде отстранявано.

Вториятъ законопроектъ е законопроектътъ за органи-
зирането на младежта — предметъ на нашата свещена
трибуна въ този моментъ.

Нека ми бѣде позволено, г-да, по този въпросъ азъ да
дамъ нѣкои изяснения. Какъ се стигна до този законо-
проектъ, който намѣри одобренieto отъ всички прежде-
говоривши оратори — съ известни, рабира се, желания и
индикации за поправки? Г-нъ Коста Божиловъ, пловдивски
народенъ представителъ, направи едно изключение отъ оня
общъ тонъ, съ който нашитъ другари народни представи-
тели разгледаха законопроекта за организирането на бъл-
гарската младежъ. Азъ съ внимание слушахъ г-на Божи-
лова и нека ви кажа, че и въ конструкцията на неговата
речъ, и въ неговитъ мисли имаше партиенъ и классовъ
отенъкъ. Той намѣри, че щѣли сме да нарушимъ консти-
туцията, че българската младежъ щѣла да стане сервилна
и пр. и пр. Вие го слушахте, за да нѣма нужда да се спи-
рамъ на неговитъ мисли. Ако азъ му споменахъ името
тукъ, то е защото единственъ той направи изключение отъ
ония, които тукъ се изказаха по законопроекта за органи-
зирането на младежта.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ
Димитъръ Пешевъ)

Г-да народни представители! Въпросътъ за организиране
на българската младежъ не е новъ, нито пѣкъ е нѣкакво
новаторство. Този законопроектъ се налага отъ интереситъ
на нацията и отъ върховнитъ и добре разбрани интереси
на държавата. Ако искате вие да има единство въ нацията,
първо това единство трѣбва да го създадете въ младежта,
защото тази младежъ следъ години ще стане управляваща
сила въ собственото си отечество. Вънъ отъ туй младежта
е още градивенъ елементъ въ това единство. Младежта е
елементъ съ активна сила. За да може нацията да защищава
въ сѣдбоносни времена интереситъ на държавата тя трѣбва
да бѣде активизирана. Активниятъ елементъ, това ще бѣде
младежта.

Какво представлява младежта у насъ, тѣй както зако-
нопроектътъ я опредѣля? Въ единъ членъ на законо-
проекта е казано, че подъ обсега на тоя законопроектъ ще
бѣде училищната младежъ, начиная отъ 10-годишна до
21-годишна възраст. Разрешава се на ония, които не сѣ
женени и желатъ да участвуватъ въ организацията, да
влѣзатъ въ нея, до 30-годишна възраст.

Азъ искамъ тукъ много набързо да дамъ нѣкои цифри.
Може би и други нѣкои другари ги дадохъ, но не е лошо
да се напомнимъ. Сведенията ги имамъ отъ Министерството
на просвѣтата. Така, къмъ края на 1940 г. — значи тази
година — ние имаме въ първоначалнитъ училища 583.000
деца, въ прогимназиитъ кръгло 280.000 и въ гимназиитъ
79.500. Общо въ първоначалнитъ училища, прогимназиитъ
и гимназиитъ имаме 943.000 младежи.

Вънъ отъ туй ние имаме въ нашия Университетъ къмъ
днешна дата общо 5.226 момчета и 1.707 момичета или
всичко 6.933. Освенъ това въ частнитъ сѣрѣдни иностранны
училища има български младежи: въ Германското училище
792, въ Американското — 632, въ Френския колежъ 827, въ
Италианското училище — 392, въ Румънското въ София —
67 и въ Руската гимназия — 287. Кръгло 3.000 младежи.

Таско Стоилковъ: На по-виднитъ българи децата
сѣ тамъ.

Славейко Василевъ: И въ техническитъ училища има
сѣщо така младежи. Въ училищата по Министерството на
търговията имаме 21.797 момчета и 12.638 момичета —
всичко 34.435. Въ училищата по Министерството на земе-

дѣлието — въ Девическия земеделски учителски институтъ въ Пазарджикъ, въ сѣднитѣ земеделски училища, въ практическитѣ земеделски училища и въ допълнителнитѣ земеделски училища — има всичко 15.063 младежи.

Тукъ не влизатъ военнитѣ учебни заведения, които сѣ къмъ Военното министерство и които законопроектътъ изключва. Къмъ днешна дата въ Техническото училище при Министерството на благоустройството има около 600 души.

Ако съберемъ всички тия цифри, ще видимъ, че нашата младежъ общо взето надхвърля единъ милионъ и половина. Но като извадите децата отъ първо и второ отѣделение, които не сѣ подъ обсега на законопроекта, които деца сѣ около 320.000, ще стигнемъ цифрата 1.223.000. Въ тая цифра се включватъ и 550.000 души извънучилищна младежъ.

Съгласно законопроекта, всички организации, въ състава на които има младежи отъ тая възраст, която е определена, могатъ да участвуватъ непрѣко въ организацията „Бранникъ“.

Нека видимъ какъ е разпредѣлена нашата младежъ по организации. Имамъ следния списъкъ: Съюзъ на българскитѣ национални легиони, Български националенъ студентски съюзъ, който минава за най-големата студентска организация, защото къмъ тази организация се включватъ Студентската идейна корпорация „Ивайло“, Македонската студентска корпорация „Шарь“ и Идейната студентска за друга „Стожеръ“. Следватъ: Българскиятъ младежки съюзъ „Отецъ Паисий“, Общостудентската организация „Хр. Ботевъ“, Общостудентската организация „Василь Левски“, Българскиятъ младежки „Червенъ кръстъ“, Българскиятъ студентски аероклубъ, Добруджанската студентска организация „Стефанъ Караджа“, Студентското македонско академическо дружество, Организацията на българскитѣ младежи разузнавачи, Ратничитѣ за българщината, Съюзътъ на българскитѣ гимнастически дружества „Юнакъ“, Български колоездаченъ съюзъ, Български народенъ морски сговоръ, Говно-стрелческа организация, Българска национална спортна федерация — футболъ, лека атлетика, игра съ ржчна топка, Български ски съюзъ, Български тенисъ-съюзъ и Младежка девическа група „Свежа струя“ при Женския съюзъ.

Това сѣ явнитѣ организации, въ които членуватъ младежи. Ако има нѣкои тайни, нелегални, азъ за тѣхъ нѣмамъ сведения. Всички тия организации работятъ всѣка въ областта на своята специалностъ. Всички тия организации допринасятъ известна полза за физическото и нравствено възпитание на младежа-българинъ. Обаче усилията имъ не могатъ да дадатъ очакванитѣ резултати, защото не сѣ обединени и не сѣ подъ общото ржководство на държавната властъ. Въ това отношение — азъ казахъ — нѣма защо да новаторствуваме. Достатъчно е да се вгледаме въ насъ самитѣ и около насъ какво става, и по-скоро, да се вгледаме въ ония държави, гдето организирането, възпитанието и подготовката на младежътъ сѣ поставени на много здрави начала.

Азъ нѣма да отвлечамъ много вниманието на уважаемитѣ г-да народни представители по този въпросъ. Обаче не мога да се въздържа да не изкажа нѣколко мисли относно началата, върху които почива организирането на германската и на руската младежъ. При това ще трѣбва да съобща, че тия мисли не ще кажа днесъ за пръвъ пътъ, а съмъ ги казвалъ на публично мѣсто още въ 1935 г., тогава когато никой отъ насъ не предвиждаше, че ще има унищожаване на държави, че ще се явятъ „шукитѣ“, че ще се явятъ всички ония нови, модерни оржжия, съ които днесъ си служатъ воюващитѣ страни. Това бѣше казано много отдавна.

Нека най-напредъ се спра на руската младежъ. (Чете)

„Комунистътъ въ Русия, благодарение на ясно поставената целъ при възпитанието и подготовката на младежътъ, сѣ постигнали голѣми резултати. Писатели европейци и чужди кореспонденти, които сѣ имали възможностъ да пътуватъ и да живѣятъ въ Съветска Русия, пишатъ и твърдятъ, че руската младежъ е проникната съ високъ националенъ духъ и желѣзна дисциплина. На тази младежъ е ясенъ смисълътъ на живота. Предъ нейния духъ е поставена една върховна задача на изпълнение. Тазя задача се състои отъ две части: на първо мѣсто, да издигне Русия въ могъща държавна сила въ свѣта, а следъ това да положи усилия за разрешаване на свѣтовната революция. Руската младежъ изобщо носи въ сърцето и въ душата си едно твърдо съзнание за държава. Тя е готова да защитава до самопожертвование интереситѣ на руската земя“.

Азъ не бихъ си служилъ тукъ съ извадки отъ речитѣ и изявленията и на генералъ Блюхеръ, който напоследѣкъ вече не се чува, и на маршалъ Ворошиловъ, и на Тимошенко; да не говоря за политическитѣ лица. — „Това се

дѣлжи на обстоятелството, че подготовката, възпитанието и организирането на тая младежъ сѣ поставени на здрави начала и, най-важното, че всичко това се ржководи отъ единъ единственъ центъръ — шабѣтъ на Комунистическата партия, която партия напълно се покрива съ държавната властъ. Днешната руска младежъ е доста активизирана и значително превъзхожда младежътъ на царска Русия, обладана отъ духа на Хамлета, добре обрисувана отъ гениалнитѣ писатели Достоевски, Толстой, Тургеневъ, Гоголь и пр. Младежътъ при режима на последния всерусийски императоръ, съ известнитѣ му похвати въ управлението, е била инертна, слабоволна и капризна. Тя е била такава, защото самиятъ руски народъ е билъ съ пониженъ духъ и намалена енергия на волята. Управляващата срѣда въ това време, съставляваща 3% отъ населението — чиновничество, духовенство и земски деятели — е била вече изтощена и негодна да се справи съ положението въ Русия. Имало е наистина отѣдни групички и лица съ здравъ и положителенъ погледъ на нѣщата въ тѣхната държава, но тѣхниятъ гласъ е замиралъ въ сложния лабиринтъ на Разпутиновщината. Днесъ — това е казано въ 1935 г. — „положението е коренно промѣнено. Нѣкои го сравняватъ съ това при режима на Петъръ Велики. Управнитѣ сѣ хора съ изпитани борчески качества. Тѣхното око навредъ зорко бди, предимно въ казармата и въ училището“. — И това, което тукъ ни говори г-нъ Коста Божиловъ, че тамъ организирането на младежътъ било доброволно и пр., сѣ само писания и приказки, които нѣматъ нищо общо съ самата действителностъ въ руската държава.

Вие чухте какъ се работи върху младежътъ въ най-големата свѣтска държава днесъ. Азъ слушамъ често пѣти да се казва: „Германцитѣ ни изненадахъ“. За мене това, което става по бойнитѣ фронтове, това, което става въ вътрешността на германската държава — редѣтъ, стегнатостта, строгостта, които виждаме тамъ, и пр. — не е изненада. Още въ 1935 г. азъ имахъ възможностъ въз основа на нѣкои данни да изнеса предъ конгреса на запаснитѣ офицери въ Плѣвенъ едно мнение за германската младежъ, което искамъ да повтора и тукъ сега, защото, споредъ моята преценка, силата на мислитѣ, които съмъ казвалъ тогава, въ нищо не е отслабена. (Чете)

„Като лаймотивъ въ цѣлата система на работа при възпитанието, организирането и подготовката на германската младежъ е да се калява характерътъ, волята, безстрашието, самодейността и самопожертвването на младежътъ за Райха. На нѣмската младежъ се втѣпява, че трудѣтъ е творчество, че общото благо е по-важно отъ частното, че съединението прави силата, че германскиятъ народъ е могъщъ и силенъ, че знанието безъ воля и характеръ не е голѣмо преимущество. По такъвъ начинъ възпитана, германската младежъ се подлага доброволно на единъ строго определень режимъ, тя се възпитава въ духъ на трудолюбие, на самодейностъ и другарство, тя е пропита съ повишено самочувствие и съ съзнателна гражданска дисциплина. Тя претендира да е несравнено по-идеалистически настроена отъ младежътъ, която я е предшествувала. Тя е убедена, че е нужна на Германия, която въ съзнанието на тая младежъ е предназначена да бѣде културтрегерка на Европа и свѣта. Тя вѣрва въ своитѣ сили, въ силитѣ на своето отечество и въ това, че има задачата да създаде едно общество по-добро отъ вчерашното“. — И ние днесъ всички повтаряме, че новъ свѣтъ се създава.

Въ 1935 г. запасното войнство издигна гласъ въ България и положи усилия да се постави и у насъ организирането и подготовката на нашата младежъ на сжшнитѣ тия начала. Нашиятъ гласъ и гласѣтъ на цѣлия народъ днесъ вече е чутъ. Ние имаме удоволствието и щастieto да разглеждаме законопроектъ за организирането на българската младежъ, внесенъ отъ министъръ-председателя и министъръ на народното просвѣщение г-нъ проф. Филевъ.

Съ една дума, предъ нѣмската младежъ е очертанъ единъ голѣмъ общочовѣшки идеалъ, за достигането на който сжщата младежъ ще бѣде строителенъ материалъ. Този идеалъ може да бѣде достигнатъ при условие, че младежътъ е съ творчески духъ и готова на самопожертвование за общото благо. Съ тая вѣра въ мисията си, вдѣхната ѣ чрезъ възпитанието, младежътъ възприема доброволно и съзнателно суровия методъ на нейната подготовка.

Споредъ програмата, по която се работи тамъ, значителна частъ отъ времето се употребява и за физически упражнения. Азъ чухъ тукъ нѣкои гласове, които отрекоха значението на физическата работа върху младежътъ. При подготовката на младежътъ еднакво трѣбва да се работи както върху физиката ѣ, така и върху духа ѣ. Германцитѣ, напримѣръ, сѣ обърнали сериозно внимание и на така нареченитѣ походни движения, на маршировката,

за която нѣкои тукъ се изказаха съ отрицание. Така например, въ 1937 или 1938 г., когато стана конгресътъ на Националн-социалистическата партия въ Нюрнбергъ, където обикновено се състоятъ конгреситъ на партията, шабътъ на младежта дава нареждане до 25-тѣ младежки области, които тогава съществуваша въ Германия, въ смисълъ, че е желателно младежитъ да се явятъ на конгреса, като си организиратъ походни колони и дойдатъ пешъ. И младежта отъ Кьонигсбергъ и източно отъ Кьонигсбергъ се организира аъ походни колони и извършва единъ маршъ отъ 820 км. за 37 дни. По 22 км. ежедневно е изминавала тази младежъ пешъ, за да може да отиде на конгреса, при наличността на много желѣзнопътни и шосейни съобщения. Това се прави, за да може да се възпита младежта въ издръжливостъ.

Така ние разбирахме, г-да, подготовката на младежта и затуй искаме и въ България тъй да се постави подготовката на нашата младежъ.

Говорившиятъ предъ васъ, следъ като изнесе беседата за подготовката на младежта въ плевенския конгресъ на Съюза на запаснитѣ офицери, неочаквано цѣлиятъ конгресъ направи овации на мислитъ, които се развиха въ тая беседа и реши да се издаде една брошура по тоя въпросъ. Дружествата на запаснитѣ офицери пласираха съ хиляди и хиляди екземпляри отъ тази брошура. Централното управление на съюза се обърна тогава къмъ Министерството на просвѣтата — нека ви кажа, че народниятъ представителъ Славейко Василевъ не бѣше тогава председател на съюза — и съ специално писмо го помоли да даде нареждане, или пъкъ да препоръча брошурката на училищата, читалищата и пр. Следъ като цѣлата преписка се държа четири месеца въ канцеларията на Министерството на просвѣтата, Съюзътъ на запаснитѣ офицери получи отъ министерството следното писмо № 2413 отъ 3 юлий 1936 г.: (Чете)

„До Съюза на запаснитѣ офицери. Тукъ. Министерството Ви съобщава, че книгата „Младежта у насъ и въ нѣкои други държави“ не може да се препоръча или одобри за училищнитѣ и читалищнитѣ библиотеки въ страната, понеже не отговаря на съществуващото понастоящемъ устройство по организирането на младежта“.

Това писмо направи извънредно лошо впечатление въ нашитѣ срѣди. Нѣкои наши другари искаха да го поставятъ официално и пр., но се счете за излишно. Като посочвамъ на това писмо, азъ искамъ да подчертая каквъ духъ е имало въ Министерството на просвѣтата въ това време. И тукъ искамъ да свържа вече тоя духъ съ онова, което говорѣхъ отъ тази трибуна г-нъ Атанасъ Поповъ, който, следъ като всичкото време приказва съ г-нъ д-ръ Сакаровъ, излѣзе вънъ отъ залата.

Г-нъ Атанасъ Поповъ декларира, че е бившъ учителъ, и когато разглеждаше законопроекта отъ тази трибуна, той, между другото, каза: „Азъ не мога да дамъ пълното си довѣрие, затуй защото не вѣрвамъ въ тѣзи, които ще прилагатъ закона. За мене тѣзи лица, които се предвиждатъ въ закона, не сж пълна гаранция, че тѣ ще приложатъ законопроекта така, както е гласуванъ тукъ въ неговото съдържание и, най-важно, въ неговия духъ“. Той даже си позволи да нарече тѣзи държавни служители бюрократи.

Тази дума „бюрократи“ азъ я слушамъ отъ тази трибуна нѣколко пъти вече. Бюрократи значи рутинери. И действително, ако е така, . . .

Таско Стоилковъ: Па какъ не е така!

Славейко Василевъ: . . . тогава се поставя въпросътъ: ще може ли законътъ за организиране на младежта да постигне целта си, или ние ще трѣбва да потърсимъ други хора, които да го прилагатъ?

Азъ не мога да изкажа авторитетно мнение по този въпросъ, защото не познавамъ състава на служителитъ въ съответнитѣ министерства. Мене, обаче, ми правятъ впечатление такива едни декларации, които се направиха тукъ отъ трибуната. Въпрѣки това, азъ посрѣщамъ вънасянето на законопроекта съ голямо задоволство, защото той е нуженъ. Доколко законопроектътъ е нуженъ, вие виждате отъ самитѣ мотиви на министра на народното просвѣщение и министъръ-председателъ г-нъ Филевъ. Той казва въ мотивитъ така: „Досега у насъ сж полагани твърде малко грижи въ това отношение“ — за подготовката и организирането на българската младежъ. — „Тога, което е направено досега, се е ограничило повече въ областта на физическото възпитание“. По-нататкъ въ мотивитъ се посочва инициативата на Министерството на народното просвѣщение въ 1924 г., когато се създаде отделение за физическо възпитание, и по-нататкъ, въ 1935 г. — законътъ за физическото възпитание.

По-нататкъ въ мотивитъ къмъ законопроекта, г-да народни представители — вие ст: ги чели, но не е лошо да се повторятъ, и не е излишно — се казва: „Възпитанието на младежта вънъ отъ училището и вънъ отъ казармата е право и дългъ на държавата, която сама трѣбва да реши не само дневната сѣдба, но и утрешната. Ражкозодено отъ тѣзи разбирания, съзнавайки нуждата отъ единъ законъ, който да проведе държавническото схващане за цѣлестното възпитание на младежта и който да обедини всички усилия въ това отношение на отдѣлнитѣ държавни, обществени и частни инициативи, правителството изработи този законъ за организиране на българската младежъ и ви го поднася на разглеждане и на одобрение“.

Следователно, за да се дойде до дневния законопроектъ, ние имаме редъ етапи. Но за да бѣдемъ по-обективни въ заключенията си по нататкъ и за да бѣде по-ясна нашата мисълъ, азъ искамъ да спра вашето внимание на ония етапи, презъ които мина подготовката на нашата младежъ.

За мене първиятъ етапъ е отъ освобождението на България до 19 май 1934 г., а вториятъ етапъ е отъ 19 май 1934 г. до дневния день. До 1934 г. нашата младежъ, както знаете, бѣше изоставена, съ изключение на тѣзи дра малки опита, които се направиха въ 1924 и 1931 г. Държавната властъ бѣше предоставила то-я въпросъ — подготовката на младежта — на семейството, на обществото, и най-сжщественно на учителството. Тукъ се изнесоха нѣкои мисли пакъ отъ г-нъ Атанасъ Поповъ, бившъ учителъ, който, между другото каза — както и други оратори казаха — че нашата училищна система не е напълно пригодена, за да може да се създаде единъ здравъ гражданинъ, вѣренъ на Короната и до смъртъ вѣренъ защитникъ на родината. Системата е такава.

Понеже се говори на тази тема, искамъ предъ васъ да изложя какъ съмъ мислилъ азъ въ 1935 г. за нашата училищна система и какво може тя да даде. (Чете)

„Споредъ мене, най-сжщественниятъ, най-дейтелниятъ, най-отговорниятъ факторъ за възпитанието, организирането и подготовката на училищната младежъ — това сж учителитъ. Нека накратко проследимъ дейността на учителството въ тая областъ. Непосрѣдствено следъ освобождението на България, въ страната се е почувствувала голяма нужда отъ интелигентни сили за заемане на разнитѣ длѣжности и постове въ държавната машина. По-активни елементи отъ интелигенцията сж се настанили въ ония ресори на управлението, където материалното възнаграждение е било по-голямо и където авансирането е било по-сигурно. Понеже службитъ въ Министерството на просвѣтата въ това време сж били сравнително по-слабо платени, затова тамъ, между добритѣ интелигентни сили, сж попаднали доста слаби хора, неподготвени интелигентни хора, които много бързо сж били овладени отъ западни социализмъ и отъ руския духъ на отрицание — на nihilism. Въ съзнанието на тая срѣда учители е съществувалъ духътъ на материалистичната философия. Такива въобще сж били по-голямата частъ отъ селскитѣ народни учители. Другата, по-малка, частъ идейно се е различавала отъ по-голямата. На тази база се е водила продължителна и изтощителна борба въ учителската срѣда. И въ тази срѣда взе връхъ духътъ на дѣвичарството, подъ влиянието на който учителството, особено основното, се прицели къмъ „наемното работничество“, експлоатирано отъ държавата“. Единъ пътъ попаднало подъ влиянието на дѣвитѣ партии, учителството следваше тактиката на тия партии въ борбата имъ на общественото поле, до такава степенъ, че когато тѣ се раздѣлиха на тѣсни и широки, последва разцепление и въ учителската организация. Всичко това, безспорно, повая, за да се създаде отъ нашия учителъ единъ обикновенъ държавенъ чиновникъ, но не и апостолъ, не и единъ възпитателъ на българската младежъ“.

Ангелъ Държански: Това н е вѣрно.

Славейко Василевъ: (Продължава да чете) „Учителитъ се интересуваша повече за теоретическата подготовка на ученика, но много малко, или почти никакъ за възпитанието на сжщия. Училищната властъ бѣше сжщо на погрѣшенъ пътъ. Тя отдаваше предимство на способноститъ на учителя при обучението на ученика, а не на качествата при възпитанието на сжщия. При тия условия, нашето училище се очерта като чисто образователенъ институтъ, но не и като възпитателенъ за създаване воли и характеръ въ крѣпката душа на подрастващото поколение. И понеже дѣвитѣ партии бѣха противъ държавното управление, затова и самото учителство се намираше въ прикрита борба съ сжщиято управление, независимо отъ кои лица се оглавяваше

то — правителството. Държавната власт, намъсто съ такт и разумни мърки да спре учителството отъ наклонената плоскост, се отнасяше къмъ нуждитъ му съ мълчание, а понѣкога и съ запушени уши. Като илюстрация на мисълта ми, ще спомена за онова време, когато селскитѣ учители ежегодно биваха спазарявани, подобно на говедаритѣ и пѣдаритѣ, съ едно минимално възнаграждение и съ така наричанитѣ „гладни месеци“.

И тъй, отъ една страна, по липса на правилна държавна училищна политика и отъ друга, поради враждебното държане на учителството къмъ властта, възпитанието на училищната младежъ бѣше на нисъкъ уровень, или почти не се даваше никакво национално възпитание. При тия отношения, естествено е, че между държавната власт и учителството се появи голѣма пукнатина, сполучливо използвана отъ интернационалниятъ отровенъ сокъ, който и до наши дни деморализира съвѣстѣта и духа на учащата се младежъ. Отъ само себе си се разбира, че при подобни условия на работа, ученицитѣ напускаха стеницѣ на училището съ резоньорски наклонности и заучени фрази, а не въ волеви и творчески качества“.

Така се възпитаваше нашата училищна младежъ въ миналото.

Следъ 19 май 1934 г. новиятъ режимъ значително разчисти терена, създаде по-благоприятни условия за една по-правилна, една по-солидна, една по-рационална подготовка на младежта. На тази тема може да се говори съ часове. И мисля, че съмъ ясенъ, когато казвамъ тия думи.

И действително, новата властъ отъ 19 май тръгна по новъ пътъ, за да подготви и нацията, и младежта. Най-напредъ тази подготовка се повѣри въ ръцетѣ на една дирекция, която се нарече Дирекция на обновата. Дирекцията на обновата назначи за ръководитѣ службата лица такива, на които нито имъ бѣше по волята, нито по характера, нито по тѣхното възпитание да се заематъ съ една такава тежка, отговорна и много благодатна задача. Тия лица, между другото, отидоха дотамъ, че забраниха на организираниитѣ запасни офицери — разбира се чрезъ властта, това е фактъ — да се явяватъ между народа и да говорятъ на последния за България, за Царя, за героичната ни история и т. н. и т. н. Въ замѣна на това, тѣ бѣха назначили за дейтели и агитатори въ дирекцията млади хора, които нито военна служба бѣха отбили, нито познаваха самия животъ, съ задача да учатъ най-здравия елементъ на българския народъ, побѣлѣлитѣ въ борбитѣ българи, на граждански и отечественъ дългъ, на преданостъ и любовъ къмъ родната земя! Това бѣше, безспорно, единъ общественъ парадоксъ, съ най-песални резултати.

Освенъ това, Дирекцията на обновата, по внушение отъ горе, пожела да спре потока на народни симпатии къмъ Държавния глава, съ което заприлича на планината, която се мѣчила, мѣчила, додето родила мишка.

Обновата слѣзе отъ сцената, затуй, защото народното настроение трѣгна срещу нея. Като отрече обновата, отрече и управницитѣ. По-нататкъ, смѣнитѣ бързо се нижеха една следъ друга. Обаче, това голѣмо дѣло — подготовката на младежта — остана да съществува въ съзнанието на управляващитѣ срѣди. И затуй ние виждаме вече въ 1935 г., когато управлението пое г-нъ Андрей Тошевъ, да се създаватъ въ България нѣколко центъра, които се занимаваха съ подготовката на младежта и съ националното възпитание на народа. Кои бѣха тия центрове?

Първиятъ центъръ бѣше при министъръ-председателя, съ задача да организира и подготви извънучилищната младежъ, затуй защото училищната имаше другъ центъръ. Задачата на този съюзъ, нареченъ Съюзъ на българската младежъ, бѣ следната: „Българската младежъ се организира за свещена служба на родъ и родина. Нейниятъ идеалъ е България. Нейниятъ вождъ — българскиятъ царъ. Нейниятъ девизъ — чрезъ трудъ и единство, къмъ националенъ възходъ“.

Паралелно на този центъръ, създаде се втори центъръ при Министерството на народното просвѣщение за училищната младежъ. Ако се не лъжа, тогава бѣше министъръ на просвѣтата генералътъ отъ действителна служба г-нъ Тодоръ Радевъ. Този законопроектъ, отъ който ще ви прочета само една извадка, е изработенъ въ министерството, миналъ е презъ кодификационната комисиия и е внесенъ въ Министерския съветъ, но настѣпва промѣната, Тодоръ Радевъ си отива и отнася съ себе си и законопроекта. Въ чл. 1 отъ този законопроектъ е опредѣлена целта: „Да създаде отъ младежитѣ годни тѣлесно, нравствено и за народността служба граждани“. По-нататкъ се говори за срѣдствата.

Паралелно на този центъръ, се създаде при Министерството на вътрешнитѣ работи трети центъръ за „нацио-

нална пропаганда“. Неговата задача е: „Да въздействува и подготви народа въ духа на новото време и да възпита политически българската общественостъ въ изискванията на новата държава“.

Въ това време се издигнаха гласове отъ много здрави граждани на България, които казаха: „Ние ви благодаримъ за всичкитѣ тия ваши инициативи, но тритѣ центъра ще донесатъ може би, пакостъ, намѣсто да донесатъ полза и на младежта, и на държавата“. И ние почнахме да биемъ обществената камбана. Събрация, съ хиляди слушатели, ставаша, поощрения отворѣ идѣха, но инициативата отъ горе още я нѣмаше. Азъ, който преживѣхъ този процесъ на активна дейностъ между цѣлото запасно войнство, включително федерацията на запасното войнство, днесъ се радвамъ като дете, когато виждамъ вече законопроекта за организиране на българската младежъ внесенъ въ Парламентъ. Азъ вѣрвамъ, че този законопроектъ ще претърпи нѣкои малки корекции, и той ще стане действително законъ. Може у нѣкои да има известенъ скептицизмъ къмъ лицата, които ще го прилагатъ. Азъ вѣрвамъ, че тия лица ще бѣдатъ солидни българи, които съ ентузиазмъ ще се отдадатъ на това дѣло и, ако въ началото, може би, да не достигнемъ блестящи резултати, но все таки ние ще направимъ една решителна стѣпка напредъ отъ това положение, въ което сме днесъ.

Г-да народни представители! Вие сте живи свидетели на тия събития, които станяха. Ние привикнахме къмъ тия събития, че вече нищо не ни изненадва. Вие видѣхте малки народи, които юнашки се биятъ; вие видѣхте, какъ голѣми, могъщи, всесвѣтски империи бързо пропадатъ. И ако проследите защо и за какво, ще видите, че тѣзи, които сѣ по-устойчиви, по-упорити, тѣ сѣ стабили изключително върху собствената си младежъ, а тѣзи, които бързо сѣ капитулирали сѣ разчитали на удобствата, на богатствата, на разкоша, но не сѣ отдали на една творческа работа върху най-здравата, най-скѣпата частъ на една нация, каквато е младежта.

Тукъ се повдигна въпросъ, пакъ стѣ единъ отъ прежлеговорившитѣ, да се създаде у младежта общественъ мирогледъ. Въ мотивитѣ на законопроекта ние срѣщаме думитѣ „здравъ свѣтогледъ“ — здраво да гледатъ на свѣта. Дали ще го кажемъ „общественъ мирогледъ“, дали ще го кажемъ „здравъ свѣтогледъ“ абсолютно никакво значение нѣма това за целта, която ние преследваме.

Други тукъ поставиха въпроса: ами младежъ безъ идеалъ не може. Това е стара истина, която е толкова стара, колкото вѣковетѣ. Безъ идеалъ народъ, държава, младежъ не може. Нашата младежъ нѣма ли идеалъ? Та този идеалъ, който почиваше подъ тежкия камѣкъ на Ньойи не е изкорененъ отъ душата на българина, нито е изкорененъ отъ душата на българската младежъ. Идеалъ съществува. Идеалъ може да има отъ различно естество. Вие можете да имате идеалъ чисто материаленъ: по-добре да се благоустроите, по-добри пѣтица да се направятъ, при по-добри условия да се постави човѣкъ да живѣе — това е единъ материаленъ идеалъ. Вие можете да имате социаленъ идеалъ — за по-голѣмо равенство. Този социаленъ идеалъ ние го носимъ въ нашето съзнание, когато тукъ законодателствуваме. Съ този идеалъ живѣе правителството, когато внася предложения отъ социаленъ характеръ. Зие можете да имате и националенъ идеалъ. Никой не може да го оспори. Териториаленъ идеалъ, стопански идеалъ, излизане на Бѣло море — това се съзнава отъ 2-годишнитѣ деца днесъ въ България, и тѣ носятъ въ своето съзнание този идеалъ. Следователно, идеалъ съществува. Необходимо е да го изнесешъ, необходимо е да го представишъ въ такава форма, че да увлѣчешъ народа, да увлѣчешъ младежта. Напримѣръ, азъ си разсѣждавамъ, какво биха станали голѣмитѣ национални движения въ Германия и въ Русия, ако предъ тѣхъ нѣмаше тоя идеалъ, за който преди малко азъ казахъ нѣколко думи. Идеалътъ на младежта въ Русия е да създаде силна държава и следъ туй общата революция въ цѣлия свѣтъ. Идеалътъ на германската младежъ е да създаде по-добро общество отъ днешното, да преустрои свѣта. Ако вие отнемете идеала на младежта въ Русия и въ Германия, тогава мистиката, съ която се покриватъ тѣзи движения, ще отслаби своята енергия, своя темпъ, своята амплитуда. Следователно идеалъ трѣбва да съществува и той съществува.

Следъ всички тѣзи думи, г-да, азъ искамъ да се спра на самия законопроектъ. Искамъ въ малко фрази да ви дамъ скелета на бъдещата организация.

Първо, стана дума за наименованието. Правителството предвижда, бъдещата младежка организация да се нарича „Бранникъ“. Единъ отъ нашитѣ другари, мисля г-нъ Гето Кръстевъ, се изказа да я наречемъ „Юнакъ“. Дали ще е „Бранникъ“, дали ще е „Юнакъ“, дали ще е „Кримова мла-

деж", дали ще е „Симеонова младеж", дали ще е само „Българска младеж" — за мене това нѣма значение. Наименованието нѣма значение, както единъ некресивъ сѣдъ нѣма значение за качеството на виното, що стои вътре, щомъ то е добро. Това нѣщо ще се разгледа въ комисията и тамъ ще се дойде до едно съгласие, какъ да се нарече бъдещата младежка организация. Нашата младежка организация, г-да, е туй: имате училищна младеж, която ще се ръководи отъ училището, имате и извънучилищна младеж. Едната и другата образуватъ училищни и извънучилищни дружини. Допущатъ се, обаче, и смѣсени дружини, но това ще става съ разрешението на главния щабъ горе. Тѣзи дружини съставляватъ ядката на самата младежка организация. Тѣ прѣко участвуватъ въ организацията. Въ чл. 8 на законопроекта е казано: „Прѣко участие и непрѣко участие". Значи, прѣко участвуватъ училищните и извънучилищните дружини, а въ известни мѣста и смѣсени дружини. Непрѣко участвува всѣка една организация, приета за колективенъ членъ въ младежката организация, но когато тая организация има къмъ себе си младежи и работи въ това направление, каквато е задачата и на самата младежка организация „Бранникъ".

Сега се явява въпросътъ кое е по-правилно: дали да се вземе една гѣба, всичко да се изтрие и да се създаде една напълно нова организация, или пъкъ да направимъ като она домакинъ, който отъ старата къща прибралъ здравия материалъ и го турилъ въ новата сграда. Нѣкои се изказватъ: опасно е, ако въ организацията на младежта има непрѣко членуване на съществуващите организации — а тѣ сѣ много. Тамъ е Спортната федерация, тамъ ще отиде организацията на разузнавачитѣ, тамъ ще отиде Съюзътъ „Юнакъ", тамъ ще отиде и Ловната организация, защото има младежи стрелци — и прочее организации, да не ги изброявамъ. И понеже, казватъ, всѣка организация вече се е оформила за себе си и понеже като българи все сме въ известни недоразумения, конфликти и пр., нѣма ли този недѣлъ да се пренесе и въ новата организация и по този начинъ да почне разстройство още отъ първия денъ на нейното съществуване? Така разсѣждаватъ едни. Ако, г-да, ние не сме въ сѣдобносни времена — съ тия думи почнахъ моята речъ — азъ ще отида къмъ новото. Защото на тази организация плода нѣе нѣма да го видимъ първата и втората година. Той ще дойде по-после. Авремената сѣ сѣдобносни и сериозни. Единството на нацията е жетѣзна необходимостъ, подчертана и въ последното слово на Държавния глава при приемането на депутатията отъ народни представители при поднасянето на тронното слово. Следователно, азъ по-скоро ще се съглася да приема тази организация тѣй, както тукъ въ законопроекта се предвижда, като, обаче, ще апелирамъ и къмъ г-нѣ министъръ-председателя и къмъ васъ, особено господата отъ комисията и ония, които се интересуватъ повече по този въпросъ, да заработимъ, за да влѣзе въ управата на тази организация въ по-широкъ размѣръ общественитѣ елементъ. Азъ бихъ желалъ даже да влѣзе и духътъ на младежта въ управителнитѣ тѣла. Азъ не се съмнявамъ, че въ управителнитѣ тѣла на долните поддѣления на организацията младежитѣ ще участвуватъ. Но има единъ въпросъ: какъ младежта ще бѣде застъпена и горе. Не че най-младитѣ иматъ голѣмъ опитъ въ живота, но тѣ ще бѣдатъ ония топли лѣчи, които ще внасятъ и бодростъ, и свежестъ, и топлина, ще бѣдатъ радостни, че сѣ зачетени. Азъ не говоря толкова по административни съображения, колкото по чисто морални съображения. Дали това ще се възприеме, ще видимъ.

По-нататкъ, Лицето, което ще стои начело на тази организация, е министъръ-председателътъ. Ние дълго време се борихме, тази организация да отиде при министъръ-председателя, затова днесъ ние сме доволни, че тя е тамъ. Но понеже министъръ-председателътъ е всѣцѣло заетъ съ държавното управление, той ще има единъ главенъ ръководителъ. За менъ най-съществениятъ и важенъ факторъ въ цѣлата организация е главниятъ ръководителъ, затуй защото министъръ-председателътъ е заетъ, както казахъ, и съ друга обществена и държавна служба. Главниятъ ръководителъ е волята, разумътъ, администраторътъ, енергията въ тази организация. Въ негова помощъ се дава главенъ щабъ, който се състои отъ: началникитѣ на службитѣ при организацията, началникитѣ на отдѣленieto за физическо възпитание при Министерството на народното просвѣщение, представителъ на Щаба на войската — действащъ офицеръ — вънъ отъ това ще се поканятъ и две лица отъ организациитѣ, които членуватъ непрѣко.

По-нататкъ вече иде Висшиятъ съветъ. Той е по-широкъ институтъ, но като прочетете чл. 19 отъ законопроекта, ще видите, че лицата, които ще влизатъ въ този

Висшъ съветъ и които сѣ загрижени за добрата организация на българската младеж, ще иматъ само съвѣщателенъ гласъ. Въ такъвъ случай явява се въпросътъ, дали ще бѣде полезенъ този Висшъ съветъ. Но и по този въпросъ ще се помисли въ комисията.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете.

Славейко Василевъ: Завършвамъ. —

Отивамъ къмъ чл. 20: (Чете) „Чл. 20. Организацията има следнитѣ служби: а) отдѣление организационно; б) отдѣление учебно; в) отдѣление за колективнитѣ членове, за организациитѣ, работещи съ младежи и за тѣлесно възпитание и спортъ; г) отдѣление счетоводно-домакинско; д) отдѣление здравно."

Азъ ще моля комисията по Министерството на народната просвѣта да предвиди къмъ отдѣление организационно, още едно отдѣление за предказармена подготовка. Наистина, въ единъ отъ другитѣ членове се казва, че предказармената подготовка ще се ръководи отъ избрани лица и пр. и пр., но азъ бихъ искалъ ясно да се подчертае предказармената подготовка, като се предвиди специално отдѣление. Може нѣкои да сѣ недоволни; може нѣкои групи младежи да намиратъ, че предказармената подготовка е нѣщо излишно. Тѣ може така да разсѣждатъ, затова защото съ тая подготовка се отива къмъ нѣкои притѣснения. Тѣ сѣ прави. Онзи, обаче, който носи отговорностъ, той не може да държи смѣтка за такива съображения. Трѣбва непрѣмѣнно да има предказармена подготовка.

Съ чл. 6 се поставя единъ другъ принципенъ въпросъ, затова искамъ да ви прочета този членъ: (Чете)

„Въ организацията „Бранникъ" членуватъ доброволно всички незадомени младежи българи отъ двата пола, на възраст отъ 10 до 21 година. Министерскиятъ съветъ може да постанови членуването въ „Бранникъ" да бѣде задължително за известни мѣста, възраст, групи и др."

Г-да народни представители! Ако вземете законопроекта, който се изработи въ Министерството на народната просвѣта въ 1935 г., ще видите, че въ него дебело е подчертано, че членуването трѣбва да бѣде задължително. Ако вземете и законопроекта на Министерството на народното просвѣщение, изработенъ това лѣто при министъръ г-нѣ проф. Богданъ Филовъ, който законопроектъ бѣше изпратенъ на нашата организация да го разгледаме, ще видите, че и въ него е предвидено задължително членуване въ организацията. Азъ не зная, какъвъ новъ духъ е настѣпилъ презъ тия единъ-два месеца въ Министерството на народното просвѣщение, за да сѣ предвиди членуването да е доброволно. Г-да! Вие можете ли да съберете доброволно войска, която да служи, да отива на физически упражнения, да я лишавате отъ времето ѝ и по, и пр.? Можете ли да съберете трудови войски доброволно? Споредъ мене, това е вече единъ дълъгъ къмъ държавата и членуването трѣбва да бѣде задължително.

Азъ поддържамъ, чл. 6 да се поправи, като се каже, че членуването щѣ е задължително, само съ едно изключение: на девичитѣ въ селата — нѣма защо да се мотивирамъ по този въпросъ. Ако не се възприеме това, нека тогава да вземемъ примѣръ отъ Германия. До преди две години правилницитѣ на Хитлеровата младежъ се свеждаха къмъ следното: влизането въ редоветѣ на Хитлеровата младежъ бѣше задължително, но никой германски гражданинъ, който не е членувалъ въ тази организация, въ бѣдеше не можеше да бѣде назначаванъ на държавна, общинска, автономна служба, т. е. пресичаше му сѣ пътятъ за всѣкакъвъ общественъ животъ по-нататкъ. Преди две години вече се отказаха отъ тази формула и днесъ споредъ германския законъ членуването е задължително. Така трѣбва да постѣпимъ и ние.

Ето, г-да, онова, което азъ искахъ днесъ да кажа въ връзка съ законопроекта за организирането на българската младеж. Азъ ще отида къмъ приключване на моето слово. Безспорно е, че законопроектътъ се внася съ голѣмо закъснение. Последното се признава и отъ самия вносителъ, г-нѣ министъръ-председателътъ. Въпрѣки това, обаче, азъ лично го посрѣщамъ съ пълно душевно задоволство, защото съмъ дълбоко убеденъ, че този законопроектъ, когато стане законъ, ще допринесе извънредно много за оформяването на българскитѣ младежи въ здрави граждани, подготвени за живота и за вѣрна служба на Царя и на родината.

Законопроектътъ, като отговаря на една навременна нужда, същевременно отстранява и редъ прѣчки въ възхода на младитѣ сили на нацията; прѣчки, за които се казва доста нѣща отъ преждеговоривитѣ оратори, а също

така и азъ спрѣхъ вашето внимание на еѣкои отъ тѣхъ. Единъ пѣтъ отстранени прѣчки, които спѣваха правилното и хармонично развитие на младежта, на последната се открива широкъ и сигуренъ пѣтъ въ живота. Нашата младежъ е плътъ и кръвъ отъ плътта и кръвта на българския народъ. Нашиятъ народъ е съ солидни дарования, както на бойното поле, така и на полето на културата, на честта и на стопанството. Младитѣ българи сѣ синове на хубавата и скѣпа наша земя; тази земя, която е напосна съ труда, радоститѣ и страданията на стотици хиляди герои българи, които сѣ минали презъ мечъ и огънь въ нейна защита. Младежта на единъ подобенъ народъ и на една подобна земя трѣбва да бѣде героична — тя е такава. Тя трѣбва да бѣде смѣла — тя ще стане смѣла. Тя трѣбва да бѣде решителна, волева и характерна — тя ще стане такава. Защо ще стане такава? Защото тя носи въ гърлитѣ си духа на героитѣ при Тутраканъ, тя носи въ жилитѣ си кръвта на героитѣ отъ Одринъ, отъ Дойранъ, отъ Бунаръ-Хисаръ, отъ Люле-Бургасъ и отъ всички ония голготи, където българскиятъ народъ проливаше своята алена кръвъ, проливаше я смѣло и решително въ защита на националнитѣ интереси. Младежта на такъвъ народъ ще бѣде като него. Остава, следователно, само да се организира и да се подготви тази младежъ. И ето че на XXV-то Народно събрание се дава възможността чрезъ законопроекта, който е поставенъ на разглеждане въ този моментъ, да създаде една организация за тази младежъ. По такъвъ начинъ и ние ще изпълнимъ нашия граждански и свещенъ дългъ по единъ доблестенъ начинъ и ще бѣдемъ спокойни предъ себе си, че носимъ достойно името българи.

Съ тия думи азъ — славирамъ, че ще гласувамъ законопроекта. Ще моля, обаче, да се направятъ нѣкои корекции. Слизамъ отъ трибуната, като човѣкъ и гражданинъ на тази земя, крайно доволенъ и щастливъ, че мога да говоря по този законопроектъ и да вѣрвамъ, че той ще стане законъ. А чрезъ създаването на този законъ ние ще можемъ вече да гарантираме и утврѣдимъ съдбините на нашата хубава земя. (Продължителни рѣкопѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ Има думата народниятъ представителъ г-нъ Ангелъ Държански.

Ангелъ Държански: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Всѣки законодателенъ актъ, по начало, трѣбва да отговаря на нѣкакви нужди на държавата отъ политическо, стопанско, финансово и т. н. естество. Логично е да мислимъ, че и настоящиятъ законопроектъ иде да отговори на една крещяща нужда отъ нѣкакво държавно естество у насъ. Въ мотивитѣ на самия законопроектъ, съ които Народното събрание трѣбва да се убеди, че наистина това е една належаща законодателна мѣрка, се правятъ известни сѣждения и известни констатации, на нѣкои отъ които азъ ще се спра.

Прави се сѣждението, преди всичко, че всѣка държава трѣбва да разчита на народностното съзнание и на творческия духъ на своитѣ граждани — едно съвършено правилно сѣждение, правилно пожелание; че отъ младежа въ една държава трѣбва да се получи полезенъ гражданинъ за държавата — съвършено вѣрно; че това, което у насъ досега е правено въ това направление, то се е ограничило повече въ областта на физическото възпитание — и това е вѣрно. Всичко това, обаче, както се казва въ мотивитѣ къмъ законопроекта, особено съ огледъ на нравственото и народностното възпитание на нашата младежъ, се е оказало недостатъчно. При това се подчертава, че една значителна частъ отъ нашата младежъ — става въпросъ за селската младежъ — досега е останала вънъ отъ обсега на държавнитѣ грижи и възпитание. И по-нататкъ, въ мотивитѣ, като се излагатъ други сѣждения и съображения за необходимостта отъ тоя законопроектъ, се изказва надеждата, че нашитѣ младежи, бидейки въ новата организация, която сега се създава, ще водятъ буденъ и бодръ организационенъ животъ и че възпитанието — основната целъ на тоя законопроектъ — ще се постигне чрезъ разнообразна и примамлива за нашата младежъ дейность.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че заслужава да се подчертае тая мисль, изтъкната въ мотивитѣ — че законопроектътъ ще се помъчи съ разнообразна и примамлива за младежта дейность да я приобщи, така да се каже, къмъ тая организация. Азъ смѣтамъ, обаче, че съ примамки не е необходимо да се действа тогава, когато ние сме убедени, че известна мѣрка се явява абсолютно належаща отъ гледище на държавни съображения. Преди да се замисли организирането на българската младежъ, азъ смѣтамъ, че законодателятъ има друга задача, а именно, да положи достатъчно грижи за изхранва-

нето на младежта, грижи за подобряването на здравнитѣ условия, при които тя е поставена да расте, грижи за настаняването на тая младежъ на работа, въ смисълъ, нито единъ младежъ, който излѣзе отъ училището или който въобщо влиза въ живота, да не бѣде принуденъ да ходи отъ врата на врата, а да може да намѣри много лесно приложение на своя трудъ и преди всичко, особени грижи за здравнитѣ условия, при които децата до 10-годишна възраст — тия, които именно законопроектътъ не засѣга — растатъ. Статистиката говори, че у насъ умиратъ годишно около 25.000 деца на възраст до една година. Надали има българска къща, особено селска, която да не е засегната, да не е дала такава жертва. Статистиката сѣщо така подчертава, че 25.000 души въ България ежегодно мратъ отъ туберкулоза и че 200.000 български граждани, и то предимно младежи, боледуватъ отъ туберкулоза. И когато се слага въпросътъ да бѣде организирана тая младежъ, която е надеждата на България въ утрешния день, азъ смѣтамъ, че преди всичко държавата ила дълга да положи достатъчно грижи, за да се премахнатъ условията, които сѣ съществена предпоставка за развитието на тая страшна болестъ; да се положатъ достатъчно грижи, за да се създадатъ удобни и хигиенични жилища, които сѣ едно важно условие за премахването на тая болестъ; да се направи всичко възможно за да се пресѣче пѣтятъ за разширението на тая болестъ, да се предпазятъ здравитѣ още български граждани, и предимно младежта, отъ нея;...

Петъръ Савовъ: А дотогава да не бѣде организирана младежта!

Ангелъ Държански:... да се направи всичко възможно, за да се създаде повече радостъ за всѣко българско дете.

Г-да народни представители! Колко и какви грижи въ това направление сме положили ние досега, за да можемъ да се замислимъ за организирането на тая младежъ? Защото, за да стигнете до организацията, вие преди всичко трѣбва да имате една здрава младежъ, добре нахранена, облѣчена, обута и задоволена, и тогава ще имате основанието да я организирате, и тогава ще можете да разчитате, че тя ще даде своето въ тая организация.

Българската младежъ нѣма никаква нужда отъ тая организация, г-да народни представители! Тя иска преди всичко създаването на благоприятни стопански условия за своето развитие. Грижитѣ — да бѣде всѣко българско дете добре нахранено, облѣчено и обута, да има удобно и хигиенично легло — трѣбва да стоятъ на първо мѣсто у насъ.

Димитъръ Марчевъ: Това е организацията!

Ангелъ Държански: И втората грижа на държавата трѣбва да бѣде, штоо всѣки български младежъ да може да получи едно всестранно образование, когато иначе той се подава на такова.

Петъръ Савовъ: Това се предвижда въ законопроекта, бе Ангеле!

Ангелъ Държански: Г-да народни представители! Всички сме свидетели на оная трагедия, която нашата младежъ, излѣзла отъ срѣднитѣ училища, изживява. Не бѣше много отдавна — преди месеци, може би — когато младежта, която искаше да влѣзе въ Университета въ София се вълнуваше живо отъ този въпросъ. Излѣзла отъ гимназията, пълна съ идеализъмъ, пълна съ свѣтли надежди, тая младежъ трѣбваше да се сблъска съ действителността и когато стигна предъ университетския прагъ, срещна маса прѣчки за постѣпване въ Университета. И по този начинъ голѣма частъ отъ тая младежъ, която не можа да реализира своя идеалъ — да продължи своето образование — остана не само съ разбитъ духъ, но и до голѣма степенъ съ липса на възможность за преусѣвяване въ живота. Борбата на кандидатъ-студентитѣ у насъ азъ смѣтамъ, че е известна на всички ви. Прѣснаха се маса апели, маса изложения въ това направление, отъ които нека ми бѣде позволено да прочета само една-две извадки.

Въ единъ апелъ-изложение на кандидатитѣ студенти и студентки отъ Севлиево се казва: (Чете) „Стремежътъ на българския народъ да бѣде носителъ на културенъ напредѣкъ никога не е угасвалъ и т. н. доказа, че може да бѣде истински творецъ въ историята на човѣчеството. Този вѣченъ стремежъ, този неугасващъ ентузиазъмъ къмъ повече просвѣта и културно издигане проличава най-ясно въ стегнатитѣ редове на българскитѣ ученици и студенти, които утре ще бѣдатъ елитътъ на българския народъ и ще рѣководятъ сѣдбинитѣ на нацията“.

Въ единъ другъ апелъ на кандидатитѣ студенти и студентки отъ специалния за цѣлѣта комитетъ се казва: (Чете) „Жадуваща за повече просвѣта и знание, вдъхновявана отъ желанието да служи честно и беззаветно на народъ и държава, българската младежъ се стреми да развие своитѣ сили и способности, за да може да принесе възможната най-голяма полза на народъ и родина“.

Както виждате, безъ да има каквато и да било организация, нашата младежъ много добре съзнава своето назначение, много добре чувствава, че тя е предназначена да служи на тоя народъ, на тая държава най-беззаветно и най-безкористно. Но когато крилетѣ на тая младежъ сѣ отрѣзани, азъ питамъ съ какво основание ще искате да я организирате?

Както сѣ изложени целитѣ на законопроекта, азъ трѣбва да заявя, че не виждамъ никакви сериозни грижи за издигане на тая младежъ въ интелектуално отношение. Такова нѣщо въ законопроекта, г-да народни представители, не може да се констатира. Също така нѣма никакви сериозни грижи, отъ тая младежъ, която искате да бѣде организирана, да бѣдатъ създадени характерни и доблестни българи. Отнема се инициативата, отнема се всѣкава възможностъ тая младежъ сама да проявява своитѣ творчески сили и способности. Озвн, който прочете законопроекта, остава съ впечатление, че се желае създаването само на безропотни изпълнители на една чужда воля. Безъ да шете, вие може би ще създадете само сервилни и безгрѣбначни граждани, на които ще липсва чувството на лична доблестъ.

Въ законопроекта се подчертава желанието за едно военно възпитание и военна подготовка на нашата младежъ. Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че никой отъ васъ нѣма да отрече, че въ нашия свободенъ, макаръ и краткъ политически животъ, и въ оная епоха, която предшества нашия свободенъ и независимъ животъ като държава, българскиятъ народъ се е проявилъ достатъчно патриотиченъ. Той е далъ за това доказателства особено въ борбитѣ за своето духовно и политическо освобождение, на ако шете и следъ това. Той не само е проявилъ примѣри на патриотизмъ, но специално, колкото се касае до военната му подготовка, той е доказалъ, че много лесно се подава на такава. Българскиятъ народъ даде отъ своята младежъ отлични войници — това никой не може да оспори — които навремето учудиха свѣта. И това ставаше безъ да има никаква организация за организиране на младежѣта. Чувството на патриотизмъ е дълбоко внедрено въ душата на българския народъ. Но заедно съ това и любовта къмъ свободата заема първо мѣсто въ душата и сърдцето му. Нашата държава, г-да народни представители, има нужда не отъ роби, не отъ автомати, а отъ свободни хора. Само свободниятъ човѣкъ и свободниятъ гражданинъ може да бѣде творчески елементъ въ едно общество, въ една държава, а не онзи който е поставенъ въ рамки, духътъ на когото е скованъ. Въ всички моменти отъ епичнитѣ борби, които нашиятъ народъ води за своето духовно и политическо освобождение, българскиятъ народъ даде примѣри на патриотизмъ, и челиниятъ отрядъ на тоя народъ въ тѣзи борби бѣше винаги неговата младежъ. Кой отъ насъ не се е възхищавалъ отъ подвизитѣ на нашата младежъ отъ преди освободителната епоха? Кой също така не се е възхищавалъ отъ това, което българската младежъ, бидейки въ редоветѣ на нашата войска по време на войнитѣ, които българскиятъ народъ бѣше принуденъ да води, даде като примѣри на патриотизмъ и на самоотвержено служене на народъ и държава? Наистина нашата младежъ въ това направление даде скѣпи жертви. На всички тѣзи скѣпи жертви, обаче, българската младежъ бѣше способна за това, защото тя бѣше възпитана въ духа на свободата. Тя бѣше творческа, деятелна и годна да се пожертвува предъ отечествения олтаръ. Всичко това бѣше само защото ѝ се даде възможностъ свободно да се прояви.

Г-да народни представители! Нима ще отрече нѣкой, че навсѣкжде, кждето българската младежъ е била поставена въ известни рамки, когато се е касало за нѣкоя организация, която е била поставена въ изпълнение на нѣкакви нареждания, безъ да има възможностъ да прояви лична инициатива, резултати никакви не сѣ получавали, а тогава, когато ѝ е давана възможностъ тя сама да прояви инициатива, да прояви своя творчески гений, така да се каже, тя наистина е проявила примѣрна, похвална дейностъ. Примѣри за това колкото шете. Ученическитѣ младежки въздържателни дружества, читалищата и младежкитѣ кооперативни групи, които отъ 2-3 години насамъ работятъ въ села и градове у насъ, проявяватъ наистина крайно похвална дейностъ като просвѣтни и импулсиращи групи при кооперативитѣ въ градоветѣ и селата. Начоследъкъ е образувана, както се научавамъ, и академическа

кооперативна група, която, не се съмнявамъ, също така ще даде отличенъ резултатъ, затова защото тя ще бѣде въ състояние да създаде отлични пионери въ областта на кооперативното движение. Опитайте се, г-да народни представители, да направите тѣзи кооперативни групи, така да се каже, казионни, да ги поставите въ рамки, да имъ поставите известни норми, да ги поставите въ изпълнение на известни нареждания и заповѣди отгоре, и вие ще видите, че тѣ изведнажъ или ще бѣдатъ опразднени, или оння отъ младежитѣ, които ще останатъ да членуватъ въ тѣхъ, ще останатъ безъ духъ, безъ сърдце и резултатъ въ края на краищата нѣма да получите никакъвъ.

Въ законопроекта става въпросъ между другото и за физическо възпитание на селската младежъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ, че за физическо възпитание въ днешната държава, въ днешно време въобще трѣбва да се положатъ много грижи, защото физическото възпитание е единъ съществень факторъ въ едно общество, затова защото наистина здравата и калена младежъ може да бѣде една опора въ утешния лень. Но когато е въпросъ за селската младежъ, азъ смѣтамъ, че тѣзи грижи сѣ излишни. Когато селската младежъ отъ най-крѣпката си възраст, когато всѣко селско дете отъ 5-годишна възраст, води воловетѣ на нивата предъ родителитѣ си, пасе добитѣка или върши разни други работи въ помощъ на своитѣ родители отъ сутринъ до вечеръ, отъ тъмно до тъмно, на открито, на чистъ въздухъ, нѣма нужда отъ други грижи за физическото си, за тѣлесното си възпитание. Въ това отношение българската селска младежъ има нужда може би отъ друго: да ѝ се създадатъ малко по-благоприятни стопански условия, а така също и условия за нейното културно и интелектуално развитие и издигане.

Димитъръ Марчевъ: И морално възпитание.

Ангелъ Държански: Колкото се касае, обаче, до патриотичното възпитание на нашата младежъ, азъ смѣтамъ, г-да народни представители, че ако днесъ може да се говори наистина, че нѣкъде все още се поддържа чистиятъ битъ на българина, това е въ селото. Тамъ ще го намеримъ, тамъ сѣ запазени чисти всички битови прояви у насъ. И тая младежъ, бидейки последователна на идеалитѣ на своитѣ родители и дѣди, продължава да ги носи. Въ нейния духъ наистина е закрѣмено и внедрено това чувство на патриотизмъ и любовъ къмъ родината.

Колкото се касае до девичата, азъ смѣтамъ, че тамъ ние дължимъ грижи отъ по-друго естество. Азъ виждамъ, че въ законопроекта се желае и тя да бѣде организирана и да бѣде поставена въ служба на обществото. Не виждамъ никакви грижи, обаче, които да я предпазятъ отъ морално падение. А мисля, че девичата при съвременнитѣ условия у насъ, има нужда отъ повече грижи въ това направление. Маса работнички, маса момичета, оставяйки безработни, особено ония, които идатъ отъ селата, сѣ подложени на крайно благоприятни условия за морално падение и въ това направление трѣбва да се взематъ грижи да се пресѣче пътятъ на моралното падение и да се запази високитъ моралъ на българската девича.

Азъ бѣхъ скоро свидетелъ на една трагична случайка, която ще ми позволите да ви разкажа. Слушамъ въ съдебната зала единъ процесъ по гражданската мобилизация. Едно младо момиче, дошло отъ село, поставена на работа въ една фабрика. Поради това, че е здраво и хубаво момиче, то харесва на директора на индустриалното заведение, и господинътъ една вечеръ направилъ опитъ да получи отъ него онова, което никога то нѣма да му даде. Понеже момичето избѣгва и нѣма куражъ да се върне на следния день, господинътъ донася, че работничката напустила работата въ това заведение, което било граждански мобилизирано. И това момиче отива въ затвора. Следъ като прекарва цѣлъ месецъ въ затвора, понеже мѣрката за неотклонение по тия дѣла е затържането подъ стража, то бива изправено предъ съдъ и бива съдено. И наистина, следъ като това момиче успѣва да представи доказателства за невинността си въ това направление, ѣ подкрепена на своитѣ обяснения, то бѣше оправдано. Оправдано бѣше, но то си отиде съ едно страшно огорчение. А никакви, абсолютно никакви санкции не бѣха взети срещу тоя господинъ. И не виждамъ, че може да бѣдатъ взети такива. Ето, дайте въ това направление по-големи грижи.

Петъръ Савовъ: Прокурорътъ не е изпълнилъ своя дългъ въ тоя случай. Той е манкиралъ на своя дългъ.

Ангелъ Държански: Трѣбва да се взематъ мѣрки за гарантиране на българскитѣ млади момичета отъ подобни

посегателства. Ако това се направи, тогава дайте да организираме тая младеж.

Още когато се заговори за създаването на един по-добър законопроект, сигурно и вие както и аз, сте били атакувани от маса изложения, писма и протести от младежи. И аз съмтам, г-да народни представители, че заслужава, макар и да мислят нѣкои, че тия, които правят изложенията, сѣ деца, че това не е тѣхна работа, защото има кой да се грижи за тѣх, за тѣхната сѣдба, да се вслушаме въ тѣхния повикъ. Затова позволете ми да ви цитирамъ нѣщо отъ нѣкои изложения, получени отъ села и градове.

На едно мѣсто група младежи казватъ:

Нѣкои отъ народнитѣ представители: Коя група?

Ангелъ Държански: (Чете) „Ние се обръщаме къмъ васъ като избраници на народа, на нашитѣ бащи: защитете ни отъ това явно посегателство на нашитѣ свободи“.

Обаждатъ се: Ей-й-й!

Ангелъ Държански: ... „Не гласувайте този законопроектъ, защото той е противонароденъ. Искаме свободни младежки организации“.

Обаждатъ се: Ей-й-й!

Д-ръ Никола Минковъ: Това е писано тукъ.

Ангелъ Държански: На друго мѣсто се казва: (Чете) „Бранникъ“ — каква пародия на нашитѣ идеали и стремежи! Каква жестока сѣдба за нашитѣ любими организации и културни институти, въ които ние следваме заветитѣ на възрожденцитѣ и вървимъ по начертания ни отъ тѣхъ пѣтъ!“

На друго мѣсто: (Чете) „Ние заявяваме, че ние имаме свои младежки организации, родили се, за да задоволятъ нуждитъ на нашата академическа и селска младеж. Тѣ сѣ изградени съ толкозъ трудъ, жертви и младежка амбиция“.

По-нататкъ: (Чете) „Не разбираме, защо нищо не се говори за повдигане културното ниво на младежта, което може да бѣде гаранция за морално укрепване“.

По-нататкъ: „Нима нашата младостъ е толкова назадничава, че не може да опредѣли хората, които да я ръководятъ?“ ... „Ние не искаме натрапени ръководители — чиновници, които ще се грижатъ само за своитѣ заплати“ ... „Ние настояваме ... да се подпомогнатъ и поощрятъ отъ държавата всички съществуващи младежки организации, като имъ се даде възможность свободно да живѣятъ“.

Димитъръ Марчевъ: Ясно!

Ангелъ Държански: Въ другъ апелъ се казва: (Чете) „Ако държавата иска да има организирана и подготвена младежъ за тежеститѣ на производството и общественя животъ, нека подпомогне материално съществуващитѣ младежки организации, като читалища, младежки кооперативни групи, спортни и други дружества, а не да разтуря едни и натрапва ръководство на други. Напримѣръ, читалищата, които и въ турско сѣ били свободни, не могатъ да търпятъ режима на назначени и неотговарящи предъ младежта ръководства“.

Въ друго изложение: (Чете) „Нито единъ редъ отъ законопроекта не застъпва културата и просвѣтата на своитѣ членове младежи“. ... „Въ законопроекта не се заявява открито, че ще бѣдатъ разтурени всички останали организации, въ които днесъ младежта работи съ ентузиазмъ, проявява творчество, самониициатива, живѣе“. ... „А да бѣдатъ разтурени нашитѣ организации, като бѣдемъ насила вкарани въ държавната организация, това значи да се настрои младежта именно противъ тази организация. За младежитѣ на село ще бѣде наистина тежкъ ударъ разтурянето на кооперативнитѣ групи, на читалищнитѣ организации — скѣпи за тѣхъ като единствени източници на просвѣта“.

На друго мѣсто: (Чете) „Пренебрегнати сѣ основнитѣ принципи на демократичността, която дълбоко е залѣгнала въ съзнанието на нашия народъ. А това сѣ: свободно членуване въ организациитѣ, избираемость на ръководствата и контрола отъ страна на членоветѣ надъ работата въ организацията“. ... „Докато за издрѣжката на досегашнитѣ организации не се харчеа никакви държавни сръдства, за сложния административенъ апаратъ на „Бранникъ“ ще сѣ нужди много такива, които ще легнатъ като ново данъчно бреме на народа“.

По-нататкъ: (Чете) „Въ този моментъ ние не чувствуваме нужда отъ такъвъ законъ. Създайте ни закони за облекчение бедственото положение на българския селянинъ, разрешете правилно въпроса за безработицата. Дайте хубави примѣри на доблестно изпълненъ общественъ дългъ къмъ държавата и народа. Създайте култъ къмъ селото и благоговение къмъ героитѣ на българската държава — българскиятъ селянинъ и работникъ“.

Г-да народни представители! Сѣмтамъ, че това, което ви прочетохъ, е достатъчно, за да видите какъ българската младежъ отъ села и градове реагира срещу тоя законопроектъ.

Димитъръ Марчевъ: Вие реагирате!

Ангелъ Държански: Сега ще трѣбва да заява, че българската младежъ никога нѣма да се помири съ положението, което лѣга въ основитѣ на тоя законопроектъ, а именно, че тя ще има едно назначено ръководство, което тя не ще има никаква възможность да контролира. Нашата младежъ, нека ми бѣде позволено да кажа, е достатъчно издигната въ всѣко отношение. За това можемъ да сѣднемъ и това заключение можемъ да направимъ отъ наблюденията върху организациитѣ, които тя сама си е създала, за да нѣмае право да ѝ отнемеме правото сама да си избира ръководство на организацията. Ако е въпросъ да се направляватъ организациитѣ, които сега младежта има, въпросътъ е другъ; тамъ напълно бихме били съгласни. Дайте да направляваме тия организации, дайте да подкрепимъ съществуващитѣ организации. Но да ги разтуряме, за да създавате нова организация, срещу която цѣлата младежъ ще вѣстане, това сѣмтамъ, че би било пакостно.

Г-да народни представители! Съ нѣколко думи да се спра конкретно върху постановленията на законопроекта.

Както каза преди малко г-нъ Славейко Василевъ, въ началото имаше проектъ, по силата на който младежта трѣбваше да бѣде задължително организирана. Младежта трѣбваше да членува задължително въ тая организация, която сега тепърва ще се създава. Съ чл. 6 алинея първа отъ законопроекта се възприема доброволното членуване за всички незадомени български младежи отъ двата пола отъ 10 до 21 годишна възраст. Противно на онова, което мисли г-нъ Славейко Василевъ, азъ сѣмтамъ, че това е едно добро начало на законопроекта. И, ако не бѣше втората алинея, мисля, че не биха били толкова пакостни последицитѣ отъ законопроекта. Но онова, което втората алинея постановява, азъ сѣмтамъ, че ще направи разпорежданията на първата алинея на сѣщия членъ безъ всѣкакво практическо приложение. Министерскиятъ съветъ, по силата на втората алинея на чл. 6, може да постанови членуването въ „Бранникъ“ да бѣде задължително за известни мѣста, за известна възраст, за известни групи и др. Вѣрно е, че Министерскиятъ съветъ може да го направи, може и да не го направи. Но щомъ като съ тоя законопроектъ, който утре ще стане законъ, му се даде това право, той може да го упражни винаги. И тогава, азъ сѣмтамъ, че ние можемъ да стигнемъ до положението, за всички възрасти, за всички групи и мѣстности членуването въ тая организация да стане задължително. Само съ третата алинея се дава възможность членуването да бѣде факултативно за незадомени младежи на възраст до 30 години. Но азъ сѣмтамъ, че това въобще е излишно.

Ако се спремъ, обаче, на постановленията на чл. 15, ние ще трѣбва веднага да направимъ заключението, че въпрѣки обстоятелството, че Министерскиятъ съветъ може да не се възползува отъ правото си да постанови задължително членуване въ тая организация, българската младежъ масово ще влѣзе въ тая организация. Защо? Затова защото въ чл. 15 се предвиждатъ нѣща, които ще привлѣкатъ младежта въ тая организация. Съ чл. 15 се създаватъ маса предимства и привилегии за младежитѣ, които ще членуватъ въ нея. Първо, вписване на редовното членуване въ всички видове учебни и др. свидетелства. Второ, предпочитатъ се при назначаването на държавна, общинска и обществена служба. Г-да народни представители! При днешното тежко положение, при днешната безработица, когато единъ младежъ, за да получи нѣкакъ работа, служба, или въобще да пласира своя трудъ, ще трѣбва да тропе на маса врати и ще трѣбва да моли много хора, ако предпочитатъ при назначаването на служба ония, които сѣ членове въ организацията „Бранникъ“, азъ сѣмтамъ, че всѣки български младежъ ще отиде въ тази организация. Освенъ това, отличилитѣ се редовни членове се предпочитатъ при постѣпването въ всички видове военни учебни заведения, при постѣпването въ военни школи, при получаването на стипендии държавни, общински и обществени; вписване на отличията въ всички свидетелства, изда-

вани на младежа, и най-сетне облекчения в военната служба. Азъ мисля, че това не е много целесъобразно. Наистина, за отличилите се младежи може да се дават тѣзи предимства, но смѣтамъ, че по този начинъ ще се поощри едно съревнование, което често пъти ще върви по не позволените пътища, едно съревнование не само съ качествата на младежа, но често пъти и съ сервилностъ, съ угодничене и съ липса на характеръ. По този начинъ ще бѣдатъ поощрявани по-скоро безхарактернитъ и бездарнитъ младежи, отколкото кадрнитъ и способнитъ, нѣщо, което не само не ще бѣде въ полза, а ще бѣде въ вреда не за организацията — тя не ме интересува — а за утрешната наша общественостъ. Защото, г-да народни представители, нашата общественостъ утре ще черпи своитъ ресурси, гъ смисълъ на хора, на живъ материалъ, отъ днешната младежъ. И когато вие ще имате такава една младежъ, която благодарение на позволени и не позволените сръдства се е домогнала до известни привилегии, до известно привилегировано положение, това нѣма да бѣде въ полза на нашата общественостъ, нѣма да бѣде въ полза на нашия народъ и на нашата държава.

Независимо отъ това, прави се раздѣление на българската младежъ на две качества: младежи първо качество и младежи второ качество. Не бива да се забравя, че ще има маса младежи, които, въпреки желанието си да членуватъ въ организацията, да не може да сторятъ това. Ще има маса прѣчки за членуването въ тая организация, които на практика ще се явятъ, които сега не можемъ да предвидимъ, но на които, съ приложението на закона, ще се натъкнемъ. Онова пъкъ, което можемъ сега да предвидимъ, е следното. Има маса студенти въ София, които, следвайки въ университета, за да получатъ висше образование, и бидейки безъ достатъчно сръдства за издръжка, сѫ принудени да работятъ и работятъ презъ цѣлото си свободно време. Има сѣщо така и ученици, които работятъ за своята издръжка и често пъти за издръжката на по-малки братя и сестри, или пъкъ на немощи родители. Тия младежи, г-да народни представители, нѣма да може да членуватъ въ организацията „Бранникъ“. И да искатъ да влѣзатъ въ организацията, въпреки тѣхното желание, нѣма да могатъ да го направятъ. Тия иначе кадрни, добри, способни, съ повече добри качества младежи, отколкото ония, които сѫ издръжани съ сръдствата на своитъ родители, ще бѣдатъ третирани така да се каже като младежи второ качество, нѣма да иматъ предимстване и ще останатъ да се блѣска въ живота, безъ да може да завършатъ своето образование и безъ да може да получатъ служба, да получатъ приложение на своя трудъ. Ето защо азъ смѣтамъ, че съ тия привилегии, които давате въ чл. 15, точно такива резултати ще бѣдатъ постигнати.

Ако е въпросъ за селската младежъ, ще кажа, че презъ зимата тя може да отиде онова свободно време, което въ законопроекта се отрежда за обучение и възпитание въ организацията, обаче презъ лѣтото, презъ по-големата частъ отъ годината много добре знаете, че всички селски младежи, отъ най-малката възраст до своето задомиране, сѫ абсолютно ангажирани въ полската работа, която имъ отнема възможностъ даже за почивка, ако щете. Тогава, какъ ще искате да заставите тази младежъ да се явява и да бѣде редовна въ занятията, които трѣбва да бѣдатъ провеждани съ нея? За селската младежъ това постановление би било пакостно, то би я твърде много обременило и въ края на краищата би докарало до приложение на санкциитъ, предвидени въ настоящия законопроектъ.

Относно санкциитъ азъ смѣтамъ, че не е справедливо преди всичко, за провинение на децата да задържите отговорни тѣхнитъ родители, когато тия деца, било поради липса на съзнание, било поради маса други причини, нѣма да може да отговаря на своитъ задължения. Родителитъ на тѣзи деца сѫ достатъчно много обременени, г-да народни представители, съ своитъ задължения по издръжката на семейството, съ плащането на данъци, съ плащането на маса глоби, за да нѣма нужда да имъ се прибавя още едно бреме.

Съ две думи, азъ смѣтамъ, че съ законопроекта такъвъ, какъвто е, вие въ сѣщностъ никаква организация не създавате, а създавате едно учреждение. Това е едно учреждение съ единъ тежъкъ апаратъ бюрократиченъ, макаръ г-нъ Славейко Василевъ да протестира срещу израза „бюрократиченъ“. Вие виждате какъ е уредена тази организация. Тая организация има главенъ щабъ, има висшъ съветъ като съвѣстеленъ органъ, има петъ отдѣления, изброени въ чл. 20 — отдѣление организационно, отдѣление учебно, отдѣление за колективнитъ членове, отдѣление домакинско и отдѣление здравно.

Петъръ Савовъ: Кажете г-нъ Държански, въ кое обществено нѣма организация? Нѣма ли организация и рѣко-

водство, напримеръ, въ адвокатския съветъ, кждето вчера ви избрахъ, та идентифицирате организацията съ анархия? Обяснете! Вие сте човѣкъ на логичното и честното мислене. Какъ може да отрицате организацията?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-нъ Савовъ, седнете на мѣстото си.

Ангелъ Държански: Г-нъ Савовъ! Нима вие ще кажете, че една организация, която се създава отъ нейнитъ членове доброволно, самоволно членуващи въ нея, има такъвъ тежъкъ апаратъ?

Петъръ Савовъ: Четете добре писанитъ постановления въ законопроекта. Каква е тази безогледна критика?

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Ангелъ Държански: Г-нъ Савовъ! Ако вникнете въ този законопроектъ и ако сте обективенъ, и най-главното добросъвестенъ, вие ще признаете, че ще създадете една извънредно сложна машина.

Петъръ Савовъ: Дайте ни по-проста, ще я приемемъ. Вие трѣбва да сътрудничите тукъ.

Ангелъ Държански: За тия служби, които въвеждате, се искатъ сръдства и тѣ ще излѣзатъ пакъ отъ народа. Ето защо, казвамъ, вие създавате единъ тежъкъ организационенъ и бюрократиченъ апаратъ.

Димитъръ Марчевъ: Вие не казвате каква да бѣде организацията.

Ангелъ Държански: Азъ искамъ да нѣма такава организация.

Димитъръ Марчевъ: Защо да нѣма? Анархия ли искате да има?

Ангелъ Държански: Защото ще се ангажирате съ една работа, отъ която нѣма да има никакви резултати и за която по-късно ще съжалявате.

Г-да народни представители! Завършвамъ. Организацията е здрава идейна спойка тогава, когато има съзнателно и самоволно подчинение на организационнитъ статутъ и дисциплина въ името на една голѣма идея. А тогава, когато, по собственото признание на колега отъ вашата сръда, вие още нѣмате никаква идеология и не сте могли до сега да създадете никакъвъ общественъ мирогледъ, питамъ азъ: въ името на какво ще организирате тази младежъ? Оставете младежта свободно да продължава да работи съ всички идеализми, съ който тя работи въ своитъ организации, подкрепете тѣзи организации, защото тѣ наистина заслужаватъ да бѣдатъ подкрепени и недейте се занимава съ тази работа, отъ която резултатъ нѣма да получите.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Батембергски.

Обажда въ се: Частъ е осемъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! За да дадемъ възможностъ на г-да ораторитъ да се изкажатъ по този законопроектъ, моля да се съгласите да продължимъ заседанието до 10 часа.

Който приема това предложение, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Иванъ Батембергски: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въ изпълнението на една повеля вземимъ и азъ думата. Желалъ бихъ да сподѣля мисли и идеи, които, като че ли се отнасятъ за единъ по-далеченъ и по-непознатъ свѣтъ. Не упрекъ искамъ нѣкому да направя. Въ тази зала, съ блѣсъка на най-големитъ български дарования, а по-малко и съ грамадното мнозинство на празни столове, сѫ бивали бранени и решавани цѣлостнитъ съдбини, интереси, идеи, правдини и свободи на българския народъ, обаче главно и преди всичко въ онази му частъ, която представлява гражданското пълнолѣтие и политическото активно и пасивно избирателно право. Настоящиятъ законопроектъ нѣма за задача да реформира образователното дѣло въ страната ни, състоящо се отъ цѣла една сложна система отъ закони, отъ държавни институти, отъ полууѣковни традиции и специално подготвени лица, които единствено иматъ ролята, задачата да дадатъ на българската младежъ възпитанието, образованието и по-

знанието от човешка мъдрост, събрана през вековете на неговата древна, дълга история. Следователно, ние не трябва да смесваме тия два различни проблеми, именно този, който е сложен тук, с проблема на наше образователно дѣло.

За пръв път тук, не по пътищата на случайното хрумване или на опасните революционни експерименти, а при съдействието на изкуството време, вече от няколко години, при задълбочаване и компетентност въ проучването, за да може да носи то елемент на държавническа мъдрост, за пръв път тук в българския Парламент, а не въ някоя неизвестна и тайнсвена стайка, за пръв път тук, така подготвено се поставя проблемът за едно чудно богатство и неизмърими сили и възможности. Това е духовният мир, това е духовната сѣмбда и здравната култура на непълнолѣтния български народ, когато, обаче — и забележете това — той се намира вън от въздействието и грижитѣ на училището, вън от въздействието и грижитѣ на дома, на своето семейство, на своитѣ родители. Това е проблемът, който поставя настоящият законопроект — законопроектът за организирането на българската младеж — въ нейна държавна младежка организация. Това бѣше, г-да, по-рано бѣлѣн, хубавият бѣлѣн на върволица военни и следвоенни млади поколения. Този бѣлѣн е на път да бѣде докоснат, да се реализира. И сѣдбата пожела, млади хора, които за пръв път влизатъ съ чувството — вървайте — на трепетъ и страхопочитание въ светая съетихъ на своя народъ, въ неговия Парламентъ, а до това време, невземайки никакво участие въ партийна дейностъ и въпрѣки това две десетилѣтния преминали житейски си път въ безпирни и достойни за българската младеж борби, да могатъ не само да присѣствуватъ тукъ, но и да могатъ да оставятъ белега на своитѣ разбирания по единъ отъ голѣмитѣ държавни въпроси, по който най-сетнѣ да иматъ неоспоримото право и компетентностъ да се изкажатъ, безъ да претендиратъ като архикомпетентни личности съ своето мнение да разрешаватъ всички държавни въпроси.

Ше спомена само единъ страненъ и чудноватъ фактъ. Тогава, когато всички народи по свѣта се помѣчиха да хвърлятъ народността си талантъ въ правилното осъществяване възпитанието на своята младежъ чрезъ държавното ѝ организиране и съ това да охранятъ бѣдшето на своитѣ нации, единствено само у насъ като чели тази идея е непопулярна. Скрѣбенъ наистина въпросъ, защо? Отговорътъ е ясенъ: затова защото тази идея се отегчи, тя се опорочи въ близкото минало, защото тази идейна ценностъ за нашата нация бѣше на нѣколко пъти и то недобросѣвѣстно хвърлена като примамливъ оборотенъ капиталъ отъ едно съмнително конспиративно предприятие, което като всѣко предприятие и сдружение спекулираше, съ тази само разлика, че то спекулираше съ надеждата и въртата на цѣлѣ единъ народъ. Този народъ бѣше излѣганъ съ несѣществувачи, съ фалшиви капитали. Този много скрѣбенъ фактъ — за да бѣде само сравненъ фактъ, ще си позволя да употребя израза — опопли една голѣма идея за новата ни национална държава. И безъ съмнение, че това се използва, използва се много добре, великолепно, като едно опасно оръжие срещу илеята, държавата да организира своята младежъ, и се използва най-добре отъ бившитѣ партийни личности, привърженици на възстановяването на политическото минало. Защото тия господа много добре знаятъ, че едно правилно, едно галантно осъществяване и организиране на нестихващитѣ млади сили на нашия народъ би значило единъ безвъзвратенъ, неумолимъ, непосредственъ ударъ върху надеждата за възстановяване на отминалия партиенъ строй. Защото известно е, че спекуляциитѣ съ фалшивитѣ капитали и при последния революционенъ актъ въ страната ни не можахъ да докоснатъ, а оставиха непорѣжната и целосегаема младежъта ни, най-голѣмиятъ, истинскиятъ капиталъ на нашата нация. И днесъ тази младежъ, която представлява оръжието и силата на бѣдшето, заедно съ могѣщата и въоръжената сила на настоящето, по примѣра на първия гражданинъ и върна само нему, принадлежи не на отдѣлни групи, на тѣхнитѣ идеи, прикрити или явни, или конспиративни, а принадлежи съ своята душа и съ своето сърдце само на нацията си.

Предварителниятъ въпросъ, който се поставя и който, безъ съмнение, се нуждае отъ единъ ясенъ и спокоенъ отговоръ, е: нуженъ ли е наистина този законопроектъ, срещу който ние чуваме клетви, заклинания въ името на конституцията! Символично падение има ли, когато се излиза тукъ на трибуната, за да се отрича изъ основи, изъ дѣлно нуждата отъ този законопроектъ. Азъ веднага давамъ **утвърдителенъ отговоръ**, защото целта на единъ

законъ е да бждатъ пазени богатата на обществото. Целта на настоящия законъ е да отговори именно на тази нужда, да бжде запазено едно голѣмо обществено не, едно голѣмо национално благо. Но трябва да се знае ясно едно, или по-скоро необходимо е това да се разбере — че настоящиятъ законопроектъ се създава не затова, защото състоянието на младежъта буди безпокойство, съмнения, опасения, не затова, защото българската младежъ, както тукъ се заявява, била въ безпѣтица. Не, хиляди пъти не. Не липсата на идеи и идеалъ срѣдъ българската младежъ създава нуждата отъ този законъ, който да запълни тази липса. Българската младежъ е дала доказателства, че тя нѣма нужда отъ закони, съ които да ѝ се даватъ или да ѝ се декретиратъ идеи, защото тази младежъ е имала свои идеали, има ги и сега, тя ги е бранила, брани ги и сега. И законопроектътъ, съ който се създава организирането на българската младежъ, трябва да се счита като актъ, като единъ гордъ епилогъ на духовнитѣ борби, които нашата младежъ е водила и то особено напоследѣтъ, и то именно за национални идеали и за национални идеи, защото отъ 20 години, г-да, тази младежъ, самотна, изоставена, създава едно свое хубаво дѣло. Отъ 20 години тя протѣга рѣцетъ си къмъ държавата, за да вземе тя въ свои грижи и съ своитѣ огромни възможности това хубаво нейно дѣло. И когато се създава законъ за организирането на българската младежъ, трябва да считаме, че това е единъ актъ на благодарностъ и награда отъ страна на българския народъ къмъ своята младежъ, която съ своитѣ благородни усилия доказва, че е на еднакво стѣпало съ младежъта на всички народи, дори на най-културнитѣ и най-великитѣ.

Съ настоящия актъ българскиятъ Парламентъ ще трябва да утвърди и да оповести голѣмия радостенъ фактъ, че българската младежъ има идеи и идеалъ, които се покриватъ напълно съ тѣзи на българската нация. Говоря за българската младежъ въ нейното мнозинство — да бжда разбранъ, защото има и друга младежъ съ други разбирания и идеи. И затова единъ юбилеенъ исторически Парламентъ, какъвто представлява настоящето XXV-то Народно събрание, има дългъ да облѣче въ своето довѣрие тази младежъ и да възложи една историческа отговорностъ на българскитѣ млади поколения, самитѣ тѣ да станатъ ковачи на собствената сѣмбда и бѣдше, непрестанно, обаче, закриляни и подпомагани отъ най-голѣмата и незамѣнима грижа — тази на българската държава.

Г-да народни предствители! Така разбиранъ предстоящиятъ законодателенъ актъ, нека вие, неговитѣ създатели, да имате увѣренieto, че нашата младежъ, обратно на онова, което твърдятъ г-нъ Коста Божиловъ и г-нъ Държански, отричайки законопроектъ, съ неутолима жажда чака този хубавъ даръ на своята държава — да има своя държавна младежка организация. Тя ще поеме въ прегръдкитѣ си този даръ и, бждете увѣрени, въ него младежъта ни ще отрази духа на прогреса на българския народъ и дарованието на собствено строителство, за да стане нейното дѣло истинска рожба на младитѣ поколения отъ настоящето и бѣдшето и да бжде то най-голѣмиятъ и най-блѣскавиятъ бисеръ отъ короната на третото българско царство.

Интервениращата модерна държава има възможността, особено съ най-новитѣ научни методи, да изследва и наблюдава здравното състояние на младитѣ поколения, за да вземе бързи и рѣшителни мѣрки, когато това ѝ се наложи. Обаче има и нѣщо друго, което не подлежи леко на наблюдение и преценка, което не се подава леко на изследване и експериментъ. И това нѣщо е сложно, неуловимо, неразгадаемо. Това е духътъ на човѣка, а за насъ, българитѣ, това е мистиката на славянската душа, каквато е тя и въ младото българче. Единъ сложенъ процесъ отъ окръжаващата обстановка, условия и време съ тайнственитѣ факторъ, който сътворява този неуловимъ духовенъ миръ у младежа-българинъ. Ние виждаме понѣкога единъ малъкъ и дребенъ случай, съ свой неконтролиранъ отъ никого произволъ, изведнажъ да събужда това същество и то е превъплѣтено въ нѣщо ново, то сгава отъ юноша единъ малъкъ гражданинъ, една обществено мисляща личностъ, трѣгнала подъ влиянието на неведомитѣ другарски пѣтица, организации и срѣди. И изведнажъ виждаме този младежъ да става една неподозирана, но малка реална съставна частица отъ борещитѣ се духъ и идеи въ нашия народъ. И мимо волята и желанията на родители, мимо възпитателния контролъ на училището и мимо полумѣрkitѣ на държавника у насъ, отъ 20 години се води една мълчалива, но една реална и жестока борба между духоветѣ на българскитѣ юноши-младежи, като почнете отъ гимназията и отидете въ гимназията и Университета и

свършите съ срѣдитѣ на младото работничество и селячество. Въ тази обективно известна и същевременно невидима борба участвуватъ главно две сили. Едни сѣ подхипнозата на чуждитѣ пропаганди, които подпомагатъ своитѣ функционери и последователи съ грамадни срѣдства, а другитѣ млади сили сѣ тѣзи, които действуватъ самородно и сѣ идейно привързани къмъ своята държава, но въ тази борба тѣ бранятъ своята държава и сѣ действували винаги самотни и изоставени отъ нея.

Празни думи ли е това, което приказвамъ? Не веднажъ азъ съмъ ималъ случая да се сблъскамъ съ снизхождението и насмѣската, съ които високомѣрни господа сѣ посрѣщали мои или на организации отчаяни позиции за бързи и решителни мѣрки за противодействие. Трѣбва ли да напомнямъ, че ние сме едни отъ тѣзи народи, които загубиха много свои млади чада въ политическитѣ борби? Не бѣше ли здравето на едни разстроено и унищожено, бѣдешето на други убито съ безчовѣчността на дознанието или съ решетката на затворническата килия? Не паднаха ли други завинаги, не загинаха ли тѣ като истински врагове на своята държава — млади синове, младежи — по затворитѣ? Не бѣха ли други най-нѣщастни, като най-невинни жертви на така варварската злоупотреба съ понятието за висшъ държавенъ интересъ и понятието за държавна необходимостъ?

И всички тѣзи безименни нѣщастници — азъ задавамъ този въпросъ — изключение ли бѣха, или тѣхнитѣ имена сѣ трагичното число на хиляди? А трѣбваше да бѣде тѣкмо обратното. Трѣбваше ли да става това разпиляване на силитѣ на нашата младежъ? Въ последнитѣ 20 години, които се пропуснаха, едно безгранично число младежи, лутали се като духовни сиротници или безпризорници, полъз напора на физически или духовенъ гладъ и нищета, отъ една страна, а, отъ друга страна, тласкани отъ благородния усѣтъ на мислещия човѣкъ къмъ повече социална справедливостъ и социална правда, отъ 20 години подпадатъ подъ лопитѣ на фатални за държавата ни влияния.

И нека тукъ да подчертая, че такива младежи продължаватъ да образуватъ една нескончаема, непрекъсната въ нито единъ моментъ, непрекъсната и понастоящемъ верига на опасностъ не за правния порядѣкъ на настоящето — нека го оставимъ настрана — но една опасностъ за съдбата на държавата ни въобще. А трѣбваше да бѣде тѣкмо обратното. Трѣбваше презъ тѣзи 20 години не да става разпиляване на младитѣ сили въ тѣхната най-жизнеспособна възраст, а трѣбваше презъ тѣзи 20 години, съ стихийното влияние и срѣдствата на държавата, духътъ на всѣки младъ българинъ да бѣде очистенъ отъ съмнениата, противоречията и демоницията кошмаръ, посѣти въ душата на младежа, които огъваха, раздвояваха, измѣчваха този младежки крѣхъкъ духъ. Трѣбваше хилядитѣ български младежи да бѣдатъ спасени отъ зловеция мигъ, въ който предъ всѣки единъ отъ тѣхъ се поставише фаталниятъ въпросъ, на който трѣбваше той да отговори въ своята съвестъ — дали той, младиятъ човѣкъ, ще свърже съдбата си съ единъ пътъ, който ще го отведе на борба съ собствената му държава, или на него, младиятъ човѣкъ, неговата вѣра и неговъ идеалъ ще бѣдатъ Богъ и родината му.

Презъ тѣзи 20 години трѣбваше да бѣде внедрено въ тази чиста душа на младото българче вдъхновението за незавършената мисия на българския народъ, за да се чувствуваше това българче като съставна частичка на този народъ, за да живѣеше съ неговитѣ болки и страдания, съ националната му трагедия и да копѣеше и да работѣше за националното му възкресение. И понеже това не стана въ миналото, понеже това закъснѣ въ настоящето, ние имаме дълга да бързае, да бързае, г-да народни представители, да бързае да заснемъ кръстопъжницата въ житейския друмъ на българския младежъ, да спасимъ хилядната младежъ отъ зловеция мигъ на колебанието, въ който нашата държава е загубила, мимо полагаитѣ грижи отъ родители и учители, много и много младежи като добри синове на своята страна, а може да загуби още хиляди.

Какви бѣха, г-да, въ сѣщностъ противомѣрнитѣ и противодействията отъ страна на държавата ни срещу тази опасностъ върѣдъ младежта ни, особено въ днитѣ на партийно-политическия дѣлежъ, тогава, когато надъ съзнанието и грижитѣ дори и на маждрия държавникъ господствуваха единъ инстинктъ, една мисль: повече влияние въ орбитата на младежта, повече младежи въ партията! А, както е известно, тѣзи партии бѣха стигнали числото 52. Горко на тази младежъ! Горко особено на оная частъ отъ нея, която, попаднала подъ влиянието на проповѣдта за бунтъ и мѣсть срещу държавата ни, не познаваше нищо

друго, освенъ само едни противодействия и противомѣрки — наказателнитѣ: едни, изходящи отъ много съмнителната отъ гледище на държавната полезностъ дискреционна власть на полицейскитѣ органи, а други, изходящи отъ справедливото, но уви, неумолимо приложение на строги закони отъ страна на съдебната власть.

Г-да народни представители! Въ началото на тая Камара нѣкои стари парламентаристи подъ най-различна форма отпращаха упрѣци къмъ най-младитѣ членове на тая Камара. Дори веднажъ единъ отъ тѣхъ саркастично имъ заяви, че историята на българската държава не започвала отъ преди четвъртъ вѣкъ. Излишно, страшно и чудно! Та кой е този, който е твърдѣлъ подобна дѣзостъ. Никой отъ тукъ присѣствувашитѣ, още по-малко отъ младитѣ, би поискалъ да засѣнчва съ оскърбления следосвободителната идеалистична епоха съ нейната славна и гравидна страница въ нашата история, и съ това да оскърбява така много заслужилитѣ тогавашни наши млади поколения.

Нѣщо повече. Никой отъ насъ, особено когато се говори за младитѣ, не би желалъ да спори и върху безспорнитѣ добродетели на другата следваща епоха, партийно-политическата, която е отражение на мирогледа на тогавашното време. Другъ е въпросътъ, колко бѣха тия добродетели и колко и какво бѣше отрицанието тогава. Истината, обаче, е другаде. Вѣрно е, че въ тая Камара има млади хора, които си позволяватъ да говорятъ за времето преди около четвъртъ вѣкъ. То не е за друго, а защото това време имъ е известно не отъ книжовно знание на историята, а по простата причина, че тѣ бѣха или мѣстнички, мѣлчаливи свидетели, или все по-непосрѣдствени и активни участници въ това време. Истината е тая, че тия млади хора сѣ поддържали навсѣкѣде, поддържали сѣ и тукъ — това си позволявамъ и азъ да отстоявамъ отъ гая триъ, на — че съ военната и следвоенната епоха за младежта у всички народи, а особено за българската младежъ, започна една друга, една различаваща се, една нова история.

Вѣрно ли е това твърдение? Не е ли вѣрно, г-да, че човѣшкитѣ същества, идващи на вълни отъ поколения въ този свѣтъ, носятъ своеобразието отпечатѣкъ на времето, което тѣ сѣ преминали. Не е ли вѣрно, че едни и сѣмни събития, че една и сѣща епоха сѣ бивали наблюдавани, възприемани и изживявани подъ различенъ жгълъ на виждане и различно сѣ се отразявали на различнитѣ възрасти — на зората на човѣшкия животъ, на цвѣтущата възраст на човѣка, при зенитното му състояние, при разгъване на всичкитѣ му сили и най-сегне на залѣза на човѣшкия животъ? И съединението въ една национална хармония на тази и на всѣкаква друга съдба въ единъ народъ, не е ли бивало винаги привилегия на великитѣ съвременни и минали държавници?

Ето защо, преди да се пристѣпи къмъ организиране на настоящето, съ целъ да се въздействува методично и държавно — полезно на бѣдешето, нуждни сѣ не съмнени, упрѣци и снизхождение, а съ мъдростта, която се изисква отъ държавника, той добре да отвори очитѣ си и сърдцето си и съ повече обичъ да прогледне и проникне въ по-ривитѣ и участъта на младитѣ български поколения отъ така наречения новъ свѣтъ, за да го разбере и да му тате еднакво, както своето съчувствие, така и своето съраждане.

Този новъ свѣтъ имъ участъта да се роди презъ времената на двѣтѣ войни. Неговата тъжна орисъ почна още въ пеленитѣ и съ първитѣ глѣтки засукано мѣтко, защото майчината грѣдь бѣше гладна и измѣчана, защото прекара своето детинство въ молитви къмъ Бога да пазни неговия татко, който бѣше на война. На мнозина отъ тия младежи Богъ не чу молитвитѣ. Мизина отъ тѣхъ останаха сирачета, други — съ полуживи бащи, инвалиди, а трети — съ бащи заложници. На нѣкои Богъ върна бѣшитѣ здрави. Съ наведени глави, измѣчени тѣ се връщаха като Самуиловитѣ войници съ тая разлика, че вмѣсто на 100 ослѣпени оставенъ единъ съ едно око, този пътъ имаме на 100 обезоржжени единъ поставенъ съ оръжие. Васитѣ българоубици сѣ бѣше превърналъ въ нова цивилизована жестокостъ, наречена Ньойски миренъ договоръ.

Ето каква бѣше епохата на юношеството — безъ друмъ, безъ надежди и безъ лѣчъ въ душата. Кой да запали този лѣчъ въ душитѣ на българската младежъ? Възпитателитѣ? Вие знаете много добре, че мнозинството отъ българското учительство бѣше комунистическо и социалистическо. Така продължиха днитѣ на нашата младежъ, днитѣ на нейната мѣлаостъ, които сѣ мѣлчаливиятъ, но неумолимиятъ свидетелъ предъ съда на историята ни за най-жестоката драма, въ която нѣкога партийно-политическиятъ порокъ е хвърлялъ земята ни. Вие знаете събитията въ миналото: Радомирската република, желѣзничарската смѣчка, борбитѣ и гра-

бежитъ въ столицата, оранжевата гвардия, 9 юний, септемврийскитѣ събития, покушението при Арабаконакъ, атентата въ „Св. Недѣля“, политическитѣ убийства, убийството на сѣзлиевскитѣ сѣдни, разбойническитѣ банди, емигрантски нападения, македонскитѣ братоубийства, 19 май. Така завърши този мраченъ партийно-политически периодъ отъ живота на третото българско царство, който имаше за свое вдъхновение и свое знаме единъ отъ най-човѣчинитѣ, най-мѣдритѣ основни закони — Търновската конституция.

Този периодъ го наричаха тогава, а и сега нѣкои го наричатъ: „народно управление съ конституционни правдини и свободи“. Не за споръ върху правилната квалификация на посочения отминалъ партиенъ режимъ искахъ да изброя тия събития. Азъ ви моля да разгледате тия събития, да ги оживите въ действителността, такива каквито тѣ бѣха въ миналото, съ тѣхното влияние и съ психозата, създадена между народа. И когато вие добре разгледате тия събития, да ги пренесете и погледнете върху екрана, представяващъ съзнанието и душата на младитѣ български поколения, за да бѣде благородно просвѣтена и башински разбрана мѣката въ душата на тия млади поколения. (Ржкоплѣскания)

Тѣхнитѣ хубави сънища, внушени въ детскитѣ имъ години, за обединение въ велико отечество, бѣха прогонени и замѣнени съ кошмара на една страшна действителност, въ която бушуваха партийното безумие и народно взаимноизтрѣбление. Въ това време тия млади поколения наблюдаваха какъ съседни и то нѣколко пѣти по-малки народи, безъ всѣкаква история въ своето минало, се разрастватъ въ голѣми държави. Въ сѣщото време тия млади български поколения наблюдаваха какъ нѣкъ въ други победени народи започна едно национално възбуждане, начело на което стоеше младежътъ на тия народи. Отъ тогава младитѣ български поколения иматъ единъ новъ сънъ, единъ вѣченъ поривъ, една нова вѣчна молитва: да работятъ и да постигнатъ националното възкресение на България. (Ржкоплѣскания)

Така бѣ създадена презъ последния четвъртъ вѣкъ, преминала презъ много съззи и страдания и презъ много малко радости, новата сѣдба, новата история на българската младежъ, която история никой нито съ своя сарказъмъ, нито съ своята усмивка, нито съ своето отрицание може да заличи отъ действителността.

При разискванията по единъ законопроектъ — не си спомнямъ кой — единъ отъ старитѣ наши парламентаристи си позволи да каже: „Ще ви видимъ васъ, младитѣ, какво ще направите съ България!“ Това бѣше единъ отъ тѣжнитѣ моменти, предполагамъ, за много млади хора тукъ. Спомнямъ си, че когато отивахме къмъ Оборище, въ алейта, която води къмъ този безсмъртенъ пантеонъ на историята ни, видѣхме единъ лозунгъ, койгъ гласѣше: „Какви чедъ е раждала, раждала, ражда и днесъ българската майка юнашка“. И днесъ има български поколения, които ще бѣдатъ достойни синове за добродетелнитѣ прояви на своитѣ бащи. И днешнитѣ млади поколения сѣ години за велики дѣла, и тѣ молятъ сѣдбата на България и providението да не оставятъ тѣхния животъ безъ подвигъ и безъ героизъмъ. (Ржкоплѣскания)

Азъ изчерпихъ въпроситѣ, които считахъ за предварителни, и навлизамъ въ третирането по същество на голѣмата проблемъ, който се налага на нашето внимание. Веднага искамъ да отбележа, че никога не е имало споръ за целта, която се преследва съ законопроекта, защото единъ отъ ораторитѣ каза, че имало споръ между физическото възпитание и духовното възпитание на младежта. Целта на законопроекта е ясна, а именно, духовното възпитание на младежта е единствената му целъ. Никой не може да спори върху безспорни въпроси.

Три взаимноизключващи се идеи се слагатъ въ посокитѣ, въ които трѣбва да потегли настоящиятъ законопроектъ, които още има да въздействуватъ именно върху една младежъ, за която азъ ви говорихъ, която има своя история, която има и своя достойна идеология. Тѣзи три идеи сѣ: първата — свобода на политическото възпитание; втората — създаване на политически мирогледъ на настоящия политически режимъ, въ името на който да бѣде възпитавана българската младежъ; третата — младежътъ да следва предопредѣлението на исторически вѣрно избрани си пѣтъ. По отношение на първия въпросъ ще си позволя да говоря по-нататъкъ.

Вѣрно е, че въ Русия октомврийската революция и послѣдвалото я раздрусване на осковитѣ на човѣчеството, и на неговия строй, създаде единъ новъ мирогледъ, единъ нови поколения. Вѣрно е, че въ Италия походътъ къмъ Римъ, понесенъ отъ единъ талантливъ мѣжъ, какъвто е г-нъ Мусолини, съ идеята за фашизма, създаде една ве-

лика Италия чрезъ политическитѣ мирогледи и възпитанието на нейната младежъ. Вѣрно е сѣщото и за Германия съ нейния националъ-социализъмъ и съ нейния голѣмъ водачъ и голѣмъ мѣжъ въ историята на човѣчеството г-нъ Хитлеръ. Обаче тамъ тия движения не питаха парламентаритѣ, тамъ тѣ създадоха парламентаритѣ, сѣ идеологиитѣ. Ние чухме отъ нашия уважаемъ министъръ г-нъ Габровски, представляващъ Министерския съветъ, че за обществена, държавна и политическа идеология не може и дума да става понастоящемъ, при сегашния режимъ, защото защото той има своята единствена идеология — тази на дѣлата. Азъ твърдя, г-да, и си позволявамъ да го кажа въ една предупредителна форма, че особено ние трѣбва да бѣдемъ много внимателни. Всѣка нация пазитъ като светиция своята армия. Ние, българитѣ, трѣбва да имаме сѣщото чувство и къмъ своята младежъ. Нека я пазимъ тѣй, както като светиция пазимъ своята армия, и нека най-вече я пазимъ отъ своето собствено увлѣчение и отъ собственото ни посегателство. Само оня, който не познава българската младежъ, само онзи, който се е борилъ срещу нейнитѣ идеали, и само оня, който е живѣлъ младостта си вѣнъ отъ дѣлото на нейнитѣ денонощно бдящи и борящи се воли и енергии, може да проповѣдва тукъ, въ българския Парламентъ, или кѣдето ще да е, създаването на борци всрѣдъ българската младежъ чрезъ нейното политическо възпитание. Защото въ България още не е съществувалъ политически режимъ — такъвъ не е настоящето управление — а азъ дълбоко вѣрвамъ, че нѣма да има и въ бъдещето единъ политически режимъ, който ще може да намѣри не само смѣлостъ, но и нравствени и духовни сили, за да натрапи на българската младежъ своята партийно-политическа идеология. Това нѣма да бѣде. Ние згнемъ какъ единно българската младежъ се е борила срещу два режима — срещу режима на партийността и срещу единъ революционенъ режимъ, тогава когато тя искаше да запази своитѣ идеи и своя исторически вѣрно избранъ пѣтъ.

Бихъ желалъ да направя единъ цитатъ отъ единъ нашъ общественикъ, който вие познавате много добре — билъ е въ много течения и познава идеологиитѣ на много срѣди — за да продължа по-нататъкъ своята мисль. (Чете) „Ние, унесени въ мира на мечтитѣ за единъ новъ редъ, залутани въ спороветѣ около изходитѣ отъ една чужда действителностъ, се откъснахме отъ българската действителностъ, останахме чужди на нейнитѣ нужди, на нейната жаджа за свежи и млади сили, които да я поематъ отъ рѣцетѣ на една полезна за времето си, но изхабена за момента генерация. Ние бѣхме едни подражатели на чуждото и свѣтѣхме съ излъчваната отъ него свѣтлина. Изправена предъ трагичнитѣ послѣдствия на тая папагалска подражателностъ, проявление на една слаба култура, на едно неукрепнало самосъзнание, на една робска психология, младата генерация можа ли да очерпи поука отъ станалото и да се освободи напълно отъ неговото гибелно увлѣчение? Ето въпросътъ, който азъ си поставямъ и на който бързамъ да отговоря съ едно високо и отзивисто не! Младата генерация плува въ водитѣ на сѣжитѣ увлѣчения, плаща добъръ данѣкъ на сѣжитѣ подражателни склонности, робува на догми и течения, замствуващи отъ една чужда действителностъ, коренно различна отъ нашата“.

Петъръ Савовъ: Кой е той?

Иванъ Батембергски: Това е г-нъ Димо Казасовъ въ сказката си „Две поколения — два различни свѣта“, която е изнесълъ предъ българското общество.

Азъ твърдя, че този основенъ недѣлъ въ духа на миналото не можа да бѣде натрапенъ върху духа и съзнанието на военнитѣ и следвоеннитѣ поколения у насъ. Съ поукитѣ и горчивинитѣ не отъ собствени грѣшки, младитѣ поколения имаха силата да се изтрѣгнатъ отъ хипнозата на чужди влияния, а подражанието тѣ отрекоха и отхвърлиха отъ себе си. И азъ си позволявамъ да твърдя тукъ, че младата ни интелигенция и подрастващата ни интелигенция вървятъ и сѣ вървѣли по нови пѣтища и че младитѣ български поколения притежаватъ свое българско вѣрую. Твърдя сѣщо така, че догмитѣ на това вѣрую се оплодиха и одухотвориха въ дѣлга идейна и ударна борба въ следнитѣ петъ посоки: първата посока, както ви каза уважаемиятъ г-нъ Славейко Василевъ, бѣ борбата, която водиха нашитѣ младежи срещу Ньойския договоръ, заедно съ младежътъ отъ другитѣ пострадали нации, като унгарската съ нейното „Немъ, немъ, шоха“, и като германската; втората посока бѣ борбата срещу идеята за всеобщоцеловѣческо отечество; третата посока бѣ борбата срещу идеята за всеобщославянска общностъ или интегрална славянска държава на Балканитѣ, защото всрѣдъ българската младежъ имаше много идеолози на чужди върховенства, а въ края на краищата дойдоха да ѝ приказватъ за национално вѣр-

ховенство; четвъртата посока бѣ борбата срещу опартизаняването на младежта ни; петата посока бѣ борбата срещу неяснитѣ и опасни тенденции на единѣ конспиративенѣ кръжѣ, превърналѣ се впоследствие на революционна власт, отъ които тенденции едни бѣха най-яснитѣ, а именно републиканскитѣ тенденции.

Когато, г-да, личности, за които споменахъ преди малко, безъ свѣтъ и нравствени сили считаха българската държава преди две десетилѣтия, въ които живѣха, и въ различни моменти отъ това време, за едно случайно и временно образование, когато тѣ бѣха идеолози на антинационалното върховенство, стотици и хиляди български младежи се изредиха въ свои организации и въ своята младежка дейтелност изъ цѣлата ни земя възвѣстяваха и проповѣдваха една идея и едно вдѣхновение: върховенството на българската нация.

Азъ ще ви кажа нѣкои нѣща, които вие може би не знаете. Въ една революционна нощъ основитѣ на господствуващия поредѣкъ се промѣниха и сутринята държавата осъмна съ новъ правовѣ редѣ. Върху това ще се произнася историята. Азъ искамъ, обаче, само да спомена, че младежитѣ именно бѣха повикани въ тази сграда на Народното събрание да съставятъ идеологията и организацията на българската младежъ. Искамъ да напомя единѣ фактъ, и то не за ефектъ, но за да имате предвидѣ държането и отношението на българската младежъ тогава. На 24 май 1934 г. Българскитѣ националенѣ студентски съюзѣ, който въ своитѣ хилядни манифестации излизаше винаги съ много и различни лозунги, този пътъ излѣзе съ единѣ единственѣ лозунгъ отъ 6 думи, който на нѣколко пѣти трѣбваше да се пише, по плакардитѣ, защото изчезваше. Сутринята Студентскитѣ съюзѣ потегли съ следния лозунгъ: „Да живѣе България, да живѣе Царятъ!“ (Ржкоплѣскания) — петъ дена следъ преврата на 19 май. Следъ това бѣха повикани представителитѣ на отдѣлни организации, създадени всрѣдъ младежта въ сградата на Народното събрание въ една отъ залитѣ и започна тукъ отъ тѣхна страна поставянето на единѣ идеологиченѣ въпросъ — националниятъ идеалъ. Тукъ стана едно сблъскване между две доктрини: едната доктрина на единѣ краенѣ политически кръжѣ, името н. който не желая да споменавамъ и който споредъ мене, и споредъ общото убеждение на други службѣ не на българскитѣ интереси, и друга доктрина — на националистическата младежъ обособена въ много национални организации. На 21 юлий 1934 г., събрана въ известно мѣсто, тази националистическа младежъ излѣзе съ едно отворено писмо до тогавашното правителство, до тогавашнитѣ ръководители на „Обновата“, съ което заяви, че нейното сътрудничество и нейното участие въ така наречената „Обществена обнова“ е несъвѣстимо съ идеитѣ на българската младежъ. (Ржкоплѣскания) И тогава, г-да, именно, тази „Обществена обнова“ остана съ инициалитѣ си, вѣтъ си нули, за да сочи символично известно мѣсто.

Българскитѣ националенѣ студентски съюзѣ, на който азъ имахъ честта тогава да бѣда председателъ, се яви предъ тогавашния министъръ-председателъ г-нъ Кимонъ Георгиевъ и изнесе предъ него своята идеология. На конгреса на Съюза въ Берковица дойде и самотната воля, останалиятъ самотенѣ човѣкъ, къмъ когото питаехме най-голяма любовъ и у когото намѣрихме възможностъ и въра единствено да се присѣдинимъ, да се закриляме отъ него като истински останалѣ стълбѣ въ тази държава. Тогава се изнесе именно идеологията конкретизирана въ една резолюция. Разискванията и речитѣ на конгреса тогава не се предаваха по радиото, защото радиото бѣше прекъснато именно, за да се избѣгне пропагандата на изповѣданитѣ отъ страна на българската младежъ идеи.

Тази национална идеология, която, както ви казахъ, се изнесе и се конкретизира, особено когато трѣбваше да се води борба срещу една властъ опасна въ погледитѣ на българската младежъ, се изповѣдаше и се изрази навремето отъ Лазаръ Поповъ, д-ръ Никола Минковъ, който главно говори въ една отъ залитѣ на това Народно събрание, д-ръ Божко Ковачевски, говорившиятъ Батембергски, Александъръ Пѣдаревъ, Иванъ Апостоловъ, понастоящемъ професоръ въ Университета, д-ръ К. Манчевъ и други господа, които присѣдстваваха на една среща и подписаха въпросното писмо. Азъ ще се помъжа да обобща тази идеология въ следнитѣ мисли. Тя не е нито прецизирана, нито нѣкъде е записана въ нейнитѣ конкретни изрази, които могатъ да обединятъ като законъ българската младежъ, но тази идеология е издигната отъ българската младежъ, тя е следвана и то въ трудни моменти. Тази идеология е следната: националниятъ идеалъ трѣбва да бѣде въ основата на възпитанието на българската младежъ. Неговиятъ девизъ може да се изрази въ следнитѣ думи: величие и безсмъртие на свободното, независимото Българско Царство.

Защото безсмъртието принадлежи на нацията. Живитѣ човѣшки сѣщества, които я съставляватъ, иматъ своята сѣдба на нѣщо, чийто край е неумолимо опредѣленъ съ смъртта, понеже тѣ сѣ мимолѣтни и преходни сѣщества. Гражданинтѣ, индивидитѣ на настоящето, които иматъ своята лична житейска целъ опредѣлена, личното си или колективното си благополучие, не могатъ да се покриватъ съ целта на Върховенството — Нацията. Не може въ името на една помалко колективни или лична целъ на благоденствие за настоящето, Върховенството — Нацията да хвърли всичкитѣ свои сили, за да осъществява това благополучие. Защото, ако времето отъ 40 или 50 години представлява сѣдбата на отдѣлни индивиди или на множество човѣшки индивиди, представляващи едно поколѣние, сѣщото това време представлява въ сѣщностъ единѣ мигъ, една прашина отъ живота на една здрава нация, върховната целъ на която е безсмъртието. Нацията е върховно въплотение на миналото и на неговитѣ вѣкове въ всички поколѣния. Една нация, а особено българската, се съставлява отъ повече мъртви, славата, величието и страданията на които винаги живѣятъ между живитѣ заедно съ могъщитѣ паметници на наследената и завещана отъ хилядилѣтия територия, култура и човѣшки родъ. По този начинъ миналото винаги живѣе въ настоящето. По този начинъ се извършва едно величаво оплождение на нацията, бъдещето на която се намира винаги въ своя зародишъ, който крепне въ утробата — духътъ на настоящето. По този начинъ не едно поколѣние може да свързва въ ограниченитѣ рамки на държавно устройство всички поколѣния на единѣ народъ, по този начинъ сборътъ на всички поколѣния — мъртви, неродени и живи — е равнодействаща сила, която се сѣреми къмъ националния идеалъ, а именно цѣлостното обединение на нацията въ своя независима свобода, велика и безсмъртна държава. Въ жизнения пътъ на една нация често пѣти тази национална стремителностъ прелива рамкитѣ на нацията. Тя води непрекъснатата борба за сѣществуване съ другитѣ нации. Често пѣти се прелива тази национална стремителностъ, за да залѣе едно необятно пространство по време и територия. Така тази национална стремителностъ чрезъ своя не само воененѣ гений, но чрезъ своето духовно могъщество — култура, наука, изкуство, литература, музика и пр — е оставяла белегъ на всички човѣшки цивилизации, а въ българската история тази национална стремителностъ е блестяла съ славния Симеоновъ златенѣ вѣкъ. Съпротивителната сила на една нация се представлява и въплотява въ вѣчно живата рѣзка между всички поколѣния на нацията. Именно това е народътъ. А силата на единѣ народъ се измѣрва чрезъ неговата дисциплина, чрезъ привързаността и чрезъ любовта между съставляващитѣ го единици. Единѣ народъ се подготвя къмъ това чрезъ възпитанието на своята младежъ. Ето защо това възпитание не може да бѣде въ една близостъ или въ духа на партийно-политическитѣ различни догми, защото тѣ раздѣлятъ на непримирими и враждувачи лагери българския народъ. Възпитанието не може да става и въ името на благороднитѣ прояви на политиката — политиката като срѣдство за осъществяване на националния идеалъ — затова, защото политиката въ този благороденѣ смисълъ и въ тази благородна форма е все пакъ нѣщо малотрайно, нѣщо неясно, по нѣкога твърде временно и твърде промѣнчиво.

Не може съ така рѣзкитѣ амплитуди на външната и вътрешна политика на България да се свързва възпитанието на нейната младежъ. Възпитанието на младежта може да става само въ името на едно вѣчно и несмѣняемо отъ никого вдѣхновение. А то е именно националниятъ идеалъ, който не може да бѣде промѣненъ отъ никакви политически епохи, отъ никакви политически режими и отъ никакви временни правителства.

Следователно, поставя се въпросътъ: каква е ролята на настоящия политически режимъ, на настоящата Камара, на законодателната властъ и на настоящето управление, въ лицето на Министерския съветъ? Тя е: да бѣде безкористниятъ учредителъ на това ново възпитание, обаче не само за една голяма частъ отъ българската младежъ, а за всички български младежи, безъ изключение. И тамъ, въ това възпитание трѣбва да се вложатъ мѣдритѣ идеи за социална справедливостъ, за които тукъ на нѣколко пѣти се оповестиха исторически декларации като напѣмѣръ: решителна подкрепа на бедствуващитѣ слоеве на населението, миръ, но миръ съ социална справедливостъ и т. н.

Г-да народни представители! Минавамъ на въпроса за свободата на политическото възпитание. Искамъ да ви направя интересни цитати, затуй защото на насъ ни говориха, че този законопроектъ е антиконституционенъ, че той угнетява духа и унищожава свободата на българската младежъ и я възпитава въ духа на една хилавостъ, на сѣна безхарактерностъ.

Предъ миналата Камара г-нъ професоръ Консуловъ изнесе едно отворено писмо, въ което, между другото, пише за ролята на Българския учителски съюзъ въ 1933 г., въ професионалния органъ на който — в. „Съзнание“ — сж печатани редица статии, отъ които нѣкой сж съ следния смисълъ: (Чете) „Троцки заклева свѣтовния пролетариатъ да изгради единния фронтъ между комунисти и социалисти... на този зовъ трѣбва да се отзове учителътъ лѣвичаръ... трѣбва той да бѣде мостътъ, който да свърже двата враждуващи брата“. „Да установимъ преди всичко, чия рожба е Българскиятъ учителски съюзъ. За всички стари учители и за всички млади, които не мислятъ, че историята започва отъ тѣхното събуждане, е ясно, че Българскиятъ учителски съюзъ е творение на учителитѣ лѣвичари“. „Той, Българскиятъ учителски съюзъ, трѣбва да пренесе своето влияние и върху другитѣ професии и партийни движения и да го насочи назадъ къмъ марксизма, къмъ единния фронтъ съ социалиститѣ, за една обща работа за издигане и организиране на класата“.

И най-важното: „Управителниятъ съветъ на Българския учителски съюзъ на 23 юлий 1925 г., съ протоколъ № 1 въ гочката отъ дневния редъ „Вжтрешно-организационни директиви за пропаганда“ взема следното решение: „Специално за ученицитѣ въ педагогическитѣ училища и институтитѣ трѣбва да се ангажиратъ образцовитѣ учители, съюзни членове, да вкаратъ съюзнитѣ издания между младежта“.

И продължава г-нъ професоръ Консуловъ: „Всичката тази духовна храна съ помощта на вестникъ „Съзнание“ и на върнитѣ партизани-учители се раздава на децата. Следъ това се чудимъ, защо младежта въ този периодъ отъ време даваше тѣ често прояви на отрицателно отношение къмъ държава, къмъ родина, къмъ национални идеали. Кой е зинovníятъ предъ историята на нашата страна? Дали тѣзи невинни, идеалистично настроени младежи, които изпълниха затворитѣ, или онѣзи, които ги пратиха тамъ?“

Азъ вземамъ този типиченъ случай, за да видимъ, до каква степенъ на престижностъ отиваше възпитанието въ името на идеята за свободата на политическото възпитание — специално говорейки за българската младежъ и нейното положение — за да изтъкна какъ въ миналото учителътъ отиваше да хвърля въ тая душа смута на политическата доктрина и на политическата утопия.

Ето ви още единъ цитатъ. Той се отнася за г-нъ Коста Божиловъ — съжالياвамъ, че го нѣма тукъ — понеже той плаче за единъ идеалъ на българската младежъ: конституцията. Обаче за кя конституция, не можаме да разберемъ. Ние можемъ да си представимъ коя е тая конституция — въ всѣки случай тя не е българската. (Чете)

„Въ хубавата статия на д-ръ Христо Пенчевъ, въ списанието „Органъ“, книжка 1, отъ 1933 г., „Изучаване на нравствено недѣлалата младежъ и социални инициативи за нейното закрѣпѣне и възпитание“, на стр. 200, четемъ интереснитѣ резултати отъ една анкета, направена между гимназиста за тѣхното отношение къмъ покушението въ софийската съборна църква Св. Недѣля на 16 априль 1925 г. Отъ запитанитѣ ученици 82% сж възмущение поради атенатата, но 15% проявяватъ съвсемъ друго отношение. Такива най-вече сж се указали осмокласници, нѣкои отъ които изтъквайки, че целта е била да се избиятъ царътъ, министритѣ, народнитѣ водачи и да се большевизира България, даватъ следнитѣ зловещи отговори: „Тѣй като целта не е могла да се постигне, остава само да се съжالياва“; „Ако атентаторитѣ сж извършили това деяние безъ користъ и сж се ръководили отъ идеята за комунизъмъ, азъ имъ давамъ право“; „Тѣ заслужаватъ смъртъ, защото не сж съумѣли да извършатъ добре плана си“. Въ единъ класъ, процентътъ на момчетата съ такъвъ свирепъ моралъ е билъ 31.5%“.

Г-да народни представители! Както виждате, ние имаме много ясна картина, съ нейния типиченъ резултатъ, отъ възпитание въ свобода на политическата мисль на нашата младежъ. Въ това възпитание участвуваха главно две сили. Единитѣ бѣха противодържавнитѣ, за които направихъ два цитата. Първиятъ, отнасящъ се до учителството, което бѣше социализирано, а следващиятъ — вне разбирате това — отнасящъ се за комунизма.

Обаче, въпрѣки това, ние търпимъ тукъ въ тази Камара много тежки обвинения — особено ние, по-младитѣ членове на тази Камара — за унищожението на най-ценното благо на българския гражданинъ, именно неговата свобода, неговото право на свободенъ духъ. Отъ обективно гледище, трѣбвало би наистина да видимъ, къде и кога е имало унищожение, дали сега или въ миналото. Ние спокойно можемъ да зададемъ въпросъ на онѣя, които се зорятъ задъ паравана, нареченъ политическа свобода:

презъ 55-годишното свободно съществуване на България, какво направи тази система съ най-голѣмото и ценно благо — живота — на неисклюма плеада български, какъвто бѣше Стефанъ Стамболовъ, който бѣ съсѣченъ на улицата като животно, какъвто бѣше Александъръ Стамболийски, голѣмиятъ синъ на българското селячество, който бѣше убитъ като звѣрь? Не стана ли сжщото нѣщо и съ Михаилъ Такевъ, народниятъ трибунъ? Не стана ли сжщото нѣщо съ бисера на нашата реторика, д-ръ Геннадиевъ? Не стана ли сжщото съ Петковъ, баща и синъ? Не стана ли сжщото съ Алеко Константиновъ? Не сж ли тия случаи доказателство, до каква степенъ въ миналото се унищожаваше не само свободата на възпитанието и духа, а и най-ценното благо, каквото е животътъ?

Не искахъ да се спирамъ върху този мраченъ въпросъ и да възкресявамъ тѣзи мрачни събития, но действително много въпроси имамъ да зададемъ ние, по-младитѣ хора, които търпимъ много тежки обвинения, клевети и интриги, особено когато се отнася за младежта. Ние можемъ да попитаме, дали за тѣзи параванъ призрачно не се криятъ, бихъ казалъ, и нѣколко мъртви полкове отъ хиляди български младежи, които сж паднали въ политическитѣ борби, и да поискаме смѣтка съ бунтъ въ душата си и съ справедливъ гнѣвъ: защото се отне животътъ на тѣзи хора, на които сждбата даде върховното щастие да живѣятъ достойно като граждани и мажествено да умратъ за родината, особено сега, когато българската държава евентуално би имала нужда, пазейки се отъ свѣтовния пожаръ, да организира и мобилизира всѣка своя жизнена съставна частца?

Азъ не бихъ желалъ да продължавамъ въ този духъ, защото тѣзи спомени сж твърде тежки и мрачни за насъ. Но когато говоримъ за свобода и унищожение на свободата, трѣбва да знаемъ, че единъ день историкътъ, който ще пише историята на българското царство, всичко друго може да пише за младитѣ хора, които дойдоха въ настоящия Парламентъ, вдѣхновено да служатъ на своя народъ, може да имъ припише дефекта, че сж изпращати нѣкои да чукатъ камъни и да правятъ пжтища, може да имъ припише дефекта, че сж ограничили печата и сж допустнали цензура, но въ никой случай нѣма да имъ припише престѣпленieto, че главата на единъ българинъ е паднала отъ рамената му, покосена отъ братоубийствена партизанска рѣжа. (Ржкоплѣскания) Защото, г-да, въ настоящия режимъ се издига по-силно като блестяща идея една по-голяма проблема — това е проблемата за запазване живота и здравето на заченатото българче, което ще излѣзе отъ утробата на българската майка, за да стане българско дете, което ще израсте младежъ, за да стане гражданинъ на тази страна. На това негово най-голѣмо благо — животътъ, създаденъ съ безумна любовъ и грижи отъ неговитѣ родители — никой нѣма право да посѣга.

Ако единъ режимъ може да издигне въ светния най-висшето благо на гражданина, сигурно този режимъ ще може да издигне въ култъ и други ценни блага на българския гражданинъ, отбелязани въ българската конституция.

Минавамъ, г-да народни представители, къмъ срѣдствата за постигането на целта. Както казахъ, споръ не може да има за целта на настоящия законопроектъ, която е: създаването на една самобитна българска идеология, въ името на която да бѣде възпитавана българската младежъ. Тукъ стремението къмъ самобитност, къмъ народностенъ битъ, къмъ българско въоръжение е естественъ и той е необходимъ. Обаче въ подбора на срѣдствата не може да има сжщитѣ стимули. Има обаче и единъ стремежъ да се догонятъ достиженията на най-цивилизованитѣ народи, въ всички области на човѣшката култура. Вѣчниятъ стремежъ на всѣки народъ е да не изостане назадъ отъ културнитѣ народи. Ето защо, безъ съмнение, ние трѣбва да търсимъ да гадаемъ, да се поучаваме най-вече отъ успѣхитѣ или неуспѣхитѣ на другитѣ народи, за да извлѣчемъ полза отъ историческитѣ истини.

Обаче азъ тукъ бихъ желалъ да опровергая една версия, която се п. стна, че българскиятъ законопроектъ за организиране на младежта билъ преводъ отъ италианския такъвъ. Наистина, авторътъ на тази версия си послужи съ една великолепа фигура. Тази фигура бѣше, че трѣбвало да има единъ великъ режимъ, като италианския, и единъ великъ Мусолини съ талантливѣ помощници въ Италия, а не бездарнитѣ помощници на онѣя, които ръководятъ сждбнитѣ въ България. Тази фигура можеше да мине безъ това злопоставяне на истината, защото въ създаването на законопроекта участвуваха нѣколко голѣми организации. Този законопроектъ се е работилъ две години, имало е около 10 заседания, имало е изказани особени мнения на отдѣлни организации и т. н. Съ това азъ искамъ да освѣтя Парламента върху истината по изработването на

този законопроект. Върно е, че въ последните си два фазиса той не мина през тия комисии, които се събираха въ Министерството на народното просвещение, но все пак тѣзи комисии сѣ които създадох сѣщината на законопроекта. Въ нѣкои отъ заседанията на тѣзи комисии азъ поддържахъ, поддържамъ и тукъ, ще поддържамъ и въ комисията нѣкои конкретни положения, на които, обаче, нѣма да се спирамъ подробно тукъ, защото искамъ сега да се изкаже по по-големитѣ въпроси.

Поддържамъ, заедно съ други, идеята за създаването на два отдѣла къмъ дирекцията: за духовно държавно-гражданско възпитание и за физическо възпитание. Между другото искамъ да напомня и това, че въпросътъ за физическото възпитание на българската младежъ е разрешенъ съ закона за физическото възпитание отъ 10 мартъ 1931 г., споредъ който законъ физическото възпитание е задължително за българската младежъ.

Направиха се тукъ много дълги екскурзии, като се почна още отъ Спарта, Елада и т. н. за ролята на възпитанието и за състоянието на това възпитание въ другитѣ държави. Азъ, обаче, искамъ да класифицирамъ системитѣ за възпитанието на младежта въ всички държави въ следнитѣ три категории: изцѣло държавни грижи — въ Германия, Русия, Италия, а сега — Франция, Словакия, Румъния, Гърция, а също така и Турция; полудържавни грижи — Унгария и Югославия и свободно — въ Англия, Швеция и по-рано Франция. Тия грижи именно установяватъ една задача, поставена въ всички организации: въ Унгария — „Левенте“, въ Гърция — „Неолеа“, въ Румъния — „Стража цѣрей“, въ Турция — Кемалистката организация, която нѣма име, и т. н., които целятъ да осигурятъ правилното, цѣлостното развитие на младежта.

А най-важнитѣ възпитателни и образователни срѣдства за съвременнитѣ народи сѣ тѣлеснитѣ упражнения. Това е установено навсѣкѣ. И азъ ще ви докажа това не съ празнотумства и голословия, а съ данни и съ факти. Така напр., въ френския вестникъ „Пари соаръ“ отъ 2 септември т. г. се пише следното: (Чете) „Когато преди войната ние викахме на високъ гласъ: дайте ни игрища, писти, поляни, управницитѣ на една заспаля Франция си затваряха очитѣ предъ действителността. Примѣрътъ на Германия, която сполучи да формира една атлетическа младежъ, пълна съ ентузиазмъ, оставаще равнодушни тѣзи които ржководѣха сѣдбинитѣ на страната. Сега всичко е смѣнено. Сега ще се занимаваме съ здравето на детето още отъ първитѣ отдѣления. Всички училища въ Франция ще бждатъ снабдени съ писти и терени за спортъ. Предвижда се да се направятъ въ единъ периодъ отъ 5—6 години 2.000 училищни стадиона. Два сѣ вече направени. Въ разстояние на три седмици, въ началото на тая зима, Франция ще притежава 400, а въ една година. — 4.000. Отлично начало съ голѣми надежди. Този пътъ не се губи време. Франция, скоро ще конкурира на Германия, въ която спортътъ е надъ всичко“.

Г-да народни представители! Азъ започнахъ съ Франция не за друго, но затуй защото често пъти отъ горчивинитѣ и тежката сѣдба на една велика нация, каквато е Франция, която падна въ крушението на едно поражение, могатъ да се извлѣкатъ ценни поуки за нациитѣ, които искатъ да стегнатъ своето бждеще и да го охранятъ.

Германскиятъ спортенъ райхсминистъръ фонъ Чамеръ ундъ Остенъ, който идва въ България, въ публичната си беседа изнесе данни, които сѣ потресающи, които сѣ странни и чудни за насъ. Той, напр., заяви: (Чете) „За насъ, германцитѣ, спортътъ е предварителна школа за национална отбрана и затова и презъ войната е поддържанъ съ всички сили и възможности. Служебнитѣ предписания на германския въздушенъ флотъ, чийто успѣхи сѣ ви известни — това сѣ славнитѣ успѣхи на германскитѣ парашутисти презъ войната, известни на цѣлъ свѣтъ и на васъ — сѣ изразени въ следния лапидаренъ изразъ: спортътъ е основата на боевото обучение и е недѣлима частъ отъ военната служба; истинскиятъ спортъ, обаче, а не обикновенитѣ военни упражнения съ спортенъ отенкъ“.

Ето, г-да, една голѣма нация, която не само съ своето културно могѣщество, но и съ своята сила, установява като безспоренъ фактъ, че тя, която е създава по единъ начинъ, чрезъ едни срѣдства, възпитанието на своята младежъ, действително може да представлява примѣръ за насъ българитѣ. И азъ искамъ да си послужа съ сѣщитѣ тия данни, за да установя, че въ Германия грижитѣ за спорта сѣ държавни грижи. Затова въ всички институти на партията, въ всички училища, въ армията и пр. има специални щабове за спортни ржководители. Тамъ спортътъ е, както казахъ, държавна грижа и всички сѣ длѣжни да се грижатъ за неговото насърчение.

А голѣмиятъ водачъ, магьосникътъ не само на младежта, но и голѣмиятъ победителъ въ една грандиозна международна борба, Хитлеръ — този майсторъ на дър-

жавното строителство — създаде една нова революционна теория, една философия, бихъ казалъ, г-да, за спорта, за духа и за тѣлото. Той казва така: (Чете) „Човѣкътъ живѣе на този свѣтъ преди всичко чрезъ тѣлото си. Тѣлото е инструментътъ на неговитѣ дѣла, инструментътъ на неговата воля“. Тѣзи свои разбириания Хитлеръ е изразилъ въ известната си книга „Моята борба“ по следния начинъ: (Чете) „Народната държава трѣбва да нагоди възпитателната си работа на първо мѣсто не само къмъ наливане на голи знания, но също и къмъ създаването на здрави тѣла. Едва тогава, на второ мѣсто, идва развитието на душевнитѣ способности. Тукъ, обаче, на върха на развитието на характера трѣбва да застане каяването на волята и решителността, свързани съ създаването на чувството за отговорност. И чакъ тогава, на последно мѣсто, идва научното обучение. Народната държава трѣбва да изхожда отъ предпоставката, че единъ слабо образованъ въ областта на наукитѣ, но тѣлесно здравъ човѣкъ, съ добъръ и твърдъ характеръ, изпълненъ съ решителност и волева сила, е много по-цененъ за нацията, отколкото единъ духовно обогатенъ слабакъ. Единъ народъ отъ учени, които тѣлесно сѣ изродени, волево сѣ слаби и, следователно, сѣ малодушни миролюбци, не могатъ да завладѣятъ небесата, а и на земята не могатъ да осигурятъ съществуването си. Въ тежката и сѣдбоносна борба пада рѣдко този, който малко знае, а всѣкога онзи, който извлича отъ своитѣ знания най-слабитѣ заключения и ги превръща най-жалко въ дѣло. Следователно, тукъ трѣбва да съществува една установена хармония. Едно мързеливо тѣло не става ни най-малко по-естетично чрезъ лжчезаренъ духъ, тъй като и най-възвишеното духовно образование не е достатъчно, когато неговиятъ носителъ е тѣлесно упадналъ и осакатенъ, а по характеръ е малодушенъ, колебливъ и страхливъ. Това, което старогръцкиятъ идеалъ за безсмъртната красота опредѣля, е чудното съединение на тѣлесна красота съ лжчистъ духъ и благородна душа“.

Ето ви, г-да, революционнитѣ разбириания на великитѣ строители на Германия за възпитанието на младежта въ своята държава. И това не е само една идеология, но това е нѣщо превърнато въ дѣло. Ето какво казва по-нататѣкъ фонъ Чамеръ ундъ Остенъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Изтече Ви времето. Привършете.

Иванъ Батембергски: Г-не председателю! Моля да ми дадете възможностъ още известно време да говоря по този въпросъ, по който единствено ще моля народното представителство да ме изслуша. Другитѣ говориха по часъ и половина.

Обаждатъ се: Нека се изкаже.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Всички говориха по единъ часъ.

Обаждатъ се: Да се изкаже, г-не председателю.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Моля ви се! Азъ прилагамъ правилника.

Иванъ Батембергски: (Чете) „Германската територия се съществено отличава отъ другитѣ поради това, че при всѣко село се ярко очертава подредено спортно игрище, а около по-големитѣ селища се извива вѣнецъ отъ подобни спортни строежи“.

Презъ 1935 г. Германия е притежавала следнитѣ съоръжения: (Чете) „Тогава Германия е имала 150.000 спортни съоръжения отъ всѣкаквъ видъ съ обща квадратура 745 мил. кв. метра, половината отъ които сѣ мѣста за безмоторно летене. Игрищата сѣ били къмъ 42.000, отъ които 861 сѣ стадиони съ повече отъ 30 хектара повърхнина, което представлява 4.2 кв. метра на глава отъ населението. Тѣзи игрища сѣ притежавали не по-малко отъ 6.000 атлетически писти. Германия има 10.000 гимнастически салона, 8.300 тенис-игрища, 52 игрища за голфъ, 1.170 пързалки и т. н.“

По-нататѣкъ Фонъ Чамеръ Ундъ Остенъ продължава: (Чете) „При това положение на нѣщата являе, че едната трета отъ германския народъ е спечелена за тѣлеснитѣ упражнения. Това е резултатъ отъ една седемгодишна упорита работа въ Германия по отношение на спорта“.

Г-да! Тия сѣ даннитѣ за младежкитѣ държавни организации у всички народи, отъ проучванията на които се установява, че действително 2/3 отъ възпитанието на младежта е физическото възпитание. И когато тукъ се отричаше физическото възпитание, азъ считамъ, че за това

Няма никакъв аргумент, защото не физическото възпитание въ неговото правилно приложение е вредило на българската младеж. Напротив, утопичните идеи и политическите доктрини са били, които са създавали нещастия и за българската младеж, и за българската държава. И когато известни господа си позволиха тук да се надсмиват съ строя и съ маршировката, азъ искамъ да имъ напомня, че този строй и тази маршировка са едни отъ най-големитъ постижения на българския народъ. Съв- товно дори ние сме известни чрезъ тяхъ. И когато се по- ставя въпросътъ какъде трѣбва да потегли българската младежъ, съ утопичитъ или съ политическитъ доктрини, които ще ѝ се създадатъ, или съ маршировката, съ строя, съ становетъ, съ беседитъ при тяхъ, край лагернитъ ог- нове, съ мистиката, която се създава у насъ както и въ други народи, азъ заявявамъ, че нашата младежъ трѣбва да потегли именно съ строя, съ маршировката, защото, ако тѣ можаха да бждатъ гаранция за силата на единъ институтъ, за могѣществото на нашата държава, тѣ сиг- урно са гаранция за доброто, за бждещето на българската младежъ, която ще потегли съ маршъ и маршировка, съ строй къмъ тамъ, където я зовеиъ ние често пъти въ своитъ проповѣди, въ своитъ речи, а именно — къмъ на- ционалното възражение на българския народъ.

Две думи искамъ да отдѣля по единъ въпросъ, по който въобще никой досега не е изказвалъ и който не бихъ же- лалъ да мине контрабанда въ пленума на Народното съ- бране. Въ чл. 6 отъ закона се го-ори, че въ организа- цията „Бранникъ“ могатъ да членуватъ само младежи българи, а не български поданици. Тукъ азъ искамъ именно да спомена, че за първи пътъ ние поставяме ра- совия въпросъ не по отрицателенъ начинъ, а по единъ чисто положителенъ начинъ установяваме не расовата, а националната проблема у насъ за нашата младежъ, която трѣбва да възпитаваме, а именно, че тамъ ще иматъ право да бждатъ възпитавани подъ грижитъ на своята държава само младежитъ българи. (Ржкоплѣскания) А кои са тѣ! — Отговаря чл. 4 отъ закона за българското поданство — тия, които са родени отъ родители българи. Защото, г-да, едно все пакъ сигурно ще трѣбва да научимъ, а то е, че историята не познава движението „задненъ ходъ“. А за- конътъ за защита на нацията и този законъ за организи- ране на българската младежъ, които са вече една брънка отъ системата на национално законодателство, представя- ватъ за младитъ български поколения тона, въ който тѣ ще се вслушватъ, тона, съ който тѣ ще запѣятъ; само съ тази разлика, че въ бждещата история тѣ сигурно съ по- голѣма смѣлостъ и съ по-голѣма национална гордостъ ще запѣятъ. Ето защо иностранный элементъ трѣбва да бжде отстраненъ отъ организацията на българската мла- дежъ, която въ името на националното самосъхранение ще бжде отдѣлно възпитавана. (Ржкоплѣскания)

Правя възражения, г-да, принципиални по името „Бран- никъ“. Тѣ се отличаватъ абсолютно отъ направенитъ до- сега възражения, заради това защото споредъ менъ името на една организация трѣбва да бжде символъ и знаме на възпитаниитъ и последователитъ, които я следватъ и се възпитаватъ тамъ. Ако не опредѣляме нѣщо ясно и кон- кретно, поне то да не е опровержение на психозата, въ която живѣемъ. Защото психозата за отбрана, г-да, премина. Ние преживѣхме 20 тежки години, когато въ много слу- чай трѣбваше да претърпимъ национални унижения. Ко- гато ще възпитаваме младежъта, трѣбва да знаемъ, че ние не сме една Швейцария, че ние не сме една статична държава, а сме една динамична държава, че ние сме една държава, която служи на идеята на справедливия реизи- онизмъ. И когато се поставя въпросътъ какъ да стане съ тази българска младежъ, организирана въ отдѣлнитъ организации, дали ние ще трѣбва да унищожимъ този националенъ капиталъ, какъто представляватъ тия орга- низации, или ще трѣбва да ги подкрепимъ, когато отъ насъ постоянно отъ тази трибуна се вещаеха различни нещастия и злощастия, катастрофи и отговорности и ни се напомнятъ все тѣжки картини, азъ искамъ да ви на- помня именно една такава картина, г-да. Обаче тя не бѣше въ наше време. Това бѣ картината, когато държа- вата ни бѣше предъ бездна и народътъ ни предъ бунтъ, когато българската младежъ въ нейното мнозинство бѣше въ безпѣтица и въ делириумъ пѣше интернационала, мя- тежно размахваше червеното знаме, защото българи чуж- денци въ българската държава, родени въ своята соб- ствена страна, създаваха една младежъ безъ вѣра и лю- бовъ, безъ домъ и семейство, безъ Богъ и родина.

Тая картина, обаче, днесъ не съществува. Ние се на- мираме въ друго време — не въ време на междоусобици, не въ време на политически борби, а въ време, когато бла- годарение мѣдростта, бѣлѣска и величието на царския скиптеръ, съ който се вдѣхновяватъ и се чертаятъ съ- дбинитъ на третото българско царство, ние видѣхме на- деждитъ, които се открояватъ на българския хоризонтъ, да ставатъ една реалностъ и ние да преживѣемъ като на- ция първия денъ на нашето национално възкресение и да чакаме за останалитъ още 3 дни отъ него. (Ржкоплѣска- ния)

Младежъта, г-да, представлява днесъ една друга кар- тина — младежъ, която отива призована отъ камбания звѣнъ на църквата, отъ Евангелието, не съ развѣти пар- тийни или червени знамена, а отива съ своето национално знаме. Тази младежъ е събудена. Тя е въ единъ моментъ на зелико събуждане на младитъ български поколения. Въ тая работа, г-да народни представители, са вложени усилията на много и много български младежи, които из- горѣха здравето си и бждещето си. Когато други пропо- вѣдваха други върховенства, антinationалини — за да почнатъ да приказватъ после отъ всѣкъде за национално върховенство, следъ като бѣха преминали презъ всички възможни политически идеологии — тая младежъ и ней- ното състояние, което е превърнато въ една надеждна картина, даваше упование на нашия народъ за неговото бждеще съ нейнитъ организации чисто националистически и надпартийни.

А тѣ са нѣколко. Това е Българскиятъ юношески ту- ристически съюзъ, създаденъ въ 1908 г. и продължилъ своята деятельность въ 1918 г., който изхвъркна отъ срѣ- дата на гимназиститъ, за да полети къмъ планината и свършената красота, за да призовава младежъта за опоз- наване на родината съ девиза „Опознай родината си, за да я обикнешъ“. Въ една грамадна деятельность на строи- телство, на конструктивна идея за възпитание на тази мла- дежъ, той бѣше предвестникъ, г-да, за образуване на оста- налитъ нови организации, които се носятъ отъ нашитъ млади поколения. И азъ искамъ да ви напомня това, което стана на конгреса на съюза въ Дупница презъ 1922 г. Младежи, за които г-нъ Коста Божиловъ разправя, че иматъ вѣра и любовъ къмъ българската конституция, съ смѣщата вѣра и любовъ се бѣха облѣкли въ червени ризи и въоръжени съ кирки и чукове, съ бомби и орѣжия, дойдоха въ конгреса и пѣйки „интернационала“ нахвър- лиха се, обѣскаха се съ младежитъ туристи и се дадоха тамъ човѣшки жертви, пролѣ се кръвъ. Ние младитъ мо- жехме да пѣемъ само „Шуми Марица“, да се бунтуваме, и тамъ си дадохме дума, че ще трѣгнемъ по единъ не само просвѣтенъ, но и ударенъ пътъ.

Сѣщото се отнася и за Българския националенъ сту- дентски съюзъ. Въ аудиториитъ на българската „Алма матеръ“, която изпращаше космополитична интелигенция въ срѣдитъ на българския народъ, преди 15 години из- лѣзе организацията „Христо Ботевъ“, за да се прояви следъ нѣколко години Българския националенъ студентски съюзъ. Тия организации създадоха нови принципи, нови идеали, нова вѣра, новъ мирогледъ въ българската млада интелигенция въ „Алма матеръ“. Тамъ тѣ създадоха сво- итъ принципъ на надпартийностъ, на академичностъ, на родолюбие. Тѣ водиха една много тежка и много непо- силна борба съ тогава съществуващия комунизъмъ, за- щото тогава бѣше още ретроградно, бѣше смѣшно и подигравателно да се наричашъ въ срѣдата на българ- ската интелигенция националистъ и патриотъ. Тоя Нацио- наленъ студентски съюзъ изнесе една грамадна борба, свика единъ ревизионистически конгресъ презъ 1933 г. а сѣщо така правѣше пропаганда въ всички столици въ чужди страни, където има български студенти, организи- рани къмъ него. Най-сетне той има своята историческа заслуга на 12 августъ 1934 г. въ Берковица и много и много свои заслуги. Ние най-сетне виждаме тоя Български националенъ студентски съюзъ да съгради единъ домъ тукъ предъ българското Народно събрание, който пред- ставлява споредъ мене гнѣздото на българскитъ млади орли. Виждаме въ долния му етажъ мензата, стола, къ- дето се хранятъ студентитъ, където се дава храна на хо- рата, които представляватъ една общностъ, единъ кръгъ, който копае едни противодържавни идеи. Тамъ се раз- насятъ идеи, които вредятъ и унищожаватъ възпитанието и националното чувство на българската младежъ. Она денъ са присѣствували г-нъ Рашко Атанасовъ и, мисля, г-нъ Никифоровъ, на единъ сервиранъ имъ обѣдъ отъ

българската националистическа академическа младеж. Председателят им е казал: „Да, г-да, днес има две мензи. Ние, Българският национален студентски съюз, сме тук, в „Москва“, в един ресторант на руски емигранти, а отатък с другите“.

Д-р Никола Минков: Тъзи, които построиха дома, сж вън от него, а ония, които бяха против неговото построяване, по силата на разпорежданията на академическата власт и по силата на закона, който се създаде миналата година, днес сж в гързлото на Студентския дом.

Иван Батембергски: Студентите националисти казват: „Има една разлика малка между нас и тях. Тя е, че тук ние продаваме живоописанието на Левски, а отатък продават живоописанието на Ленин. Друга малка разлика е, че тук ние, които сме, продаваме живоописанието на Ботев и неговите стихотворения, а отатък се четат и продават речите на Молотов и т. н.“

Аз поставям този въпрос и моля уважаемия г-н министър-председател да осветли народното представителство и най-вече тия, които така много се интересуват, известна ли е тая съдба на българското национално студентство и къде да отидем, за да възстановим достоянието на националното студентство, което заслужава и нашата възраст, и нашата усмивка, и нашата подкрепа (Ръкоплъскания)

Председателстващ Димитър Пешев: Свърши Ви се времето.

Иван Батембергски: Още малко.

Друга организация, г-да, това е „Отец Паисий“ — организация на български младежи, които също така от няколко години насам организират българската младеж в името на своя патрон. Там се събраха емигрантските сръби, българската емигрантска младеж и т. н. водеха борба главно срещу Ньойския договор. Вие знаете как миналата година и тази година тая младеж прояви своята мъдрост. Видяхме, че не се образуваха манифестации, защото тая младеж сж своята мъдрост разбираше тежкото положение на своята страна. Вие знаете, че преди това мимо полицейския камшик, мимо галоп на жандармите ставаха манифестации и тия младежи падаха на колене, пяха националистически песни и викаха: „Дайте ни земята“. Тия младежи повтаряха, повтарят и ще повтарят това. Бъдете уверени, че така възпитавана тая националистическа младеж, сж духа, който се създава въ нея, след като моли дълги и дълги години да ѝ бъдат дадени земята, ще бъде в състояние, ще съумее да намбри най-напред въ себе си материални и духовни сили да отиде и да завземе тия земи.

Искам да напомня на народното представителство също така и една друга организация — Българската национална спортна федерация, която бж създадена преди 17 години и която също така има своя много голям дял, един от най-големите дялове въ младата българска общественост. Аз ще избягна неудобството да говоря само хубави неща или да пледирам тезата на сръбата, която председателствам. Но аз искам да обърна вниманието на почитаемото народно представителство, че благодарение на тия организации можа да се постигне трансформирането на българската младеж въ оня образ, въ който ние я виждаме днес. Другарят на г-н Славейко Василев, и на много души от вас може би познат, Димитър Изанов, бивш народен представител, сега покойник, събра именно тия български младежи, които бяха въ безпътие и не знаеха какво да правят, вдъхна им идеал, вдъхна им разбиране, че спортът е само едно средство, а не цел. Събра около себе си плеада млади българчета, издигна им триколовното знаме, и той, запасният офицер, току що хвърля свой мундир, им вдъхна своята възраст и надежда и им даде лозунга: „Чрез спорта за величието на България“.

Вие сте чували за много неуспехи на българския спорт напоследък на няколко международни срещи. Но вие същевременно тръбате да знаете, г-да народни представители, че само сж частната инициатива спортният аматьор българин върши това, което му е възложено. Той има срещу себе си съперници, които получават грижите на държавата, които получават богатата от държавата, които получават и възпитанието и всички възможни

средства, както аз ви прочетох тук — съоръжения спортни и т. н. И въпреки това ние сж достоинство си спомняме, че още през 1924 г. близо до Ньой, а въ 1932 г. въ Българд, българските тимове изнесоха победа над тимове на всички балкански народи. Ние видяхме въ времето, когато България бж унижена, мачтата, която поема знамената на победителите, да поема и българското знаме, въещо се гордо и самоволно, милвано от звуците на „Шуми Марица“. Видяхме парижани и славяни балканци въ Българд да застават сж почит към тоза знаме, издигнато от българската младеж, за да напомня, че тук на Балкана живее един културен и свободен народ, който е дал и цивилизацията, и християнството, и писмеността на всички славяни, и че тая младеж, която го представлява, е достойна, и тогава когато тя има условия да представлява своя народ, представява го и ще го представлява достойно.

Преди да завърша, г-да народни представители, аз правя едно възражение по отношение на отбелязаните цели и задачи въ законопроекта. Считаю, че въ него се тръбва да се вмъкне изразът: да развиза у младежта чувството на социална справедливост. Защото, г-да — аз няма да цитирам данните, които съм събрал, понеже нямам тази възможност — установено е, че раждаемостта въ България намалява. Биологично ние сме една жизнена раса, обаче демографски ние страдаме от голяма смъртност вържд децата. И когато говорим за физическо възпитание, когато говорим за духовно възпитание, ние тръбва да вземем мерки срещу физическото израждане, въ което се намира българската младеж.

Ако провѣримъ въ занаятите, ако провѣримъ въ индустрията и пр., ще видимъ, че една армия от 100.000 български младежи работи при условия, които не сж съобразни сж законите за закрила на труда. Това не сж условия, при които тръбва да работят българските деца. Напр., 6-часовият работен ден по закона за хигиената и безопасността на труда стои неприложен. От обсега на закона за колективните трудови договори сж изключени сж една специална заповѣд на министра младежите, които сж калфи.

Аз считамъ, че положението на извънучилищната младеж, на децата работници, ще тръбва по един решителен начин да се подобри. И ако българското правителство намбри начин и намбри достатъчна смѣлост, за да извърши един революционен акт въ националното ни законодателство от гледище на досегашния порядък, аз считамъ, че то има дълг да извърши един такъв революционен акт и въ социалното и трудово законодателство за подобрене трудовите условия, при които работят българските младежи, за създаване на трудови палати и на трудови жилища, защото условията, при които живеят тия младежи, сж мизерни, наднищата е много малка, нехигиеничността напълно установена и храната абсолютно не питателна. Г-да! Не е достатъчно само да бъдат възпитавани българските младежи въ дух на национализъм и въ националните идеи; ние ще тръбва да внедримъ въ тях непременно и чувството на социална справедливост, защото национализмът безъ тоза чувство е вече отминал и остарѣл; защото нови течения има въ миогледа на българските млади поколения. Социалният патриотизъм е, който единствено може да стопли душата на младежта и да събуди, да изтръгне от нейното сърдце национален патосъ. И ако ние искаме действително нашите младежи да се приобщат, да се присъединят към дѣлото на българската младеж, което ще бъде създадено чрез настоящия законопроект, тръбва да възпитае младежите така, че тѣ да работят и копнѣят за оня ден, въ който и най-бедният български гражданин ще се счита като най-щастлив и най-вървен български поданик, защото сж единилъ своята участ сж участта на държавата си, обаче и тя е съединила своята участ сж участта на беднячеството въ България.

Завършвайки, г-да народни представители, аз се спирамъ на последния принцип, който считамъ, че тръбва да бъде прокаран въ законопроекта по отношение на значаването ръководството на организацията, а именно да се спазва следното: младеж води младежите. Защото, г-да, едно мъчително, едно особено чувство на безспокойство изпитваме, когато помислимъ кой ще бъде ръководството на новата организация, да не би и там да отидат хора, които търсят препитание — службогонци, чиновници, бюрократи или хора, които ще попѣлват не-

достига на пенсията си или на своите приходи. Много блъскави и много добри инициативи на настоящето време пропаднаха или поради зле подбран човешки материал, или пък поради злата воля на собствените им служители. А когато ние прегледаме историята на човечеството, ще установим навсякъде, че въ неговите духовни постижения младите хора са играли грамадна роля. Аз не искам да изреждам имена на отличили се въ наука, изкуство, литература, поезия, военно изкуство и т. н. Ако речем да изреждаме, ще трябва да почнем от Моцарт, който от 4-годишен почва да съчинява мотиви, а на 6 години пише концерт за пиано, и други млади хора, които са взели участие въ изграждането на човешката цивилизация. Колкото се отнася за българските младежи, спомена се тук, че момчети са създали революционната епоха и епохата, която ние наричаме национално възраждане. И когато чуваме да се казва: назад към миналото, към неговите идеи — ние отговаряме: да, ние слушаме гласа на providението, обаче то ни казва да следваме пътя на националния си гений. А този национален гений не е въ миналото на партиите, а е въ националното възраждане отъ предосвободителната епоха.

Г-да! Отъ последните главоломни събития ние можахме да извлечем поука, че не конспиратори, не измънници, не страхици и клетвопрестъпници са хората, които творят историята на един народ. Историята на народа се твори отъ младите, честните, волеви хора на народа. Млади и безстрашни мъже въ нашата история са давали клетва и обет и този обет те са изпълнявали с кръвта си и с своята смърт.

Нкога въ дни на риск, когато много хора измърваха съ математическа точност своите стъпки, за да вземат и те съ инерцията на плъзгащите се пластове, българската младеж, събрана въ Берковица, изправена твърдо и смело предъ погледа на нацията си, предъ съда на историята, даде обет да служи не на отделни партии, не на отделни политически групировки, а да служи на своята нация, да служи на нейните символи. Тази младеж, г-да, е, която ще трябва да ни интересува; тази младеж е, въ която ние ще трябва да имаме въра, защото тази младеж отъ дълго време има своите три символа: вратата въ Бога, любовта към родилата и вярността към Царя. (Ръкоплъскания)

Председателстващъ Димитър Пешев: Г-да народни представители! Има да ви направя следното съобщение:

Постъпилъ е отъ Министерството на финансите законопроектъ за изменение на някои кредити по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за

1940 бюджетна година. Ще бъде раздаденъ и поставенъ на дневенъ редъ.

Г-да народни представители! Понеже времето е напреднало, ще моля да се съгласите да прекратимъ заседанието. Утре ще се изкаже още единъ ораторъ.

Съ съгласие на правителството, за следното заседание, което ще бъде утре, 15 ч., бюрото предлага следния дневенъ редъ:

Първо четене законопроектите:

1. За организиране на българската младеж. (Продължение разискванията).

2. За осигуряване на земеделските стопани.

Второ четене законопроектите:

3. За опростотворение на пръките данъци.

4. За осигуряване на умствените работници.

Първо четене законопроектите:

5. За откупуване акции отъ Българското търговско паракходно дружество.

6. За приемане на служба по Министерството на железниците, пощите и телеграфите българите отъ Северна и Южна Добруджа.

7. За освобождаване пенсията отъ запори за първото тримесечие на 1941 г.

8. За изменение на някои кредити по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1940 бюджетна година.

9. За изменение на чл. 13 отъ наредбата-законъ за настаняване на безработни съ средно и висше образование.

10. За уреждане положението на агрономите, лесоводите, ветеринарните лекари и свършилите средни училища по земеделие и лесовъдство въ Добруджа.

11. За допълнение на наредбата-законъ за гербовия налогъ.

12. За тълкувателен законъ на чл. 26 т. 5 отъ закона за гербовия налогъ.

13. За приемане дарението на Стефанъ Чапрашиковъ за създаване на „Образовъ младежки станъ Стефанъ Чапрашиковъ“, край гр. Варна.

14. Одобрение решенията на прощатарната комисия, протоколъ № 12.

Кои приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 21 ч. 30 м.)

Председател: **НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ**

Подпредседател: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **ГЕОРГИ МИХАЙЛОВЪ**
АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВЪ**